

827.112

म-५८

सुखसुख

सुखसुख

კაცთა ღმერთი
ღმერთი

საქართველოს საბჭოთაო
კავშირების კავშირების
კავშირების კავშირების
№ 58586

საბჭოთა მწერალი
თბილისი
1958

ნათან⁺
ბეჰქენი

ღ ზ ა მ ა

თ ა ზ გ მ ა ნ ი
ე ა ხ ტ ა ნ გ
ბ ე წ უ კ ე ლ ი ს ა

Introite. nam et heic Dii su:
Apud Gellium

შემოსვნილოდეთ, ჩამეთუ აქაც არიან ღმერთნი
გელისა

მონძეობი პირენი

სულთანი ხაჯადინი,

ზიტა, მისი ქა.

ნათანი, მკურნარი იერუსალიმელი ებრაელი.

რებსა, მისი შვილობილი.

დაია, ქრისტიანი ტალი, რომელიც ებრაელს სახლში ცხოვრობს, როგორც რებსა
შვილებელი.

მეტაძრეთა ორღენის ტაშელი ჩანდი.

დავრამი.

იერუსალიმის ბატონიარქი.

მორჩილი.

ემირი და ხაჯადინის ჩამღენაზე მამულელი.

მოქმედება წარმოებს იერუსალიმში,

მოქმედება პირველი

ბამოსვლა პირველი

სცენა წარმოადგენს ნათანის სახლის წინკარს

ნათანი, ბრუნდება მოგზაურობიდან, და ია ეგებება მას.

და ი ა

აი ნათანიც! — მადლობა ღმერთს, რომ ძლივს დაბრუნდით.

ნათანი

დიახ, დაია, მადლობა ღმერთს! მაგრამ „ძლივს“ რატომ?

ნუთუ მინდოდა დაბრუნება ამაზე ადრე?

ანდა შემეძლო? ბაბილონი ამ ქალაქიდან

დაშორებული არის კაი ორასი მილით,

როცა გიხდება გადახვევა მთავარი გზიდან

მარჯვნივ და მარცხნივ, როგორც მე ეს შემემთხვა ახლა;

თანაც მოკრეფა ვალებისა, რაღა თქმა უნდა,

არ არის აგრე მთლად უბრალო, იოლი საქმე,

სახელდახელოდ რომ მოგვარდეს.

და ი ა

ო, ნათან, ნათან,

რარიგ ბედკრული, უბედური შეიქმნებოდით

ამასობაში... თქვენი სახლი...

ნათანი

ცეცხლს მისცემია.

გავიგე უკვე. ღმერთმა ქნას, რომ სხვა უარესის

მოსმენა მაინც არ მელიოდეს.

და ი ა

რარიგ ადვილად

შეიძლებოდა ის მთლიანად გადამწვარიყო.

ნ ა თ ა ნ ი

მაშინ, დაია, ჩვენ ახალ სახლს ავიშენებდით,
უფრო კარგსა და უფრო ლამაზს.

დ ა ი ა

ეგ მართალია!..
მაგრამ კინალამ არ დაიწვა ამ ცეცხლში რეხაც.

ნ ა თ ა ნ ი

დაიწვა? ვინა? ჩემი რეხა? დაიწვა იგი?
არ გამიგია ეგ ამბავი!.. მაშინ კი... მაშინ
არავითარი სახლი აღარ დამპყირდებოდა.
რათ, კინალამ არ დაიწვა? აჰ! მაშ დამწვარა!
მართლა დამწვარა!.. სთქვი, ნუ სდუმხარ, ხმა ამოიღე!
ახლავე მომკალ, ოღონდ დიდხანს ნუ მტანჯავ ასე!..
ღიახ, დამწვარა იგი უკვე.

დ ა ი ა

ეგრე რომ იყოს,
განა მას ჩემგან შეიტყობდით?

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ რად მაშინებ?..

ო, რეხა! რეხა! ჩემო რეხა!

დ ა ი ა

რა? თქვენი რეხა?

ნ ა თ ა ნ ი

ნუთუ ოდესნე უნდა ამას გადავეჩვიო —
აღარ ვუწოდო ამ ბავშვს ჩემი!

დ ა ი ა

ნუთუ ყველაფერს,
რაც თქვენ გეკუთვნით, ამგვარივე უფლებით, ნათან,
უწოდებთ თქვენსას?

ნ ა თ ა ნ ი

არცთუ მეტი. სუყველაფერი,
რაც მამადია, ბუნებამ და ბედმა მიბოძეს.
ამ სიკეთეს კი სათნოებას ვუმადლი მხოლოდ.

დაია

ო, რარიგ ძვირად მიჯდება მე თქვენი სიკეთე,
თუ კიდევ ძალგვიძს ეს სახელი ვუწოდოთ იმას,
რაც გამსჭვალულა ანგარებით, ასეთ განზრახვით!

ნათანი

ასეთ განზრახვით? რა განზრახვით?

დაია

ჩემი სინდისი...

ნათანი

ჯერ ყველაფერი მომისმინე...

დაია

გეუბნებით, რომ

ჩემი სინდისი...

ნათანი

რა საკაბე ვიყიდე შენთვის
მე ბაბილონში, მშვენიერი, ძვირფასი მეტად.
თვით ის საკაბე, რეხასთვის რომ ჩამოვიტანე,
ვერ არის მასზე უკეთესი.

დაია

ეგ რას მიშველის.

ველარ გავუძლებ, უნდა გითხრათ, სინდისის ქენჯნას.

ნათანი

მაინტერესებს ვნახო, როგორ მოგეწონება
საყურეები, სამაჯური, ბეჭედი, ძეწკვი,
დამასკოში რომ გიყიდე შენ.

დაია

ოჰ, როგორი ხართ!

თლონდ ჩუქება შეიძლოთ თქვენ, ჩუქება მხოლოდ!

ნათანი

და შენც მიიღე ისე, როგორც მე მას გადავაზობ:
დიდი ხალისით... და გაჩუმდი!

ღ ა ი ა

რაო? გაჩუმდე?

ღის ეპარება ეჭვი, ნათან, პატროსანი
ადამიანი რომ ბრძანდებით, სულგრძელი დიდად?
მაგრამ თქვენ მაინც...

ნ ა თ ა ნ ი

მაგრამ მაინც ებრაელი ვარ.

შენ ხომ ამისი თქმა გინდოდა?

ღ ა ი ა

რისი თქმაცა მსურს,

თქვენ უკეთესად იცით, მგონი.

ნ ა თ ა ნ ი

ჰოდა, გაჩუმდი!

ღ ა ი ა

ვლუმეარ, მაგრამ, თუ ღვთის წინაშე მოხდება ცოდვა,
ისეთი ცოდვა, რომელსაც მე ხელს ვერ შევეშლი
და ვერც შევიძლებ. მას სხვაგვარი მსგულლობა მივცე,
იცოდეთ, რომ თქვენ აგებთ პასუხს.

ნ ა თ ა ნ ი

მე ვაგებ პასუხს.

მაგრამ სად არის ის აქამდე? სად არის რება?

ღაია, შენ ხომ არ მატყუებ? იქნებ არც იცის,
რომ მე დაგბრუნდი?

ღ ა ი ა

ამას თვითონ თქვენ გეკითხებით!

მას წიშისაგან ისევ უთრთის ყოველი ნერვი.

ყოველგან ცეცხლი ელანდება, ძილის დროს ღვიძავს,
ხოლო ფიზიკურად კი სძინავს თითქოს: ხან კურდღელივით
ძალზე მცირე ხანს, ხანაც დიდხანს, როგორც ანგელოზს.

ნ ა თ ა ნ ი

საბრალო ბავშვი! ეჰ, რა არის ადამიანი!

ღ ა ი ა

ამ დღით იწვა იგი დიდხანს თვალდახუჭული,
ისე, რომ ნამდვილ მიცვალებულს მოგაგონებდათ.

წამოიწია შემდეგ სწრაფად და დაიძახა:

„გესმის! მოდიან აქლემები მამაჩემისა!

ჩუ! აი თვითონ მისი ნაზი ხმა მესმის თითქოს!“

შერე კი თვალი კვლავ მილულა და ხელს, რომელზეც

დაყრდნობილიყო იგი თავით, არ ეყო ძალა.

ისევ ბალიშზე მიესვენა ღონმილეული.

მყის გარეთ გაეჩნდი და ვხედავ, რომ აქ ხართ ნამდვილად!

მართლა მოსულხართ!.. ეს პირდაპირ საოცარია!

მთელი არსებით ის სულ თქვენთან და მასთან იყო.

ნ ა თ ა ნ ი

მასთან? ვინ მასთან?

ღ ა ი ა

ვინაც ის ცეცხლს გადაარჩინა.

ნ ა თ ა ნ ი

ვინ იყო იგი? ვინ? — მაუწყე! — სად არის ახლა?

მითხარ, ვინ იხსნა ჩემი რეხა სიკვდილისაგან?

ღ ა ი ა

ერთმა მეტაძრემ, ახალგაზრდამ, ამ რამდენიმე

დღის წინ იგი აქ მოიყვანეს დატყვევებული

და სალაღინმა შეიწყნარა.

ნ ა თ ა ნ ი

რაო? მეტაძრე

ჩვენმა სულთანმა შეიწყნარა? საოცარია!

იმისთვის უნდა მომხდარიყო ეს სასწაული,

რომ რეხა ეხსნათ? ღმერთო ჩემო!

ღ ა ი ა

მას რომ სულთნისგან

მოულოდნელად ბოძებული თვისი სიცოცხლე

ისევ საფრთხეში არ ჩაეგდო, რეხას თქვენ ცოცხალს

ვერ იხილავდით.

ნ ა თ ა ნ ი

სად არის ის, დაია, ახლა,

სად იმყოფება კაცი იგი კეთილშობილი?

წამიძელ მასთან, რომ მის ფერხთით დავემხო წამსვე.

თქვენ ხომ მაშინვე მიეცით მას, რაც ძვირფასი რამ

აქ დაგიტოვებ? არ მიეცით მას ყველაფერი?
და უფრო მეტსაც არ შეჰპირდით, გაცილებით მეტს?

და ი ა

როგორ შეგვეძლო?

ნ ა თ ა ნ ი

არა? არა?

• და ი ა

არავინ იცის

საიდან იყო ის მოსული, რომელი მხრიდან,
წავიდა და ვერც ის გაიგეს, თუ საით გაჰქრა.
უცნობი იყო ჩვენი სახლი რაინდისათვის,
მაგრამ, როგორც კი შემოესმა რეხას კივილი,
როდესაც იგი შევლას გვთხოვდა სასოწარკვეთით,
შეიჭრა გაშლილ მოსასხამით ცეცხლსა და კვამლში.
ჩვენ დაღუპულად ვთვლიდით უკვე იმ ახალგაზრდას,
ის კი ხანძრიდან გამოვიდა მოულოდნელად,
მოჰყავდა რეხა მძლავრი ხელით, მაღლა აწვდილი.
წამსვე მივცვივდით, რომ გულწრფელი მადლობა გვეთქვა,
მაგრამ მან მშვიდად დასდო ჩვენ წინ ნადავლი თვისი
და გაჰქრა ხალხში.

ნ ა თ ა ნ ი

სამუდამოდ? არა მგონია.

და ი ა

რამდენიმე დღის შემდეგ ვნახეთ, დასერილობდა
იმ ბაღმების ქვეშ, ქრისტეს საფლავს რომ უჩრდილებენ.
წამსვე მივედი უცნობ ყრმასთან აღტაცებული,
გადავუხადე მადლობა და თან შევევედრე,
ვთხოვე გულდაგულ, დაჟინებით, რომ ერთხელ მაინც
ენახა კიდევ უწყინარი ტმნილება იგი,
ვინც სულს მანამდე ვერაფრით ვერ დაიმშვიდებდა,
ვიდრე მის ფერხთით არ დაღვრიდა მადლობის ცრემლებს.

ნ ა თ ა ნ ი

მერე?

და ი ა

ამაოდ! მან ჩვენს თხოვნას არ უგდო ყური
და დაგვცინოდა, უფრო კი მე, გესლიან ენით...

ნ ა თ ა ნ ი

ვიდრე ამით არ დაგაშინა.

დ ა ი ა

არა, პირიქით!

ყოველდღე მასთან მივდიოდი მე ამის შემდეგ,
ვისმენდი მწარე დაცინვასა. რა არ ვითმინე!
და კიდევ რამდენს მოვითმენდი... მაგრამ ის უკვე
ალარ სწვევია მწვანე პალმებს კარგა ხანია,
ეგრეთ საამო ჩრდილს რომ ჰვენენ მაცხოვრის საფლავს,
და არც ვინ იცის, სად წავიდა, სად არის ახლა...
გიკვირთ? ჩაფიქრდით?

ნ ა თ ა ნ ი

ვფიქრობ, როგორ იმოქმედებდა

ეს ამბავი ჩემს რეხას სულზე. რარიგ მიძიეა,
ეზიზღებოდე იმ კაცს, ვისაც დიდად აფასებ,
ხელსა გკრავდეს და გული მაინც გიწვედეს მისკენ.
ცხადია, დიდხანს ედავება გული გონებას:
ვინ დამარცხდება საბოლოოდ, ვინ გაიმარჯვებს
ორთა ბრძოლაში — სიძულვილი თუ მჭმუნვარება?
ხშირად ვერც ერთი ვერ იმარჯვებს, აქ ფანტაზია
ერევა ხოლმე მკაცრ დავაში და ადამიანს
მეოცნებედ ხდის; ამ დროს მასში ზოგჯერ გონება
იმარჯვებს გულზე, ხანაც გული გადასძლევს ისევ.
ცუდია ძალზე! მე სრულებით ვეღარ ვცნობ რეხას.
ჩანს, მეორეა მისი ხვედრი: ოცნებობს იგი.

დ ა ი ა

მაგრამ ძალიან ღვთისმოსიშად, ძალზე უმანკოდ!

ნ ა თ ა ნ ი

რაც უნდა იყოს, იგი მაინც ოცნება არის.

დ ა ი ა

ერთი კი არის, — თუგინდ ყინი უწოდეთ ამას,
ძლიერ ძვირფასი არის მისთვის. მას ეს რაინდი
როდი ჰგონია მიწის შვილი, არც მიწიერი,
არამედ წმინდა ანგელოზი, რომლისათვისაც
ბავშვობიდანვე მიუნდვია პაწია გული.
რეხას ჰგონია; — ის ღრუბლებით მთლად შებურვილი

დაეშვა ცეცხლში მის სახსნელად, მაგრამ უეცრად
რაინდის სახით მოველინა... ნუ იღიმებიო!
ვინ იცის, იქნებ ასეც იყო... თუნდ გაიცინეთ,
მაგრამ ნუ ჰკილავთ, შეიწყნარეთ ოცნება მისი,
ტკბილი ოცნება, რომლისთვისაც სულ ერთი არის
ებრაელიცა, ქრისტიანიც და მუსლიმანიც.

ნ ა თ ა ნ ი

ჩემთვისაც ეგრე ტკბილი არის! წადი, დაია,
ნახე, რასა იქს, მინდა რეხას ველაპარაკო,
შემდეგ კი წავალ იმ ველური, თავნება კაცის,
რეხას მფარველი ანგელოზის მოსანახავად.
და თუ ის ისევ ამ მიწაზე, მოკვდავთა შორის,
დაიარება, თუ კვლავ ასე უზრდელად სჩადის
თავის საგმირო საქმეებსა, — აუცილებლად
ვიპოვი მას და აქ მოვიყვან.

დ ა ი ა

ძნელი საქმეა.

ნ ა თ ა ნ ი

ტკბილი ოცნება ტკბილ სიმართლეს დაუთმობს ადგილს:
რადგან, დაია, დამერწმუნე, რომ ადამიანს
ადამიანი ურჩევნია ციურ ანგელოზს...
და მაშინ შენაც ჩემზე აღარ მოგივა გული,
როცა ამ ციურ მეოცნებეს მორჩენილს ნახავ.

დ ა ი ა

რა კეთილი ხართ და ანასთან რა ძლიერ ავი.
მივდივარ!.. მაგრამ, ხედავთ? აგერ, აქ მოდის თვითონ.

გამოხვლა მერაბ

რეხა და იგივენი.

რ ე ხ ა

მაშ ეს თქვენა ხართ, მამაჩემო, მართლა თქვენა ხართ?
მე კი მეგონა, რომ თქვენს მიერ წარმოგზავნილი
ხმა მომეველინა! რაღას დგებართ ეგრე უძრავად?
ერთმანეთისგან ნუთუ ისევ გვთიშავენ მთები,
უდაბნონი და მდინარენი? კვლავ ცოცხალს ხედავთ
და არ ისწრაფით, რომ თქვენს რეხას გადაეხვიოთ?

ხაზრალო რეხა კინაღამ არ დაიწვა ცეცხლში!..
ღიახ, კინაღამ არ დაიწვა! არ შეგეშინდეთ!
ოჰ, ცეცხლში დაწვა საძაგელი სიკვდილი გახლავთ.

ნ ა თ ა ნ ი

ჩემო გოგონა, საყვარელო ჩემო გოგონა!

რ ე ხ ა

თქვენ გადმოლახეთ იორდანე, ეფრატი, ტიგრი,
ვინ იცის, კიდევ გადმოსცურეთ სხვა მდინარენიც!
ო რარივ ხშირად ვთრთოლი თქვენი სიცოცხლის გამო,
თვითონ კი ლამის არ დავიწვი... და იმის შემდეგ,
რაც ეს ამბავი დამემართა, წყალში დახრჩობა
ხსნა. სიხარული, ნეტარება მგონია სწორედ.
მაგრამ თქვენ წყალში არ დამხრჩვალხართ, საბედნიეროდ.
და მეც, მეც ხანძარს გადავურჩი. ახლა ორივე
უნდა მივეცეთ სიხარულს და ვადილოთ ღმერთი!
მან ფრთებით თავის უ ხ ი ლ ა ვ ი ანგელოზისა
გადმოგაცურათ თქვენ და ნავი მდინარეებზე.
მე კი ხ ი ლ უ ლ ი ანგელოზი წარმომივლინა,
რომ თეთრი ფრთებით შმაგ ხანძრიდან გამოვეტანე.

ნ ა თ ა ნ ი (განზე)

თეთრი ფრთებითო! ღიახ, თეთრი მოსასხამია
ეს რაინდისა.

რ ე ხ ა

მან აშკარად, მართლაც ხილულად,
გამომიტანა შმაგ ცეცხლიდან ფრთების ფრიალით.
ღიახ, მომიხდა ანგელოზის პირისპირ ნახვა,
ეს იყო ჩემი ანგელოზი.

ნ ა თ ა ნ ი

რალა თქმა უნდა,
შენ ღირსი იყავ, ანგელოზი თვალთ გეხილა;
და მის თვალებსაც არანაკლებ მშვენიერებით
გამოეცხადე ალბათ შენცა, ვიდრე შენ — იგი.

რ ე ხ ა (ღიმილით)

ვის გასურთ აამოთ: საკუთარ თავს თუ ანგელოზსა?

ნ ა თ ა ნ ი

მაგრამ შენ თუნდაც ადამიანს გადაერჩინე,
ისეთს, როგორსაც შობს ბუნება ყოველდღიურად.
განა იგივე ანგელოზი არ იქნებოდა
შენთვის, ვით ახლა? იქნებოდა, რალა თქმა უნდა.

რ ე ხ ა

იგივე? არა! რასა ბრძანებთ! მე ხომ ნამდვილი,
ღიას, ნამდვილი ანგელოზი გამომცხადა.
განა თქვენ თვითონ არ მასწავლეთ, რომ შეიძლება
ამ ქვეყანაზეც არსებობდნენ ანგელოზები
და თვითონ ღმერთმაც სასწაული მოიმოქმედოს
მათთვის, რომელთაც იგი უყვართ? მეც მიყვარს ღმერთი.

ნ ა თ ა ნ ი

და თვითონ ღმერთსაც უყვარხარ შენ. იგი შენთვის და
შენივ მსგავსათთვის სასწაულებს ახდენს ყოველ წამს.
ღიას, მრავალი სასწაული მოიმოქმედა
უკვე მან თქვენთვის თვით სამყაროს დასაბამიდან.

რ ე ხ ა

აი მაგ სიტყვებს კი ყურს ვუგდებ სიამოვნებით.

ნ ა თ ა ნ ი

როგორ? რაკი შენ სიკვდილისგან გადაგარჩინა
რაინდმა, კაცმა მიწიერმა, ჩვეულებრივმა,
ასე უბრალოდ, ბუნებრივად, — ამას სასწაულს
აღარ უწოდებ? — სასწაული უღიაღესი
სწორედ ის არის, რომ ამბები გასაოცარი
ყოველდღე უნდა გვხვდებოდეს და კიდევაც გვხვდება.
თუ ეს ამბავი სასწაულად არ მივიჩნით,
ერთი მითხარი, მოაზროვნე ადამიანმა
რალას უწოდოს სასწაული, იმას ხომ არა,
რასაც ბავშვები ეძახიან, როცა ნახავენ
რაიმე ახალს, უჩვეულოს და პირს აღებენ.

დ ა ი ა (ნათნს)

ხომ არა გნებავთ ჭკუიდან მთლად შეშალოთ იგი
მაგ ოსტატური ლაპარაკით?

ნ ა თ ა ნ ი

დამაცა! რეხას

არ შიანია სასწაულად, რომ იგი იხსნა
ა დ ა მ ი ა ნ შ ა, ვინც თვითონაც სიკვდილს გადურჩა
არანაკლები სასწაულით? არანაკლები,
ვაშობ მე ამას, რადგან, აბა, ვისა სმენია,
რომ რომელიმე ყრმა მეტადრე სალადინს წინათ
არ მოეკვდინოს? ასეთი რამ როდის ყოფილა,
რომ შეწყნარება მოეთხოვა თვითონ მეტადრეს,
ანდა იმედი ჰქონოდა მას შეწყნარებისა?
ერთადერთი რამ, რაც შეეძლო ეთხოვა იმას,
ეგ იყო მხოლოდ ან ქამარი, რომლითაც თავის
ჯაჭვებს ათრევდა, ან, სულ დიდი, ზანჯალი თვისი.

რ ე ხ ა

თქვენ ხომ ასე სჯით, მამაჩემო. სწორედ ამიტომ
იგი მეტადრე როდი იყო, ის იყო მხოლოდ
მისი აჩრდილი. არც ერთი არ მოუყვანიათ
მეტადრე ჩვენში, სიკვდილით რომ არ დაესაჯათ.
არც ერთ იმთვანეს არ ჰქონია იმისი ნება,
რომ თავისუფლად ესეირნა იერუსალიმში,
მამ ვით შეეძლო ერთ-ერთ მათგანს ვეხსენი ღამით
თავის სურვილით?

ნ ა თ ა ნ ი

ხედავ, რარივ გამჭირიახია!
შენზეა სიტყვა აწ, დაია. აკი მითხარი,
რომ ჩვენს ქალაქში მოიყვანეს იგი, როგორც ტყვე.
უეჭველია, მის შესახებ სხვა რამეც იცი!

დ ა ი ა

ეგრე ამბობენ, რა თქმა უნდა. მაგრამ იმასაც
ლაპარაკობენ, სალადინმა ის შეიწყნარა
იმიტომ, რომ ის თავის ძვირფას ძმას მიამსგავსა,
რომელიც თურმე გარდაცვლილა ოცი წლის წინათ.
რა ერქვა მის ძმას, ან სად მოკვდა. — არა ვიცი რა.
ეს ყოველივე ისერივად უცნაურია,
მთელი ამბავი გეგონება ზღაპარი მხოლოდ.

ნ ა თ ა ნ ი

ჰოდა, დაია, რატომ არის ეგ უცნაური?
იქნებ იმიტომ, რომ მზადა ხარ, როგორც აქ მოხდა,
ირწმუნო უფრო უცნაური, სულ სხვა ზღაპარი?

რატომ არ გკერა, რომ სალადინს, რომელსაც თავის
და-ძმები ასე ძლიერ უყვარს, განსაკუთრებით
უყვარდა თვისი ერთ-ერთი ძმა სიჭაბუკეში?
განა არ არის ორი სახე ერთურთის მსგავსი?

წუთუ მთლად ჰქრება განვლილ დროის შთაბეჭდილება?
ნაცნობი სახე ნაცნობ გრძნობას არ ბადებს გულში?
რომელ დროიდან?.. რა გგონია აქ უცნაური?
ეჰ, რა თქმა უნდა, ეს ამბავი, დაია, შენთვის
არ წარმოადგენს არავითარ სასწაულს. შენი
სასწაულები მარტოოდენ საჭიროებენ...
ღირსნი არიან რწმენისა-თქო, მინდოდა მეთქვა.

დაია

აქვენ მე დამცინით.

ნათანი

იმიტომ, რომ დამცინი შენცა.
მაგრამ, როგორც ჩანს, ჩემო რეხა, შენი ხსნა კიდეც
ჩრება აუხსნელ სასწაულად, თუმცა ეს მისთვის
გასაგებია, ვინც მეფეთა სასტიკ ბრძანებებს
ერთი უბრალო შეხებითაც თამაშად აქცევს,
თუ არ აქცია ისინი მთლად დაცინვის საგნად.

რეხა

როდესაც ვცდები. მამაჩემო, თქვენ კარგად იცით,
რარიგ მაწუხებს. ეს რაოდენ მძიმეა ჩემთვის.

ნათანი

და უფრო მეტიც... დარიგებებს ხალისით ისმენ!
აბა შეხედე! მაღალი თუ დაბალი შუბლი,
ცხვირის ასეთი თუ სხვაგვარი მოხაზულობა,
მახვილ ან უშნოდ გამობერილ ძვლებზე შუბლისა
წარბები სწორი ან მშვილდივით გადარკალული,
უბრალო ხაზი თუ რაიმე მცირე ნიშანი.

პაწია ხალი ან ნაოჭი თუ აღწოაჩნდა
სახეზე ველურ ევროპელსა — ამაში არის
აქ, აზიაში, საწინდარი შენი შველისა.

და ეს კი თქვენთვის, სასწაულებს მოწყურებულნო,
ნუთუ არ არის სასწაული გასაოცარი?

რადღა გჭირდებათ ანგელოზი რომ შეაწუხოთ?

დაია

ნება მიბოძეთ, კკითხოთ, ნათან: თუ ჩვენთვის უფრო
სასიამოვნო არის, რომ ის ჩავთვალოთ მხსნელად

და არა კაცი, საზიანო არის ეს განა?
ასეთი ფიქრით ნუთუ უფრო ახლოს არ მივალთ
ჩვენი ხსნის პირველ, მიუწვდომელ მიზეზთან?

ნ ა თ ა ნ ი

ეს ხომ

სიამაყეა, სიამაყე, სხვა არაფერი!

ეგრე რომ იყოს, თუჯის ქვაბიც გაიხარებდა,
რომ გამოეღოთ ის ცეცხლიდან ვერცხლის სატაცით:
ხომ არ შესცდნენ და ვერცხლის ქვაბად მიმიჩნიესო.

შენ მეკითხები: აქ რა არის საზიანო?

მაშ მეც მომეცი ნება გკითხო: რა სარგებლობას
ხედავ ამაში? შენ ამბობ, რომ „ჩვენ უფრო ახლო
ვიქნებით ღმერთთან“. მაგრამ ეს ხომ უაზრობაა

ანდა ღვთის გმობა. მაშ იცოდე, ჩემო დაია:

ეს მხოლოდ ვნება, ვნება არის აუცილებლად.

მო, ყური მიგდეთ! ჩემო რეხა, ხომ მართალია,

ვინც უნდა იყოს ის ქმნილება, შენ რომ დაგიხსნა,

გინდ ანგელოზი, გინდ მოკვდავი ადამიანი,

ხომ ეცდებოდით ორივენი, შენ კი მეტადრე,

მისთვის მიგეზღოთ უფრო დიდი სამაგიერო?

აბა მითხარით, ანგელოზს რით გადაუხდით,

რა დიდ სამსახურს გაუწევდით? შეგეძლოთ მხოლოდ

მადლი მიგეძვნათ, გელოცათ და შევედრებოდით,

ალტაცებულებს მის წინ სული გადაგეშალათ,

მის ღლეობაზე გაგეწიათ ქველმოქმედება

და გემარხულათ... აი მთელი თავი და ბოლო.

მაგრამ, მე ვფიქრობ, ამით უფრო თქვენ მოიგებდით

და მხოლოდ თქვენი მახლობელნი, ვიდრე ის თვითონ.

არ გასუქდება იგი იმით, რომ იმარხულთ,

არ გამდიდრდება იგი თქვენი ქველმოქმედებით.

უფრო დიდებულს ვერ გახდის ეგ აღფრთოვანება

და თქვენი რწმენა ვერ შემატებს მას ძლიერებას.

მაგრამ, იგი რომ ყოფილიყო ადამიანი!..

და ი ა

ცხადია, ის რომ ყოფილიყო ადამიანი,

ჩვენ უფრო მეტის გაკეთება შეგეძლო მისთვის.

ღმერთი ხომ ხედავს, მთელი გულით ვცდილობდით ამას,

მაგრამ მან ეს არ მოისურვა, მას არაფერი

უნდოდა ჩვენგან, ჩაიკეტა საკუთარ თავში.

და კმაყოფილი იყო ისე, როგორც ანგელოზს,
მხოლოდ ანგელოზს ძალუძს ხოლმე...

რ ე ხ ა

ბოლოს კი, როცა

იგი მთლად გაქტრა.

ნ ა თ ა ნ ი

გაქტრა? როგორ? მაშ პალმების ქვეშ
აღარ გინახავთ? აღარც სხვაგან ეძიეთ საღმე?

და ი ა

არ გვიძებნია.

ნ ა თ ა ნ ი

არა? არა? აი, დაია,

ვნება ეს არის. ო, სასტიკნო მეოცნებენო!..

მაგრამ თუ ახლა ავად არის ეს ანგელოზი?

რ ე ხ ა

ავად!

და ი ა

რას ამბობთ. იგი ავად როგორ იქნება!

რ ე ხ ა

ო, რა სიცივემ ამიტანა, ხელი დამადე,
დაია, თავზე. ყინულივით გამიხდა შუბლი.

ნ ა თ ა ნ ი

ის ღრანკი გახლავთ. ჩვენი ჰავა უცხოა მისთვის,
ახალგაზრდაა, მძივე საქმეს და გაჭირვებას,
სასტიკ შინშილს და ღამის თევას მიუჩვეველი.

რ ე ხ ა

ის ავად არის.

და ი ა

ამას მხოლოდ ნათანი ფიქრობს.

ნ ა თ ა ნ ი

ახლა წევს იგი, მეგობრები აღარ ჰყავს გვერდით
და არც ფული აქვს. რომ მომვლელნი დაიქირაოს.

რ ე ხ ა

ოჰ, მამაჩემო!

ნ ა თ ა ნ ი

წევს უმწეოდ, მთლად უნუგეშოდ,
მწვავე ტკივილთა, სასიკვდილო წამების მსხვერპლი
და არც ვინ შერჩა, რომ გაართოს, მიუაღერსოს.

რეხა

სად? ზად წევს იგი?

ნათანი

ვინც უცნობის გადასარჩენად
ცეცხლში შეიჭრა, რადგან მისთვის ისიც კმაროდა,
ადამიანი ეხსნა მხოლოდ...

დაია

გთხოვთ შეიცოდოთ...

რეხა

ვინც არც კი ცდილა, გასცნობოდა გადარჩენილსა,
ენახა კიდეც, რომ მადლობა არ ეთქვათ მისთვის.

დაია

გეცოდებოდეთ, ნათან, რეხა.

ნათანი

პირიქით, იგი

ერიდებოდა კიდეც თურმე მასთან შეხვედრას,
თუ გადარჩენა, ვით კაცისა, ადამიანის,
ოღესმე კიდეც, მეორედ, არ დასჭირდებოდა.

დაია

იკმარეთ, ნათან, აბა ერთი შეხედეთ რეხას!

ნათანი

ყრმას სიკვდილის წინ ერთადერთი ნუგეში დარჩა —
კეთილი საქმის აღსრულების შეგნება მხოლოდ.

დაია

თქვენ რეხას მოჰკლავთ.

ნათანი

შენ კი ის ყრმა მოჰკალი უკვე! —

ასე შეგეძლო ის მოგეკლა... ო, რეხა! რეხა!
მე წამალს გაძლევ, განმკურნებელს, განა თუ შხამსა.
გონს მოდი!.. იგი ცოცხალია... ავად გახდომა
არც უფიქრია...

რეხა

მართლა? მაშ არ მომკვლარა იგი?

არც ავად არის?

ნათანი

არ მომკვლარა, რალა თქმა უნდა,
რადგან კაცს ქვეყნად ჩადენილი სიკეთისათვის
ღმერთი სიკეთეს ამქვეყნადვე მიუზღავს ხოლმე.

21. ლესინგი

წადი! გახსოვდეს, რომ ოცნება მოკრძალებული
უფრო ადვილი არის ხოლმე, ვიდრე მოქცევა
სინდისიერი. სუსტი ნების ქმნილება, — ხშირად
შეუგნებლადაც, — ეტანება ამგვარ ოცნებას,
ოღონდ კეთილი საქმისაგან დაიხსნას თავი.

რეხა

აჰ, მამაჩემო! გთხოვთ, თქვენს რეხას ნულარ დასტოვებთ,
ნულარ დასტოვებთ კვლავ დიდი ხნით სრულიად მარტოს.
იქნება ის ყრმა გაემგზავრა საითმე უკვე?
მართალს არ ვამბობ?

ნათანი

რა თქმა უნდა. ახლა კი წადით!

ვხედავ, იქ ვილაც მუსლიმანი ცნობისმოყვარე
თვალითა სინჯავს ჩემს აქლემებს აკიდებულსა.
ვერ სცნობთ?

დაია

ეს თქვენი დავრიშია.

ნათანი

ვინა?

დაია

დავრიში,

თქვენთან ჭადრაკს რომ თამაშობდა.

ნათანი

ალ-ჰაფი არის?

დაია

ხაზინადარი გახდა იგი ჩვენი სულთნისა.

ნათანი

რაო? ალ-ჰაფი? სიზმარში ხომ არა ხარ ისევ?

ის არის!.. მართლა იგი არის! აქეთკენ მოდის.

სასწრაფოდ გადით!.. ახალ ამბავს გავიგებ რასმე!

გამოსვლა მისამე

ნათანი და დავრიში.

დავრიში

თვალეში ფართოდ გაახილეთ და შემომხედეთ,

რაც შეგიძლიათ უფრო ფართოდ!

ნათანი

მამ ეს შენა ხარ?

შენა ხარ მართლა? დავრიში და ასე მშვენივრად
გამოწყობილი?!

და ვ რ ი შ ი

ღიახ, ღიახ, რატომაც არა?

კვანა დავრიში უმაქნისი არის ქმნილება?

ნ ა თ ა ნ ი

ცხადია, არა!.. მაგრამ მე კი ვფიქრობდი მუდამ —
დავრიში, თუკი ის ნამდვილი დავრიში არის,
სამსახურში არ დადგებოდა.

და ვ რ ი შ ი

მაპმადსა ვფიცავ,

თქნებ ნამდვილი დავრიში მე არცა ვარ, მაგრამ,
თუკი მოეწყო ისე საქმე, რომ ვალდებული
:ვარ...

ნ ა თ ა ნ ი

ვალდებული? ვინ? დავრიში და ვალდებული?
იქნებ იმისი ვალდებულიც შეიქნეს იგი,
რის ვალდებულიც შეიძლება არავინ იყოს?
ძაინც რა უნდა გააკეთოს?

და ვ რ ი შ ი

ის, რასაც სთხოვენ

მას წრფელი გულით და ის, რაშიც სიკეთეს ხედავს.

ნ ა თ ა ნ ი

ღმერთმანი, მართალს ლაპარაკობ. ნება მიბოძე,
გადაგეხვიო, კეშმარიტო ადამიანო,
შენ ხომ კვლავ ჩემი განუყრელი მეგობარი ხარ?

და ვ რ ი შ ი

ჯერ რად არ მკითხავთ, რა ვარ ახლა?

ნ ა თ ა ნ ი

რაც უნდა იყო!

და ვ რ ი შ ი

მაგრამ თუ ისეთ პიროვნებად გადავიქეცი
ამ ქვეყანაში, რომლის ცნობა და მეგობრობა
არც კი ისურვოთ?

ნ ა თ ა ნ ი

არა, არა, რაც უნდა იყო,

გულით ხომ ისევ დავრიში ხარ? თანამდებობა
მხოლოდ სამოსი არის შენი.

დავრიში

პატივისცემა

სამოსსაც უყვარს. მიპასუხეთ, აბა რა ადგილს
მომცემდით მე თქვენს სასახლეში?

ნათანი

დავრიშის ადგილს,
სხვას არაფერსა. თანაც იქნებ მზარეულისას.

დავრიში

გმაღლობთ! რომ ჩემი ხელოვნება სულ დამავეიწყოთ...
მე — მზარეული? ან იქნება ხელზე მსახურიც...
მართალი რომ ვთქვა, სალაღინი უკეთ მაფასებს:
ხაზინადარი ვარ იმისი.

ნათანი

შენ? მისი?

დავრიში

არა,

მთავარი, არა, რა თქმა უნდა. დიდი ხაზინა
ისევ მამამისს აბარია, მე კი პატარა,
თვით მისი სახლის ხაზინა მაქვს ჩაბარებული.

ნათანი

დიდია სახლი სალაღინის.

დავრიში

იმაზე დიდი,

ვიდრე თქვენ ფიქრობთ, თუ გლახაკებს ვიანგარიშებთ.

ნათანი

მაგრამ სალაღინს გლახაკები სძულს ისე ძლიერ...

დავრიში

რომ გადაწყვიტა, გლახაკები მოსპოს მთლიანად,
თუნდ ამის გამო თვით მოუხდეს გალატაკება.

ნათანი

ყოჩაღ! მეც მაგგვარ აზრისა ვარ.

დავრიში

უნდა გამოვტყდე,

რომ იგი უკვე გლახაკია. ყოველ საღამოს
მისი ხაზინა სულ მთლიანად ცარიელდება.
დილით მოქცევა ხდება, პირდაპირ წარღვნა,
შუაღლისას კი მიტყევა და ქრება სავესები...

ნათანი

რადგან ხაზინას აქვს ისეთი გასასვლელები,

რაც უნდა სცადო, მათ ვერაფრით ვერ ამოავსებ, რათა სიმდიდრე დააგუზო.

და ვ რ ი შ ი
სწორედ ეგრეა.
ნ ა თ ა ნ ი

გამოცდილი მაქვს.

და ვ რ ი შ ი
რა თქმა უნდა, არაფრად ვარგა,
როცა ხელმწიფე დააცხრება ლეშს ყორანივით,
მაგრამ, როდესაც იგი თვითონ იქცევა ლეშად
და ყვავ-ყორნების ჭასაჯიჯგნად, საზიზღარია. ↙
ნ ა თ ა ნ ი

არა, დავრიშო!

და ვ რ ი შ ი
აღვილია სათქმელად თქვენთვის!
აბა, რას მომცემთ, რომ დაგიტომოთ ჩემი ადგილი?
ნ ა თ ა ნ ი

საკითხავია, თუ რას გაძლევს შენ ეგ ადგილი?

და ვ რ ი შ ი
მე? — ბევრს არაფერს. თქვენ კი... თქვენ კი გამდიდრდებოდით.
როგორც კი, ნათან, დაიწყება მიქცევა ხოლმე
ჩვენს ხაზინაში, — ეს კი ხშირად ხდება, — მაშინვე
გახსენით თქვენი რაბები და ციუშვით წყალი
და სარგებელსაც, რამდენიც გსურთ, იმდენს მიიღებთ.
ნ ა თ ა ნ ი

და თან სარგებლის სარგებელსაც?

და ვ რ ი შ ი
რალა თქმა უნდა.
ნ ა თ ა ნ ი

ვიდრე მთელ თანხას სარგებელში არ დავაბანდებ?

და ვ რ ი შ ი
რაო, არ მოგწონთ? თუ ასეა, ახლავ დაგწეროთ
ქალაღი ჩვენი მეგობრობის გაუქმებისა.
მე კი ნამდვილად მქონდა თქვენი დიდი იმედი.
ნ ა თ ა ნ ი

ნამდვილად გქონდა? რა იმედი? რისი იმედი?

და ვ რ ი შ ი.
იმის, რომ გულწრფელ დახმარებას აღმომიჩენდით —
სინდისიერად მომეხალა მოვალეობა,

რომ თქვენი სკივრი მუდამ ღია დამიხვდებოდა.
არა? თავს აქნევთ?

ნ ა თ ა ნ ი

გასაგებად ვილაპარაკოთ.

აქ დიდი არის განსხვავება. შენ? რატომ არა?
დავრიშ ალ-ჰაფის სიხარულით დავეხმარები
მუდამ, ყველაფრით, რითაც ძალმიძს, მაგრამ მოხელეს
სალადინისას, ვინც... რომელსაც...

დ ა ვ რ ი შ ი

განა ვერ მივხვდი?

თქვენ ისეთივე კეთილი ხართ, როგორც ჭკვიანი,
ჭკვიანიც სწორედ ისეთივე, ვითარცა ბრძენი!
გთხოვთ მოითმინოთ! იმას, რაიც ალ-ჰაფისაგან
ასე გაშორებთ, მოვიცილებ თავიდან მალე.
აი შეხედეთ, საპატიო სამოსი ესე
თვითონ სულთანმა მიწყალობა. ვერც კი მოასწრებს
ის გახუნებას და გაცვეთას, დავრიშისათვის
მთლად უვარგისად გადაქცევას, იერუსალიმში
ჩამოჰკიდებენ მას ლურსმანზე და მე კი განგის
კვლავ ცხელქვიშიან ნაპირებზე ვიხეტიალებ
ხალვათ სამოსით, ფეხშიშველი ჩემს წინამძღვრებთან.

ნ ა თ ა ნ ი

შეგშვენდებოდა შენ ეს მართლაც!

დ ა ვ რ ი შ ი

და მათთან ჭადრაკს

ვითამაშებ კვლავ.

ნ ა თ ა ნ ი

აი შენი უზუნაესი

ბედნიერება.

დ ა ვ რ ი შ ი

რომ იცოდეთ, რამ შემაცდინა!
ვითომ იმან, რომ მათხოვრობა აღარ მომიწევს?
რომ გლახების წინ მდიდრის როლი გავითამაშო?
განა არ ძალმიძს მოვინდომო და უმდიდრესი
გლახა ერთ წუთში უღარიბეს მდიდრად ვაქციო?

ნ ა თ ა ნ ი

არა, შენ ამას არ იზამდი.

დ ა ვ რ ი შ ი

ექმენ უარესიც!

მაშინღა ვცანი სიტკბობა სიცბიერისა!
გადამაცდინა სალადინის გულკეთილობამ,
დაბნეულობამ მიამიტმა.

ნ ა თ ა ნ ი

რა მოხდა მაინც?

და ვ რ ი შ ი

„გლახაკის ყოფნა, — მითხრა, — მარტო გლახაკმა უწყის;
მხოლოდ მას ძალუძს გონივრული განაწილება
მოწყალეებისა. ის კი, ვინც მე ხაზინადარად
მყავდა შენამდე, ძალზე გულქვა, სასტიკი იყო
და დიდ სიძუნწეს, ბოროტებას იჩენდა ხოლმე,
როდესაც მთხოვნელთ მოწყალეებას უნაწილებდა.
ყოველ მათხოვარს აწამებდა მკაცრი დაკითხვით;
ჯერ დაწვრილებით გაიგებდა, ვის რა უჭირდა,
შემდეგ კი მისი გასატარის მიზეზს იკვლევდა,
რომ მცირე რაშით განეკითხა ბოლოსდაბოლოს.
ალ-ჰაფი კი, მწამს, მოიქცევა სულ სხვანაირად,
იგი სალადინს ძუნწ გულუხვად არ გადააქცევს,
ნაგვიან მიღებს იგი როდი დაემგვანება,
რომლებშიც მშვიდად მომდინარე ანკარა წყალი
გადაიქცევა მღვრიე ქაფად. ალ-ჰაფი სწორედ
ისე აზროვნებს და ისე გრძნობს, ვით სალადინი“.
ჩიტყურეის სალამური უკრავდა ასე,
ვიდრე მახეში გულწითელა არ გაიხლართა.
მეც ბაქია ვარ, ბაქიას რომ ასე აგყვეი.

ნ ა თ ა ნ ი

ჩუმიად, და ვ რ ი შ ი!

და ვ რ ი შ ი

მაშ ტრაბახი არ არის ესა?

ასი ათასებს სძარცვავდე და ავიწროებდე,
სულსა ხდიდე და აწამებდე, ერთეულებს კი
ისე მოუბყრა — კაცთ მეგობრად მოგქონდეს თავი.
განა ტრაბახი არ არის ეს, რომ ყოვლისშემძლეს
იჯიბრებოდე უზენაეს მოწყალებაში,
ვინც ერთნაირად აფრქვევს თავის ქველმოქმედებას
ბოროტს და კეთილს, უდაბნოს და ყანიან მინდვრებს
ხან მზიან დარით, ხან საამო, ჭუჭუნა წვიმით,
და არასდროს კი არ გაგაჩნდეს უზენაესის

სიკეთით სავსე, უხვი ხელი? ნუთუ ტრაბახი
არ არის ესა?

ნ ა თ ა ნ ი

კმარა! კმარა!

დ ა ვ რ ი შ ი

ნება მიბოძეთ,

ჩემს ტრაბახშიაც გამოგიტყდეთ. განა ტრაბახი
არ არის, რომა სხვის ტრაბახში შენიშნო კარგი,
კეთილი მხარე, მას დანებდე და თვითონ მოჰყვე
მსგავსსავე ტრაბახს? სწორს არ ვამბობ? თქვენ როგორ ფიქრობთ,
განა ტრაბახი არ არის ეს?

ნ ა თ ა ნ ი

ჩემო ალ-ჰაფი.

გერჩივანა ისევ წასულიყავ შენს უდაბნოში.
მეშინია, რომ კაცის სახე სულ არ დაჰკარგო
მაგ ხალხში ყოფნით.

დ ა ვ რ ი შ ი

მართალს ამბობთ, მეც მეშინია.

შშვიდობით!

ნ ა თ ა ნ ი

რაო? ასე სწრაფად? მოიცა ცოტა,
უდაბნო ხომ არ გაგექცევა? გაჩერდი! შესდექ!
ყურს აღარ მივდებს!.. ჰე, ალ-ჰაფი! ნუ მიხვალ, დარჩი!
უკვე წავიდა. მე კი მსურდა იმ ჩვენს რაინდზე
მეკითხა რამე. ალბათ იცნობს.

გამოსვლა მიერთხე

დ ა ი ა, შემოდის აჩქარებით. ნ ა თ ა ნ ი.

დ ა ი ა

ო, ნათან, ნათან!

ნ ა თ ა ნ ი

რა მოხდა?

დ ა ი ა

ისევ გამოჩნდა ის! ისევ გამოჩნდა!

ნ ა თ ა ნ ი

ვინ?

დ ა ი ა

იგი! იგი!

ნ ა თ ა ნ ი

იგი? იგი? განა ისინი

ასე ცოტანი არიან, რომ ვერ ვნახოთ ყველგან?
აჰ, დამავიწყდა. ის ხომ თქვენთვის ერთადერთია.
ეგ როლი ვარგა, თუნდაც იყოს ის ანგელოზი...
მაინც არ ვარგა.

დ ა ი ა

პალმების ქვეშ წინანდებურად

ზოლთას სცემს იგი, დროდადრო კი სწყვეტს ინდის ხურმას.

ნ ა თ ა ნ ი

და მათ სჭამს ისე, ვით რაინდი?

დ ა ი ა

რატომ დამცინით?

რეხამ თავისი ხარბი თვალით შენიშნა იგი
პალმების ტევრში და თვალთაგან არ ჰკარგავს ახლაც.
ჰოდა, გთხოვთ იგი, გაფიცებთ, რომ წახვიდეთ მასთან
დაუყოვნებლად. ო, აჩქარდით! რეხა ფანჯრიდან
განისწნებთ წამსვე, წინ მიდის თუ უკან ბრუნდება.
ნულარ აყოვნებთ.

ნ ა თ ა ნ ი

ძლივს მოვასწარ, აქლემიდან რომ

ჩამოვმხდარიყავ... უხერხული არ არის ვითომ?
შენ თვითონ წადი და აუწყე, რომ მე დავბრუნდი.
მან არ ისურვა, როგორც კაცმა პატიოსანმა,
ჩემს სახლში, როცა შინ არ ვიყავ, შემოსულიყო,
მაგრამ, როდესაც მას სთხოვს თვითონ ოჯახის მამა,
სიამოვნებით მოვა იგი. წადი და უთხარ,
რომ მე თვითონ ვთხოვ მას, მოვიდეს, ვთხოვ გულითადად.

დ ა ი ა

ფუჭად ჩაივლის ჩემი თხოვნა. არ მოვა თქვენთან.
მოკლედ რომ გითხრათ, ებრაელთან არ მოვა იგი.

ნ ა თ ა ნ ი

მამ წადი შენ და გააჩერე, ეს მაინც შესძელ,
არ მოაცილო თვალი, გასწი, მეც მალე მოვალ.

(ნ ა თ ა ნ ი სახლში შედის. დ ა ი ა გადის.)

ზაფხულის მღერევი

სურს წაბოძოვოს ხალხის ზოდის, ხალხის ხერხ ზოდისას სურს
რ ა ი ჟ ა მ რ ჩ ი ლ ი მ ი ა რ ე მ მ ი ა რ ე მ მ ი ა რ ე მ მ ი ა რ ე მ

რ ა ი ნ ჟ ი

ტყუილად ჩივი მოხუცის უკან ეს მალაქა-მორე
მანაც სულ ხელში შეიქონებინა... უფიქრო მართ-
ან იქნებ მანაც დავიბნეთ?

მ რ ჩ ი ლ ი

აია, მალაქა მან...

მე მოჩხილი ვარ, მანაც იტყვი მოხუცობილი.

რ ა ი ნ ჟ ი

უფიქრო მართ, ნეტავ თუთონა განმეწვეს ჩემი!
მალაქა მანაც, მალაქა, დმეტის გეფიცებით.

მ რ ჩ ი ლ ი

და მანაც ვმალლობთ გულთადად. ცეკეთ უფიქრო
სურვილმანათის დმეტისა ასევის გადგომადობით.
ის ჩივი არის განუთხარე, ვინც გაიკითხავს,
მალაქა ვისაც სარკე გაიკითხვა, მაგრამ მე იტყვიან
მოწყვალისათვის არ მოესულვარა, სულ სხვა რამეზე
ვარ მოგზავნილი.

რ ა ი ნ ჟ ი

მაგრამ მაინც მოგზავნილი ხარო.

მ რ ჩ ი ლ ი

მართლსა ბრძანებთ! მომასტრადან.

რ ა ი ნ ჟ ი

სადაც აბლაბან

მართა ტრანსპორტ შევიარე, ვინელოგნებელი,
რომ შეიქონებდეს ვინეოვილი.

მ რ ჩ ი ლ ი

სწორედ იმ დროსა

დაკარგული იყო თითქმის ყველა მაცივა.
იქნებ ანტიკით, მატონო, და აბლა მომზადდელი?

რ ა ი ნ ჟ ი

ჩინოვებს? თუცე ბოცი რა ხანია არ მიჰმია,
მაგრამ რა უნდას! იმდისხურმა დამწიფდა უკვე.

მ რ ჩ ი ლ ი

მეც ხელს ვჩადეოთ, ცურად იღეთ, მატონო ჩემო!

კაცმა თუ იგი ბევრი ჭამა, ტყირბს გაუსიებს,
დაეუფლება სევდიანი განწყობილება.

რ ა ი ნ დ ი

თუკი მე მიყვარს სევდიანი განწყობილება?
მაგრამ თქვენ ხომ აქ იმისათვის არ გამოგზავნენ,
ამის გამო რომ გამაფრთხილოთ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ო, არა! მე თქვენ

უნდა გაგიცნოთ, შეგისწავლოთ.

რ ა ი ნ დ ი

მერედა, ამას

მე შეუბნებით?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

რატომ არა?

რ ა ი ნ დ ი

(რა გაიძვერა

ყოფილა ვინმე!) მონასტერში თქვენისთანები
ბევრნი არიან, ძმაო ჩემო?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

რა მოგახსენოთ

ჩემი ვალია მორჩილება, ბატონო ჩემო.

რ ა ი ნ დ ი

და თქვენც არ ატანთ ჭკუას ძალას, ისე მორჩილობთ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

სხვაგვარად სადღა იქნებოდა აქ მორჩილება?

რ ა ი ნ დ ი

(გულუბრყვილობაც ამას ჰქვია.) ძალგიძთ გამანდოთ,
ვის განუზრახავს ჩემი ახლოს გაცნობა? თქვენა?
თქვენ რომ არ გნებავთ, შემიძლია მე დავიფიცო.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

რა უფლებამაქვს? რად მჭირდება?

რ ა ი ნ დ ი

მაშ ვის სჭირდება,

ვის აქვს უფლება, ასეთ ცნობისმოყვარეობას
რომ იჩენს, ნეტავ? სთქვით, ვისა აქვს?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

აღბათ პატრიარქს.

ასე მგონია იმიტომ, რომ მან გამომგზავნა.

რ ა ი ნ დ ი

რაო? პატრიარქს? მასზე უკეთ აბა ვინ იცის,
თეთრ მოსასხამზე რასაც ნიშნავს წითელი ჯვარი?
მ ო რ ჩ ი ლ ი

მე მეც კი ვიცი!

რ ა ი ნ დ ი

ეს თქვენც იცით? მაშ რა გსურთ ჩემგან?
მე მეტადრე ვარ, რაინდი ვარ ტყვედ ჩავარდნილი.
ამასაც დავსძენ: ტყვედ ჩამიგდეს ტეზნიისათვის
ბრძოლის დროს, როცა გვსურდა იგი ჩაგვეგდო ხელში
უკანასკნელ წამს სათაკილო დაზავებისა,
რათა ამით გზა გაგვეკაფა სიღონისაკენ.
კიდევ რა გნებათ? შემიძლია ესეც გაუწყოთ:
ჩვენ ოცი კაცი დაგვატყვევეს, მაგრამ სულთანმა
მხოლოდ მე, ერთი, შემიწყნარა. დაე, გაიგოს
ეს პატრიარქმა, რისი ცოდნაც სჭირდება ძალზე,
და უფრო მეტიც, მასზე მეტიც, რაც მას სჭირდება.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ვეჭვობ, იმაზე მეტი გეთქვათ, რაც უკვე იცის;
მას ისიც სურდა, რომ გაეგო: რად შეგიწყალათ,
ბატონო ჩემო, სალადინმა მხოლოდ და მხოლოდ
თქვენ და სხვა არვინ?

რ ა ი ნ დ ი

მე კი ვიცი, ასე გგონიათ?

კისერგაწვდილი, მუხლმოყრილი ჩემს მოსასხამზე
ველოდი დარტყმას, როს სულთანმა შემხედა უცებ,
დამაშტერდა და გამოსწია სასწრაფოდ ჩემსკენ.
ხელით ანიშნა და მეც წამსვე წამოვდექე ფეხზე,
საჩქაროდ ამხსნეს ბორკილები; მსურდა მადლობა
გადამეხადა; ვხედავ, ცრემლი მოადგა თვალზე;
სდუმდა, მეც ვდუმდი, ის წავიდა, მე კი იქ დავრჩი;
აი, რაც მოხდა, მაგრამ ასე რისათვის მოხდა,
თვით პატრიარქმა გამრიცნოს.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

იგი მივიდა

ჩანს, იმ დასკვნამდე, რომ თვით ღმერთმა, უზენაესმა,
გადაგარჩინათ უდიდესი საქმეებისთვის.

რ ა ი ნ დ ი

რალა თქმა უნდა, უდიდესი საქმეებისთვის!
ცეცხლისგან მეხსნა ქალიშვილი ებრაელისა

და სინას მთაზე ამეყვანა მლოცველნი ღვთისა,
სხვაც ბევრი რამე ამდაგვარი.

მორჩილი

კიდეც მოგიწევთ

მრავალი რამის აღსრულებას.. თუმც ისიც უკვე,
რაც გააკეთეთ, როდი არის ურიგო საქმე,
მაგრამ პატრიარქს იქნებ უფრო მნიშვნელოვანი
საქმეები აქვს ახლა თქვენთვის, ბატონო ჩემო.

რაინდი

მართლა? ნამდვილად ეგრე ფიქრობთ? უეჭველია,
მან ამას კიდეც მიგახვედრათ!

მორჩილი

რალა თქმა უნდა!

მაგრამ ჯერ უნდა შეგისწავლოთ საფუძვლიანად,
ვინა ბრძანდებით!

რაინდი

რალას უცდით... მაშ შემისწავლეთ!

(ნეტავი, როგორ შემისწავლის, ერთი მანახა!)

აბა, დაიწყეთ!

მორჩილი

დრო ტყუილად რომ არ დაკარგო,

მოკლედ მოგვირი და პატრიარქის სურვილს ახლავე
გეტყვით პირდაპირ.

რაინდი

კარგი!

მორჩილი

მას სურს, ჩემო ბატონო,

მცირე ბარათი გაგატანოთ.

რაინდი

მე გამატანოს?

მე ხომ შიკრიკი არ გახლავართ... ეგ ის საქმეა,
სასახელო რომ არის უფრო, ვიდრე ცეცხლიდან
დახსნა უცნობი ებრაელი ქალიშვილისა?

მორჩილი

ეგ უნდა იყოს: ვინაიდან, — სთქვა პატრიარქმა, —
ამ მცირე ბარათს უდიდესი მნიშვნელობა აქვს
ქრისტიანული სამყაროსთვის. ვინც ამ პატარა
ბარათს მიიტანს, — სთქვა მან ასე, — იმას უფალი
ცაში ოდესმე დაუმკვიდრებს სასუფეველსა

და საუცხოო გვირგვინითაც დააჯილდოებს.
მან ისიც კი სთქვა, რომ თქვენს გარდა არავინ არის
ღირსი ამგვარი გვირგვინისა, ბატონო ჩემო.

რ ა ი ნ დ ი

რაო? ჩემს გარდა?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

იგი ამბობს, რომ თავისუფლად
სეირნობთ თქვენ აქ, შეგიძლიათ სუყველაფერი
კარგად დაზვეროთ; შეისწავლოთ, თუ როგორ უნდა
ქალაქს ალება ანდა დაცვა; მხოლოდ თქვენ ძალგიძთ,
სწორად განსაზღვროთ სინაგრე და თანაც სისუსტე
მეორე, შიდა გალავნისა, ამ ცოტა ხნის წინ
სალადინმა რომ შემოარტყა სატახტო ქალაქს,
და ყოველივე ღვთისთვის მებრძოლთ შეატყობინოთ
გარკვევით, ზუსტად.

რ ა ი ნ დ ი

მაგ ბარათის შინაარსი რომ
მინც ვიცოდე ძალზე კარგად, კეთილო ძმაო...

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ძალიან კარგად არც მე ვიცი. მაგრამ ბარათი
განკუთვნილია, ვიცი, მეფე ფილიპესათვის...
პატრიარქმა... მე ხშირად მიკვირს, თუ როგორ ძალუძს, —
იმასთან ერთად, რომ ასეთი წმინდანი არის
და მარტოოდენ ზეციური ცხოვრებით ცხოვრობს, —
ამქვეყნიური საქმეების ყოველ წვრილმანში
იყოს ასეთი ჩახედული. ეს ალბათ უმძიმს.

რ ა ი ნ დ ი

მერედა, რაო პატრიარქმა?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

სულ დაწვრილებით,
მთლად ზუსტად იცის სიძლიერე ანდა სისუსტე
სალადინისა, რომელ მხარეს რა ოდენობის
ჯარები უდგას.

რ ა ი ნ დ ი

მან ეს იცის?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ეს ყოველივე ფილიპეს რომ შეატყობინოს,
ღიახ, და ნებავს,

რათა მან შესძლოს მოფიქრება, აწონ-დაწონა, მტრისგან რაიმე დიდი საფრთხე ელის თუ არა, აუცილებლად საჭიროა თუ არა კიდევ, რადაც არ უნდა დაუჯდეს, რომ მომავალშიაც გაგრძელდეს ზავი დროებითი, რომლის შეწყვეტა ასე თამამად გადაწყვიტა თქვენმა ორდენმა.

რ ა ი ნ დ ი

რა გონიერი პატრიარქი ყოფილა იგი!
ასე გამოდის, სახელოვან, საყვარელ ვაჟკაცს არა შეიკრიკად, მე ჯაშუშად ვჭირდები თურმე. გთხოვთ თქვენს პატრიარქს მოახსენოთ, კეთილო ძმავო; რომ, — რამდენადაც შესძლეთ უკვე ჩემი შესწავლა, — არ გამოვდგები ამისათვის... მე ტყვე გახლავართ და მოვალე ვარ, ვით ტყვეს პფერობს, მოვიტყე ისე. ამასთანავე რაინდი ვარ, ჩემს უშუალო მოვალეობად მიმაჩნია მახვილით ხელში ბრძოლა და არა ჯაშუშობა.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

მეც ეგ ვიფიქრე.

სწორედ ამიტომ არ მინდა, რომ გაგსაჯოთ მკაცრად. მაგრამ მე თქვენთვის უკეთესი საქმე მაქვს უფრო: უკვე მოასწრო პატრიარქმა იმის გაგება, ლიბანის რომელ ციხეში აქვს დაცული სულთნის შორსმჭვრეტელ მამას ოქრო-ვერცხლი აურაცხელი სამეფო ჯარის შესანახად და საომარი ხარჯებისათვის. სალაღონი დროგამოშვებით მამასთან მიდის იმ ციხეში მოკლე ბილიკით, მცველთა გარეშე... მიხვდით?

რ ა ი ნ დ ი

ვერა!

მ ო რ ჩ ი ლ ი

რა ადვილია

მოულოდნელად თავს დაესხას სალაღინს კაცი და მოკლას მყისვე, სამუდამოდ მოუღოს ბოლო. რაო, შეშინდით? მსურველები გამოჩნდნენ უკვე — ორი კეთილი მარონიტი — მოშიშნი ლეთისა. ერთი მამაცი ვაჟკაცი რომ წარუძღვებოდეს და რომ ეს საქმე გაეზღნათ...

რ ა ი ნ დ ი
მამ პატრიარქმა

მე მიმიჩნია ამ ვაჟაკად?

მ ო რ ჩ ი ლ ი
იგი ფიქრობს, რომ

ფილიპე მეფე, პტოლემეისს გამაგრებული,
დაგეხმარებათ.

რ ა ი ნ დ ი
მე? ფილიპე დამეხმარება?

ნუთუ თქვენ ჯერ არ გაგიგიათ, არა გსმენიათ,
რომ სალადინის მოვალე ვარ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი
ვიცი...

რ ა ი ნ დ ი
და მაინც?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ღიას, — ფიქრობს ის, — კარგი არის ეს ყოველივე,
მაგრამ თვით ღმერთი და ორღენი...

რ ა ი ნ დ ი
არაფერს სცვლიან!

საზიზღარ საქმის აღსრულებას ვერ მიბრძანებენ.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ეგ მართალია, მაგრამ მაინც, იმისი აზრით,
ხალხის წინაშე რაც ბილწი და საზიზღარია,
სულაც არ არის საზიზღარი ის ღვთის წინაშე.

რ ა ი ნ დ ი

სალადინს უნდა ვუმაღლოდე სიცოცხლეს ჩემსას
და მე კი უნდა მას სიცოცხლე მოვუსპო ახლა?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

საზიზღრობაა, მაგრამ იგი ქრისტიანობის
მტერია მუდამ და უფლება არა აქვს ჰქონდეს
იმედი თქვენი მეგობრობის.

რ ა ი ნ დ ი

მეგობრობისა?

არ მინდა ვიყო უსინდისო აღამიანი
და უმადური მატყუარა.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ეგ მართალია!..

მაგრამ მაღლობის გადახდისაგან, იმის აზრით.

თავისუფალნი ვართ ღვთისა და კაცთა წინაშე,
თუ სამსახური გაგვიწიეს სხვა რამ განზრახვით —
არც უფიქრით გარჯილიყვნენ ჩვენი ფულისთვის.
და ვინაიდან ამბობენ, რომ სულთანმა ვითომც
მხოლოდ იმიტომ შევიბრალოთ, რომ თქვენმა სახემ,
თქვენმა არსებამ, პიროვნებამ მას საკუთარი
ძმა გაახსენა. — პატრიარქიც ამიტომ ფიქრობს...

რ ა ი ნ დ ი

მაშ პატრიარქმა ესეც იცის? იცის და მაინც?..
აჰ, რომ ვიცოდე მე ნამდვილად! ეეჰ, სალაღინ!
როგორ? ბუნებამ ჩემი სახის თუნდ ერთი ხაზი
შენი ძმის სახეს მიაღსგავსა და ვერა ჰპოვებს
იგი ჩემს სულში გამოძახილს? და რაც ჩემს სულში
ამასა ჰპოვებს, როგორ ძალმიძს ჩავახშო იგი
მხოლოდ იმიტომ, რომ პატრიარქს ვასიამოვნო?
არა, არ ძალგიძს, შენ, ბუნებავ, იცრუო ასე!
არა, ასე ვერ განუდგება თავის თავს ღმერთი
თავის საკუთარ ქმნილებებში! — მაშ დამეხსენით!
თორემ, ევ არი, ბოღმა ჩახრჩობს! გამშორდით! წადით!

მ ო რ ჩ ი ლ ი

მივალ, მივდივარ კმაყოფილი იმაზე უფრო,
ვიდრე აქეთკენ მოვდიოდი. გთხოვთ მომიტევოთ,
ბატონო ჩემო. ჩვენ, მორჩილნი, ვალდებულნი ვართ,
უხმოდ, უსიტყვოდ ვმორჩილებდეთ უფროსებს ჩვენსას.

ბ ა ნ ო ს ზ ლ ა მ მ მ ძ მ ს მ

რ ა ი ნ დ ი და დ ა ი ა, რომელიც კარგა ხანია, რაც მას თვალყურს ადევნებ-
და და ახლა კი უახლოვდება.

დ ა ი ა

მორჩილმა, მგონი, გაუფუჭა რაინდს გუნება,
მაგრამ მე მაინც უნდა ვცადო.

რ ა ი ნ დ ი

დიდებულთა!

განა ტყუილად უთქვამთ: ეშმაკს ორი თათი აქვს, —
ღიახ, ბერი და დედაკაცი, დედაკაცი და
ბერი, ჩანს, ახლა ის ეშმაკი ერთი-თათიდან
მეორე თათში მისვრის ნაღდად.

დ ა ი ა

ვის ვხედავ ამას?

თქვენ ხართ, რაინდო? ვმადლობ გამჩენს, ათასგზის ვმადლობ!
სად ბრძანდებოდით მთელი ამ ხნის განმავლობაში?
ავად იყავით?

რ ა ი ნ დ ი

არა.

დ ა ი ა

აბა, კარგად ბრძანდებით?

რ ა ი ნ დ ი

დიახ.

დ ა ი ა

და ჩვენ კი თქვენმა ჯავრმა გადაგვიყოლა.

რ ა ი ნ დ ი

მართლა?

დ ა ი ა

ჩანს, სხვაგან ბრძანდებოდით.

რ ა ი ნ დ ი

გამოიცანით!

დ ა ი ა

დღესღა დაბრუნდით, სულ ახლალა?

რ ა ი ნ დ ი

გუშინ ჩამოველ.

დ ა ი ა

დღეს ჩამოვიდა რეხას მამაც. რეხას აწ მანინც
ძალუძს იმედი იქონიოს?

რ ა ი ნ დ ი

რისი?

დ ა ი ა

იმისი,

რასაც ის ასე ხშირად გთხოვდათ. და ამასავე
გთხოვთ მისი მამაც დაჟინებით. ბაზილონიდან
დაბრუნდა იგი დატვირთული ოცი აქლემით,
ინდოეთიდან, სპარსეთიდან, საჩინეთიდან
და სირიიდან უამრავი სასუნ-სანელი,
უძვირფასესი ქსოვილები, თვალ-მარგალიტი
და, ერთი სიტყვით, რაც კი ჰპოვა ძვირფასი რამე
მან იმ ქვეყნებში, ყველაფერი ჩამოიტანა.

რ ა ი ნ დ ი

არა ვყიდულობ არაფერსა.

და ი ა

ერთმორწმუნენი

პატივსა სცემენ მას ვით თავადს. ერთი რამე კი
ვერ გამოგია, რაც ყოველთვის მიკვირდა ხოლმე:
რად უწოდებენ მას ბრძენ ნათანს და არა მდიდარს.

რ ა ი ნ დ ი

აღბათ ერთს ნიშნავს მათ უნაზე ბრძენიც, მდიდარიც.

და ი ა

ჩემი აზრით კი, უნდა ერქვას ნათან კეთილი.
რადგან ძნელია დაიჯერო, წარმოიდგინო,
რარიც კეთილი არის იგი. როცა გაიგო,
რა დიდად არის რეხა თქვენგან დავალებული,
უნდა გენახათ, იმ წუთს იგი რას არ იზამდა!
რას არ მოგცემდათ!

რ ა ი ნ დ ი

აი-აი!

და ი ა

მოსულიყავით

და ჩემს ნათქვამში თქვენ თვითონვე დარწმუნდებოდით.

რ ა ი ნ დ ი

რაში? იმაში, რომ წამი მსწრაფლ წარმავალია?

და ი ა

ის რომ ასეთი გულკეთილი არ იყოს, განა
მასთან ამდენ ხანს ვიცხოვრებდი? ხომ არ გგონიათ,
არაფრად ვაგდებ ქრისტიანი ქალის ღირსებას?
როცა ნანინას მიმღეროდნენ, არვის აღუთქვამს,
პალესტინაში გაყვებოდი ჩემს ქმარს იმისთვის,
რომ გამეზარდა ქალიშვილი ებრაელისა.
ჩემი მეუღლე იმპერატორ ფრიდრიხის ჯარში
იყო მსახური, ერთგული და კეთილშობილი.

რ ა ი ნ დ ი

შვეიცარიის ქვეყანაში დაბადებული,
ვისაც პატივი და წყალობა ხვდა მეტად დიდი, —
ერთ მდინარეში დაიღუპნენ იგი და მეფე.
მერამდენეჯერ მიყვებით თქვენ ამ ამბავს ახლა?
ნუთუ არ შესწყვეტთ თქვენ ჩემს ღვენას?

და ი ა

ღვენას? ოპ, ღმერთო!

რ ა ი ნ დ ი

დიხხაც. დევნას! აღარა მსურს მე თქვენი ნაბუა!
აღარც — მოსმენა! აღარ მიხდა უოგელ ნაბიჯზე
მომავონებდეთ თქვენ იმ საქმეს. რისულიც ასე
დაუფიქრებლად ჩავიღინე. რაც გამოცანა
მგონია ხოლმე. როცა მასზე კვლავ დაუფიქრდები.
არ მიხდა მე ეს დავინანო, მაგრამ იცოდეთ,
თუ კიდევ მოხდა ამისთანა შენაბუევა, თქვენი
ბრალი იქნება, რომ ხანძარში ასე უეცრად
აღარ შეგვარდე, ჯერ შევიტყო და მივატოვო.
ის, რაც შიგ იწვის...

დ ა ი ა

დაგვიფაროს ღმერთმა!..

რ ა ი ნ დ ი

ღღეღღან

მოიღეთ ჩემზე მოწყალება მცირეოდენი
და დამივიწყეთ. გთხოვთ მე ამას აგრეთვე მისი
მამითაც ასე ნუღაროდეს ჩამაცვილებით.
ურთა მოდამ ურთია, მე კი უნაღანი
შენი გახლავართ. თუ იმ ქალის სახე ჩემს სულში
ცოცხლობდა ერთხელ, გაპტრა უკვე ღიღი ხანია.

დ ა ი ა

მაგრამ მის სულში თქვენი სახე როდი გამტრალა.

რ ა ი ნ დ ი

მერე რა ვუყო, რა უნდა ვქნა?

დ ა ი ა

ვინ იცის! კაცი
უოველთვის იგი როდი არის, რაცა ჩანს ხოლმე.

რ ა ი ნ დ ი

ბეჭვება, რომ უკეთესი იყოს (მიღის.)

დ ა ი ა

მოიცათ!

რას მიიქარით?

რ ა ი ნ დ ი

ღედაკაცო, ნუ შემატულვ
ამ პალმებს. მათ ქვეშ სეირნობა მე დიდად მიყვარს.

დ ა ი ა

მამ წადი, დაუყო კერძახლო! მამ წადი! მე კი
აღარ დაკარავე ამ მხეცის კვალს ამიერიდან.

(მსდევს მას შორახლოს.)

მოქმედება მეორე

გამოსვლა პირველი

სცენა წარმოადგენს სულთნის სასახლეს.

სალადინი და ზიტა თამაშობენ კადრაკს.

ზიტა

როგორ თამაშობ დღეს, სალადინ. რა დაგეგმართა?

სალადინი

ვითონდა ცუდად? არ მგონია.

ზიტა

ჩემთვის კი არა.

სვლა დაიბრუნე.

სალადინი

რატომ?

ზიტა

ხედავ. მხედარი როგორ

დაუცველია!

სალადინი

მართალი ხარ? აჰა!

ზიტა

მაშინ მე

ჩანგალს ვაკეთებ.

სალადინი

კვლავ სწორი ხარ. მაშ ქიში მეფეს!

ზიტა

უგ რას გიშველის? წინ მოვიწევ. შენ კი უწინდელ ვითარებაში რჩები ისევ.

სალადინი

კარგადა ვხედავ,

ამნაირ მუხრუჭს უმსხვერპლოდ ვერ დავალწევ თავსა,
აპა, მხედარი წაიყვანე.

ზ ი ტ ა
არა მჭირდება.

კვლავ წინ მოვდივარ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი
არ მაჩუქებ შენ არაფერსა.

ჩანს, პოზიცია გირჩევნია, ვიდრე მხედარი.

ზ ი ტ ა

ვინ იცის, იქნებ ეგრეც იყოს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი
მისი პატრონი

ანგარიშში არ ჩაგიგდია. აბა შენ ამას
თუ მოელოდი? აღიარე!

ზ ი ტ ა
ცხადია, არა!

ვით ვიფიქრებდი თვით შენივე დედოფალი რომ
დაგაბრკოლებდა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი
რაო, რა სტეფი, თვითონ ჩემივე?

ზ ი ტ ა

კარგადა ვხედავ, ათას დინარს ავიღებ უკვე, —
ღიახ, არცერთი გროშით ნაკლებს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი
ეგრე გგონია?

ზ ი ტ ა

კიდევ რომ მკითხავ!.. შენ არა ხარ, თავგამოდებით
განგებ რომ ცდილობ წაგებასა? მე სრულებითაც
არ მიხარია. არც ხელს მაძლევს ასე მოგება.

გარდა იმისა, რომ ასეთი თამაში ძალზე
უხალისოა, განა, როცა ვაგებდი ხოლმე,
კვარავანი რამეს? ერთი მითხარ, როდის ყოფილა,
ჩემს სანუგეშოდ ორმაგად არ გადაგეხადოს
თვით ჩემს მიერვე წაგებული?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი
უყურე ამას!

ჩემო დაიკო, როს აგებდი, იქნება მართლაც
ძალად ცდილობდი წაგებასა?

ზ ი ტ ა

ერთი კი არის,

შენი ბრალია, საყვარელო ჩემო ძამიკო,
რომ შენი ეგრეთ გულუხვობის გამოიხსობით
კარგი თამაშის შესწავლა ვერ შევიძელ დღემდე.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ამ საუბარში, რომ ვთამაშობთ, სულ დაგვავიწყდა.
ჰა, დაამთავრე!

ზ ი ტ ა

არ ცვლი? ქიში! ორმაგი ქიში!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აი ეგ სვლა კი სულ გამომჩნა მხედველობიდან.
დალუპულია დედოფალი.

ზ ი ტ ა

ნუთუ შეგეძლო

იგი დაგეხსნა, დალუპული არ იყო უკვე?
ერთი შეხედე!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

არა, არა; აილე იგი.

ჰმ ფიგურასთან არასოდეს არ მწყალობს ბედი.

ზ ი ტ ა

მარტო მაგასთან?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მომაცილე! — ვერაფერს მიზამს

მე მაგ ფიგურის უქონლობა. სუყველაფერი
კვლავ დაცულია.

ზ ი ტ ა

ვიცი, როგორც უნდა მოვექცე

მე მაგ დედოფალს, ჩემი ძმისგან ვისწავლე კარგად.
(სტოვებს დედოფალს აჯილზე.)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

წაიყვან მას თუ არ წაიყვან, ერთია ჩემთვის!

მე ის აღარ მყავს.

ზ ი ტ ა

რისთვის მინდა, რომ წაიყვანო?

ქიში!.. ქიში მეფეს!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჰა, განაგრძე!

ზ ი ტ ა

ქიში და ქიში!

და კიდეც ქიში!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

თან შამათიც!

ზ ი ტ ა

არა, ჯერ არა.

ჯერ შეგიძლია მას მხედარი ჩამოაფარო,
ან სხვა რამე ჰქნა, რაცა გნებავს. თუმც სულ ერთია,
რაც არ უნდა ჰქნა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მართალია!.. შენ გაიმარჯვე:

ნიძლავს ალ-ჰაფი გადაიხდის. ახლავე უხმონ!
არც მთლად შემცდარხარ. ჩემო ზიტა, თამაშს გულისყურს
ვერ ვადევნებდი, დაბნეული ვიყავი ძალზე.
აი რა კიდევ: ვის მოაქვს ეს გლუ ფიგურები
ჩვენთან ასეთი დაჯინებით? ერთმანეთისგან
ვერც კი გაარჩევ ამ ფიგურებს, ვერ გაიხსენებ.
იმაშ რომ ვეთამაშებოდე, ეს კიდევ მესწის.
მაგრამ ეს მხოლოდ საბაბია, სხვა არაფერი.
განა ამ უშნო ფიგურებმა წამაგებინა?
არა, დაიკო, მხოლოდ შენმა საზრიანობამ,
შენმა მშვიდმა და სწრაფმა თვალმა.

ზ ი ტ ა

გინდა ნესტარი

დანაკლისისა დააჩლუნგო, ჰყო უვნებელი?
ქმარა. შენ ჩემზე დაბნეული იყავი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შენზე?

ნეტავ შენ რალამ დაგაბნია?

ზ ი ტ ა

ცხადია, შენმა
დაბნევამ არა!.. ო, სალადინ, როდის იქნება,
რომ ამნაირი გატაცებით კვლავ ვითამაშოთ?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ასე თამაში უფრო მეტად მომხიბვლელია.
აჰ! შენ, როგორც ჩანს, ომს გულისხმობ? — დაე დაიწყოს!
დაე მობრძანდნენ, არ დაეიწყებ მე ომს პირველი.
სიამოვნებით განვაგრძობდი მშვიდობას ისევ
და სიხარულით ვიშოვიდი დაუყოვნებლივ
ჩემი ზიტასთვის კარგ მეუღლეს; და, რა თქმა უნდა,

ეს იქნებოდა რიჩარდის ძმა: ღიას. იგი ხომ
რიჩარდის ძმაა.

ზ ი ტ ა

შენ ოღონდაც რიჩარდს აქებდე!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჰოდა, ჩვენი ძმა მელექიცი რომ ცოლად რიჩარდის
დას შეირთავდეს, რა კარგ ოჯახს შევექმნიდით მაშინ, —
მთელ ქვეყანაზე პირველსა და უკეთეს ოჯახს!
გესმის, რომ ჩემი თავის ქებაც არ მეზარება.
ვფიქრობ, ღირსი ვარ მე ამგვარი მეგობრებისა.
რა კარგი ხალხი ვიქნებოდით, რა კარგი ხალხი.

ზ ი ტ ა

ოჰ, რარიგ ხშირად დავცინოდი მაგ ტკბილ ოცნებას!
შენ ქრისტიანებს როდი იცნობ, არც გსურს იცნობდე.
ეამაყებათ, იყვენ მხოლოდ ქრისტიანები,
კაცნი კი არა, ვინაიდან ის ყოველივე,
თუკი რაიმე ესთ ცრურწმენას შერჩა კაცური,
იმიტომ როდი უყვართ, რომ ის კაცური არის,
არამედ მხოლოდ იმისათვის, რომ ქრისტე ასე
ქადაგებდა და რომ მან ასე მოიმოქმედა. —
მათი ბედი, რომ იგი ესდენ კეთილი იყო!
და რომ მათ ძალუძთ მხოლოდ სიტყვით ირწმუნონ მისი
სიკეთე, თუმცა აქ სიკეთეს რა უნდა? არა!
მხოლოდ სახელი მათი მოძღვრის, — არა სიკეთე! —
უნდა მოედოს მთელს ქვეყანას, რათა დაჩრდილოს
და შეარცხვინოს ყველა კარგი კაცის სახელი.
მხოლოდ სახელი არის მათი ზრუნვის საგანი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შენ, უსათუოდ, ამის თქმა გსურს: ეგ რომ არ იყოს,
რატომ მოვთხოვდნენ შენ და ნელექის ქრისტიანობა
მიველოთ, ვიდრე ქრისტიანებს შეიყვარებდით,
როგორც საკუთარ მეუღლეებს? მართალს არ ვამბობ?

ზ ი ტ ა

რალა თქმა უნდა, თითქოს მხოლოდ მათ, ქრისტიანებს,
გააჩნიათ ის სიყვარული, რაც შემოქმედმა
გულს ჩაუნერგა ყოველ ცოლ-ქმარს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ქრისტიანები
ისე არიან შეპყრობილი ცრურწმენით, რომა

მათთვის ამისი დაჯერებაც როდია ძნელი!
და მაინც შენ არ გეთანხმები. არა ქრისტიანთ,
ამაში მხოლოდ მეტაძრეებს მიუძღვით ბრალი.
ამ ორდენისგან წარმოსდგება მთელი სიავე,
ქრისტიანობა აქ არაფერ შუაში არის.

მათ სრულებითაც არა ნებავთ დატოვონ აკა,
რომელსაც ჩვენს ძმას გადასცემდა და რიჩარდისა,
როგორც თავისი ოჯახიდან მოყოლილ მზითვეს.
რაინდობა რომ საფრთხეში არ ჩავარდნილიყო,
სწორედ ამიტომ გადაიქცნენ სულელ ბერებად
და შესაძლებელ წარმატების ბრმა ვარაუდით
ჩაშალეს ზავი. სეირიც ხომ ესაა სწორედ.
ეგრე განაგრძეთ, ბატონებო, განაგრძეთ ეგრე!..
ხელსაყრელია ჩემთვის თქვენი გულმოდგინება!..
ოღონდ თავის გზით წარიმართოს სუყველაფერი.

ზ ი ტ ა

მამ თავგზა რალამ აგიბნია, რამ შეგაშფოთა?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

იმან, რაც მუდამ მაშფოთებდა, მიბნევედა თავგზას.
ლიბანში ვიყავ მამაჩვენთან. ზრუნვისაგან მთლად
გაწამებულა...

ზ ი ტ ა

ვაი ჩვენს დღეს!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და გასაქანი

სულ აღარა აქვს. ყოველი მხრით შევიწროებულს
ხან აქ-აკლდება, ხანაც იქა.

ზ ი ტ ა

რაშია საქმე?

რა ავიწროებს? რა აკლდება?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რა უნდა იყოს

გარდა იმისა, რის ხსენებაც გულს მირევს ასე?
ის, რაც ზედმეტად მიმაჩნია, როდესაც ხელთ მაქვს.
ურომლისოდაც ვერ ვძლებ, ოდნავ თუ შემომაკლდა?..
ნეტავ ალ-ჰაფი სად წავიდა?.. ნუთუ ვერ ნახეს?
არ დაუძახეს?.. ო, წყეულო, მუხთალო ფულო!
კარგი ჰქენ, ჰაფი, რომ მოხვედი.

გამოსვლა მეორე

დავრიში ალ-ჰაფი. სალადინი. ზიტა.

ალ-ჰაფი

ჩანს, ეგვიპტიდან

ჩამოგვივიდა ფული უკვე; ნეტავი ბევრი
იყოს მაინცა.

სალადინი

განა ცნობა მიიღე?

ალ-ჰაფი

არა.

ცნობის მიღებას თქვენგან ველი.

სალადინი

ზიტას ათახი.

დინარი მიეც! (ჩაფიქრებული სცემს ბოლთას.)

ალ-ჰაფი

მიეც, მიეც! მიღების ნაცვლად!

მშვენიერია, მშვენიერი! აღვილად ბრძანებთ,

გასაცემი კი ხაზინაში არა დარჩა რა.

მამ ზიტას უნდა მივცე ფული? მამ ისევ ზიტას?

წააგეთ უკვე? და წააგეთ ისევ ჭადრაკში?

აი, აქ არის დაფა კიდევ!

ზიტა

ხომ გიხარია,

ბედი რომ მწყალობს?

ალ-ჰაფი (დაფას ათვალერებს)

მიხარია?... თქვენ კარგად იცით,

რომ... როგორა ვთქვა...

ზიტა (ანიშნებს)

ჩუ, ჩუ, ჰაფი!

ალ-ჰაფი (თამაშის ცქერით გართული)

რომ ბედი გქონდეთ!

ზიტა

ჩუ, ჩუ, ალ-ჰაფი!

ალ-ჰაფი

ხომ თეთრებით თამაშობდით თქვენ?

ქიში უთხარით?

ზიტა

კარგია, რომ მას ეს არ ესმის.

ა ლ-პ ა ფ ი

აწ მისი სვლაა?

ზ ი ტ ა (მიუახლოვდება ალ-პაფის)

მითხარ, პაფი, ჩემი მოგება

ძალმიძს მივიღო?

ა ლ-პ ა ფ ი (დაფას თავს არ ანუბებს)

რა თქმა უნდა, როგორც ყოველთვის

იღებდით ხოლმე, იმგვარადვე მიიღებთ ახლაც.

ზ ი ტ ა

ხომ არ გაგიჟდი?

ა ლ-პ ა ფ ი

თამაში არ დამთავრებულა.

თქვენ ხომ ეს ხელი წაგებული არა გქონიათ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (ყურს არც კი უკლებს)

მაინც გაეცი, გადუხადე.

ა ლ-პ ა ფ ი

„გადუხადე!“

დედოფალი ხომ ისევა გყავთ!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

არ ჩაითვლება —

გამოსულია თამაშიდან.

ზ ი ტ ა

მამ შემიძლია

ფულისთვის კაცი გამოგზავნო?

ა ლ-პ ა ფ ი (თამაშით უფრო და უფრო გართული)

რალა თქმა უნდა,

როგორც ყოველთვის, ახლაც ძალგიძთ... ვთქვათ, დედოფალი

ანგარიშში არ ჩაითვლება, მაგრამ შამათი

მაინც არ არის ჯერჯერობით.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (პადრაკის დაფას გადმოაყირავებს)

არის! მსურს იყოს!

ა ლ-პ ა ფ ი

გსურთ?.. მამ მოგება უნდა იყოს ამგვარ თამაშის

შესაფერისი, გაცემა კი მოგების მსგავსი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო, რას ამბობს?

ზ ი ტ ა

(დროდადრო ალ-პაფის რალცას ანიშნებს)

გაჯიუტება, განაზება, როდესაც სთხოვენ,
და ცოტა-ცოტა შურიანი კაციც ბრძანდება.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შურიანიო? შენს მიმართაც? ჩემი დის მიმართ?
რა მესმის, ჰაფი? ნუთუ მართლა შურიანი ხარ?

ა ლ-ჰ ა ფ ი

რა ვიცი, იქნებ კიდევ ვიყო!.. სიამოვნებით
გაუფიცვლიდი მას ჩემს გულსა და ჭკუა-გონებას.

ზ ი ტ ა

დღემდე ყოველთვის წესიერად იხდიდა ხოლმე
და ალბათ დღესაც გადაიხდის. დაეხსენ ოლონდ!
წადი, ალ-ჰაფი, წადი, წადი! მინდა ფულისთვის
კაცი ახლავე გამოგზავნო.

ა ლ-ჰ ა ფ ი

არა, მე ნიღაბს

ველარ ვატარებ. ეს ამბავი მან ხომ ოღესმე
უნდა შეიტყოს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ვინ? რა?

ზ ი ტ ა

ჰაფი! ასე ასრულებ

შენს დაპირებას? საიდუმლოს ასე მინახავ?

ა ლ-ჰ ა ფ ი

რას ვიფიქრებდი; რომ ამდენად შორს შესტოპავდა
ჩვენი სიცრუე!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რა სიცრუე? მეტყვით თუ არა?

ზ ი ტ ა

იყავი კეთილგონიერი, ამას გთხოვ, ჰაფი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნუთუ არ არის საოცარი? რას უნდა სთხოვდეს
ზიტა ასეთი დიდი ამბით, ასე მხურვალედ
ვიღაც უცხო კაცს, ვიღაც დავრიშს და მე კი არა,
საკუთარ ძმასა? ასეთ ამბავს ვერ გაპატიებთ.
გიბრძანებთ, ჰაფი!.. სთქვი, დავრიშო, ილაპარაკე!

ზ ი ტ ა

სულ უმნიშვნელო ამბავია, ძვირფასო ძმავო,
არც ღირს ამაზე შეაჩერო შენ ყურადღება.

იცოცხლე, რომ ბევრჯერ მომივია თამაში შენთვის
და ვინაიდან არ მჭირდება ეს ფული ახლა.
რადგანაც ჰაფის სალაროშიც უამისოდაც
არც ისე ბევრი ფული არის, სწორედ ამიტომ
აღ-ჰაფის მე მას არ ვართმევდი. მაგრამ მე მაგ ფულს,
ნუ გედარდება, არ გაჩუქებთ, ძვირფასო ძმაო,
არც შენ, არც ჰაფის, არც სალაროს.

ა ლ-ჰ ა ფ ი

დიახ, მარტო ეგ

რომ იყოს მართლა! მარტო ეგა!

ზ ი ტ ა

ზოგი სხვაც კიდეც

ამისი მსგავსი. ხაზინაში ვტოვებდი ხოლმე
ჩემს შესანახსაც, რაც მე მქონდა დაწესებული.
რამდენიმე თვის არ მივიღე მხოლოდ და მხოლოდ.

ა ლ-ჰ ა ფ ი

ეგეც არ არის ყველაფერი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ეგეც არ არის?

ნუთუ არ იტყვი?

ა ლ-ჰ ა ფ ი

იმის შემდეგ, რაც ეგვიპტიდან

ფულს ველით, ზიტა...

ზ ი ტ ა (სალადინს)

რატომ უსმენ?

ა ლ-ჰ ა ფ ი

ჩვენგან არათუ

იღებდა ფულსა...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ო ძვირფასო!.. არამედ კიდეც

მზად იყავ მუდამ დაგვეხსენი გაჭირვებიდან?

ა ლ-ჰ ა ფ ი

მთელ ჩვენს სასახლეს ინახავდა. ყველა ხარჯს მარტო
ის ისტუმრებდა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აჰა! თურმე როგორი არის

ჩემი დაიკო!

(უბნევა.)

ზ ი ტ ა

ვინ მომცა მე ამის შეძლება?
ვინ გამაძლიდრა, თუ არა შენ, ძვირფასო ძმაო?
ა ლ - ჰ ა ფ ი

და ისეთ გლახად გადაგაქცევს, ისეთ ლატაკად,
როგორიც თვითონ არის.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

განა მე ღარიბი ვარ?

ნუთუ ზიტას ძმა ლატაკია? როდის მქონია
ამაზე მეტი ან ნაკლები? მე რა მჭირდება?
ტანისამოსი, ხმალი, ცხენი და ღმერთი მხოლოდ!
შემომაკლდება რომელიმე მათგანი განა?
მაგრამ, ალ-ჰაფი, მე შენ მაინც უნდა დაგტუქსო.

ზ ი ტ ა

მას ნუ დასტუქსავ, ჩემო ძმაო. ო რომ შემეძლოს
შემსუბუქება მამაჩემის საზრუნავისა!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ეჰ! მამაჩემი მომაგონე და ერთხელ კიდევ
წარმტაცე ამით ყოველგვარი მხიარულება.
მე არაფერი არ მაკლია, არც შეიძლება
მაკლდეს რაიმე, მამაჩემს კი აკლია მართლა...
და გასაჭირი მამისა ხომ ყველა ჩვენგანის
გასაჭირია. რა უნდა ვქნა? სთქვით... ეგვიპტიდან
იქნებ კარგა ხანს ვერ მივიღოთ ჩვენ ვერაფერი.
რაშია საქმე, ღმერთმა იცის. იქ ხომ ჯერ ისევ
სიმშვიდე სუფევს. მე მზადა ვარ, რომ ჩემი თავი
შევავიწროო ყოველმხრივად, ყოველივეთი.
მაგრამ მართოდენ ჩემი თავი და არა სხვები.
თუმცა ამითი რას შევიძლებ, რას გაეაკეთებ?
ცხენი, მახვილი, ტანსაცმელი გამაჩნდეს უნდა
და ჩემს ღმერთსაც მე ველარაფერს დავათმობინებ,
მის მიმართ ისეც გაუგონარ სიძუნწეს ვიჩენ —
გულს ვწირავ მხოლოდ. ჰაფი, დიდი იმედი მქონდა,
რომ ხაზინაში კიდევ რამე გადაგრჩებოდა.

ა ლ - ჰ ა ფ ი

გადამრჩებოდა? თქვენვე ბრძანეთ, ხაზინაში რომ
დარჩენილიყო რამე ფული, განა მაშინვე
არ უბრძანებდით, რომ მესერზე ავეგე წამსვე.

ანდა — სულ ცოტა — ჩამოვეხრჩე. პო. როგორ არა,
გავბედავდი და ჩავიდენდი სიყალბეს ამგვარს!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაშ რა ვქნათ ახლა? ჰაფი, ნუთუ შენ არ შეგეძლო,
ზიტას კი არა, ფულს ვინმე სხვას დასესხებოდი?

ზ ი ტ ა

განა მივცემდი იმის ნებას, ძვირფასო ძმაო,
წაერთვით ჩემთვის ეს უფლება უპირატესი?
შემდგომშიც ვითხოვ ამ უფლებას. ჩემი სიძლიდრის
წყარო ხომ ჯერ მთლად არ დამშრალა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ისლა გვაკლია

რომ იგი დაშრეს! — წადი, ჰაფი, იღონე რამე!
რაც გინდა ჰქენი, სადაც გინდა, იშოვე ფული,
წადი, ისესხე და შეჰპირდი... მხოლოდ იმათ კი
ნუ გამოართმევ, რომელნიც თვით მე გავაზღიდრე,
გაიფიქრებენ, რომ უკანვე ვთხოვ მიცემულსა.
ყველაზე ძუნწებს მიაკითხე, სიამოვნებით
დაგასესხებენ, ვინაიდან კარგად იციან,
რარიგ იზრდება მათი ფული ჩემს ხელში ხოლმე.

ა ლ-ჰ ა ფ ი

მე მაგნაირ ხალხს არვის ვიცნობ.

ზ ი ტ ა

მოიცა, ჰაფი,

გავიგე, — შენი მეგობარი დაბრუნებულა.

ა ლ-ჰ ა ფ ი (შეძრწუნებულა)

რა ბრძანეთ? ჩემი მეგობარი დაბრუნებულა?
რომელი ჩემი მეგობარი?

ზ ი ტ ა

დიდად ქებული

შენი ურია.

ა ლ-ჰ ა ფ ი

რა? ურია, დიდად ქებული?

და ჩემს მიერვე?

ზ ი ტ ა

სწორედ იგი, ვინც მისმა ღმერთმა, —
მახსოვს შენ თვითონ სიტყვა-სიტყვით ასე მითხარი, —
დააჯილდოვა ამა ქვეყნის ყველა სიკეთით,
უმცირესით და უდიდესით, ეგრე გულუხვად.

ა ლ-პ ა ფ ი
სწორედ ეგრე ვთქვი? ნეტავ რისი თქმა მსურდა მაგით?

ზ ი ტ ა

რომ სიმდიდრეა უმცირესი სიკეთე ქვეყნის,
უდიდესი კი — სიბრძნე.

ა ლ-პ ა ფ ი

ეგ ვთქვი იმ ურიაზე?

ზ ი ტ ა

შენი ნათანის შესახებ ეს არ გითქვამს განა?

ა ლ-პ ა ფ ი

აჰ! აი ვისზე მეუბნებით! ნათანზე! დიახ...

ეგ აზრადაც კი არ მომსვლია!.. მართლა დაბრუნდა?

მაშ ჩამოვიდა, როგორც იქნა? უთუოდ, საქმე
კარგად წასვლია. — დიახ, ხალხმა ნათანს ოდესღაც
ბრძენი უწოდა და მდიდარიც.

ზ ი ტ ა

ახლა კი ხალხი

მდიდარს უწოდებს უფრო მეტად მას, ვიდრე ბრძენსა.

მხოლოდ იმაზე ლაპარაკობს მთელი ქალაქი,
თუ რა სიმდიდრე, რა ძვირფასი განძეულობა
ჩამოიტანა.

ა ლ-პ ა ფ ი

ჰოდა, რაკი ის დაგვიბრუნდა,
როგორც მდიდარი, იგი ბრძენიც დაგვიბრუნდება.

ზ ი ტ ა

რას იტყვი, ჰაფი, რომ შენ ამ კაცს მიმართო?

ა ლ-პ ა ფ ი

რისთვის?

ფულისთვის არა, იმედი მაქვს. დიახ, თქვენ იმას
ხომ კარგად იცნობთ... გაასესხებეს! სწორედ იმიტომ
ჰქვია მას ბრძენი, რომ არავის ფულს არ ასესხებეს.

ზ ი ტ ა

უწინ კი იმ კაცს სულ სხვარიგად მისურათებდი.

ა ლ-პ ა ფ ი

გაჭირვებაში ეხმარება კაცს ის საქონლით,
მაგრამ ფულით კი, ფულით? ფულით — არასდიდებით
ასეთ ურიას სხვათა შორის ბევრს ვერ შეხვდებით.

გონიერია, კარგად იცნობს ამ ცხოვრებასა.

კარგად თამაშობს იგი ჭადრაკს და სიახეთაც

23. ლესინგი

კანესხეაკება არა ნაკლებ, ვიდრე სიკეთით,
სხვა ურიებსა. გირჩევნიათ, მისი იმედი
არ იქონიოთ. თუმცა იგი ღარიბებს აძლევს,
ვით სალაღინი, შეიძლება მისებრ ბევრს არა,
მაგრამ მსგავსივე ხალისით და უანგარობით
ებრაელი და ქრისტიანი, მაჰმადიანი
და პარსი — მისთვის სულ ერთია ყოველი კაცი.

ზ ი ტ ა

და მაშ ის კაცი...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

როგორ მოხდა, საოცარია,
დღემდე მაგ კაცზე არაფერი რომ არ მსმენია?

ზ ი ტ ა

ნუთუ სალაღინს არ ასესხებს, სალაღინს, ვისაც
არა თავისთვის, მარტოოდენ გასაბოძებლად
სჭირდება ფული.

ა ლ-პ ა ფ ი

აქ კი ნამდვილ ურიას ჰპოვებთ,
მთლად ჩვეულებრივ ურიასა! მე დამერწმუნეთ!
სიკეთის მიმართ ის რატომღაც ეჭვიანია
და შურიანი. მას სურს ყველგან, ყველა კაცისგან
ესმოდეს მხოლოდ: „ნუ მოგაკლოს წყალობა ღმერთმა!“
სწორედ ამიტომ არ ასესხებს არავის ფულსა,
რომ მუდამ ჰქონდეს გაჩუქების საშუალება.
რაკი კანონში უწერია მას მოწყალება,
ხათრიანობა ან თავაზი უცხოა მისთვის, —
ამ მოწყალებას ის ყველაზე უცხვირპირო და
უხათრო კაცად უქცევია მთელ ქვეყანაზე.
კარგა ხანია ვერ მოვდივართ ჩვენ პირაპირში.
მაგრამ ნუ ფიქრობთ, უსამართლო ვიყო მის მიწართ.
ის კეთილია ყველაფერში, ყოვლად კეთილი,
ამ საქმეში კი, მხოლოდ ანგვარ საქმეში — არა.
წავალ და ახლა კარს სხვა ვინმეს მივუკაკუნებ.
სწორედ ამ წუთას მომაგონდა მე ერთი მავრი,
მდიდარიც არის და თან ძუნწიც... მივდივარ მასთან...

ზ ი ტ ა

რას მიიჩქარით ასე, ჰაფი!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

დაე წავიდეს!

გამოსვლა მისამე

ზ ი ტ ა. ს ა ლ ა დ ი ნ ი.

ზ ი ტ ა

აღ-ჰაფი, მგონი, მე გამიჩიბია. იაე იჩქარის.
ეს რასა ნიშნავს? ნუთუ მართლა მოტყუვდა იგი
ნათანში, თუ მას სურდა მხოლოდ ჩვენ შევეცდინეთ?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? მე მკითხავ შენ მაგასა? მე არც კი ვიცი.
თუ ახლა ვისზე საუბრობდით. თქვენი ურისი,
თქვენი ნათანის ამბავი მე პირველად მესმის.

ზ ი ტ ა

ვით შეიძლება არაფერი გავგეო შენ იმ
კაცის შესახებ, რომელსაც ეს სახელი ჰქვია,
ვინც აკლდამები დავითის და სოლომონისა
აღმოაჩინა და სასწაულმოქმედი სიტყვით
მათ ბეჭედსა ხსნის? მ.ს იქიდან დროგამოშვებით
იმდენი განძი, უთვალავი, ამოაქვს თურმე,
რომელს ვერც ერთი საგანძური სხვა ვერ დაიტევს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მას ეს სიმდიდრე იქნებ მართლაც აკლდამებიდან
ამოუღია, მაგრამ არა სოლომონისა
და დავითისა, რადგანაც იქ მარხია მხოლოდ
ორი რეგვენი!

ზ ი ტ ა

არა, ორი ბოროტმოქმედი!

თანაც უნდა ვთქვათ, რომ ნათანის სიმდიდრის წყარო
უფრო უხვია, აღუწყველი, განუზომელი,
ვიდრე აკლდამა რომელიმე, აღვსილი განძით.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რადგანაც ვაჭრობს იგი თურმე, როგორც მსმენია.

ზ ი ტ ა

მისი აქლემნი ყველა გზაზე მიისწრაფიან,
დადიან ყველა უდაბნოში, მისი გემები
დგას ყველგან — ყველა ნავსადგურში. ეს ყოველივე
თვითონ აღ-ჰაფიმ მითხრა და თან აღტაცებულმა
დასძინა ისიც, თუ რაოდენ კეთილშობილად
იყენებს მისი მეგობარი ყველაფერ იმას,
რისი მოხვეჭაც ჭკუითა და მუყაითობით
არ მიაჩნია მთლად უღირს და უკადრის საქმედ.

მან ისიც მითხრა, თუ რაოდენ თავისუფალი არის ყოველგვარ ცრურწმენისგან გონება მისი, მისი გული კი ყოველგვარი სათნოებისთვის რარიგ ღიაა სუყოველთვის და ყოველგვარი მშვენიერება გამოძახილს პოულობს მასში.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ახლა კი პაფი მის შესახებ ლაპარაკობდა ასე უგულოდ, ასე ცივად.

ზ ი ტ ა

არა, დაბნევით.

თითქოს უფრთხოდა მის შექებას და უმიზეზოდ მისი ძაგებაც არა სურდა. ეს როგორ მოხდა? ნუთუ თავისი ხალხის შვილსა, საუკეთესოს, არ შეუძლია, რომ იმავე ხალხს მთლად განესხვავოს? ნუთუ ალ-ჰაფის მარტოოდენ ამგვარ მიზეზით ნათანის გამო უნდა შერცხვეს?.. თუმც, როგორც ნებაგს, ისე მოიქცეს! ურიაა იგი ნამდვილად, თუ ნაკლებად ჰგავს ის ურიას, სულ ერთი არის, ის მდიდარია და ეს ჩვენთვის საკმარისია.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგრამ ხომ არ გსურს მისგან სესხი ძალით მიიღო, ძვირფასო დამ?

ზ ი ტ ა

რას გულისხმობ შენ მაგ სიტყვებში?

ცეცხლსა და მახვილს? არა, არა, ძალმომრეობა რისთვის გვჭირდება უძლურებზე, როს გამარჯვებას უმისოდაც მოგვანიჭებს სისუსტე მათი? წავიდეთ ახლა, წაგიყვან ჩემს პარამხანაში, ერთ მომღერალ ქალს მოვუსმინოთ,— მეორე დღეა, რაც ის ვიყიდე. ალბათ, ამ ხნის განმავლობაში ჩემი განზრახვაც მომწიფდება — ნათანზე ვფიქრობ.

გამოსვლა მიმთხე

სცენა წარმოადგენს ადგილს ნათანის სახლის წინ, სადაც იწყება პალმების ხეივანი.

რ ე ხ ა და ნ ა თ ა ნ ი, გამოდიან სახლიდან. შემდეგ მეორე მხრიდან

შემოდის ღ ა ი ა.

რ ე ხ ა

ოპ. მამაჩემო, რარიგ ძლიერ დაავიანეთ, იქნებ ვეღარც კი ჰპოვოთ ის აქ.

ნ ა თ ა ნ ი

ჰო, კარგი, კარგი!

აქ, პალმების ქვეშ, თუ ვერ ეპოკებთ, სხვაგან მოძებნით.
ოლონდ დამშვიდდი, ჩემო შვილო!.. შეხედე ერთი
ვინ არის იქა? დაიაა, ჩვენსკენ რომ მოდის?

რ ე ხ ა

მან, უთუოდ, ის კვლავ დაკარგა.

ნ ა თ ა ნ ი

არა მგონია.

რ ე ხ ა

მაშინ ხომ იგი აჩქარებით წამოვიდოდა.

ნ ა თ ა ნ ი

ჯერ ვერა გვხედავს.

რ ე ხ ა

აი ახლა ხომ დაგვინახა.

ნ ა თ ა ნ ი

და ნაბიჯსაც ხომ აუჩქარა. ერთი შეხედე!
ოლონდ დამშვიდდი, მშვიდად იყავ!

რ ე ხ ა

ნუთუ ისურვებთ,

გყავდეთ ისეთი ქალიშვილი, რომელიც ამ დროს
არ აღელდება და იმისთვის არ შეწუხდება,
ვინაც სიცოცხლე მას მეორედ მისცა? — სიცოცხლე,
რომელიც მხოლოდ მიტომ უყვარს, რომ მას პირველად
თქვენს თავს უმადლის.

ნ ა თ ა ნ ი

არც ვისურვებ, რომ სხვანაირა

გიხილო, შვილო. მაშინაც კი, თუნდაც გავიგო,
რომ შენს ნაზ სულსა სულ სხვა რამე დაუფლებია.

რ ე ხ ა

რა, მამაჩემო?

ნ ა თ ა ნ ი

შევე მკითხავ? თან ასე მორცხვად?

უმანკოა და ბუნებრივი ის, რაც შენს გულში
ამჟამად ხდება. ამან სულაც არ შეგაწუხოს.

მე კი ეს სულაც არ მაშფოთებს. ნაგრამ დამპირდი:
როს შენი გული უფრო ნათლად ამეტყველდება,
მისი სურვილი ყველა წრფელად გამიზიარო.

რეზა

მარტო იმისი გაფიქრებაც, რომ გულის კარი
გამოგიხუროთ, შიშისაგან მათრთოლებს უკვე.

ნათანი

არც ერთი სიტყვა აღარა სთქვა. უკვე გადაწყდა
მაშ ეს ერთხელ და სამუდამოდ. აი, დაიაც.
აბა რას იტყვი?

დაია

ისევ დადის პალმების ჩრდილში
და იმ კედელთან გამოჩნდება იგი ახლავე.
ხედავთ, იქ მიდის.

რეზა

აჰ! ნეტავი საითკენ წავა?
წინ? თუ უკანვე დაბრუნდება? მარჯვნივ თუ მარცხნივ?
თითქოს ვერ გადაუწყვეტია.

დადა

ო, არა, არა;

ის უფრო ხშირად ამ მონასტერს უკლის გარშემო
და უქველად გამოივლის აქეთკენ. აგერ!

რეზა

ნამდვილად მოდის! მოდის! უკვე ელაპარაკე?
დღეს როგორია?

დაია

ისეთივე, როგორიც მუდამ.

ნათანი

ოღონდაც ისე მოიქეცით, აქ არ შეგნიშნოთ,
დადექით ცოტა მოშორებით. არა, სჯობია,
სახლში დაბრუნდეთ.

რეზა

ერთხელ მაინც კიდე შევხვდეთ!..
ეჰ, მესერი მოეფარა!

დაია

წავიდეთ, რეზა!

მართალი არის მამათქვენი: რომ დაგინახოთ,
მაშინვე უკან გაბრუნდება.

რეზა

ეჰ! ის მესერი!

ნ ა თ ა ნ ი

იქიდან უცებ რომ გამოჩნდეს, შეგნიშნავთ წამსვე.
წადით!

დ ა ი ა

წავიდეთ! მე იქ ერთი ფანჯარა ვიცი,
საიდანაც ჩვენ დავინახავთ ყველაფერს.

რ ე ხ ა

მართლა?

(ორივენი გადიან.)

გამოსვლა მძაწით

ნ ა თ ა ნ ი, შეშლუგ რ ა ი ნ დ ი.

ნ ა თ ა ნ ი

ლამის შემაკრთოს ამ თავნება ახირებულმა
და მისმა მკაცრმა სათნოებამ მთლად დამაბნიოს.
რას ვიფიქრებდი, ადამიანს ადამიანი
ამ გამოუვალ გასაჭირში ჩააყენებდა.
ჰა!.. აგერ, მოდის!.. ღმერთსა ვფიცავ, იგი ყრმაცაა
და თან ვაჟკაციც, მომწონს ძლიერ მიხი კეთილი,
ჯიუტი მზერა, სიარული აგრე თამამი.
მხოლოდ ნაჭუჭი უჩანს ტლანქი, გული კი, ალბათ,
ნაზი ექნება. — ვის მაგონებს? გთხოვთ, მომიტყევთ,
პატივცემულო უცხოელო...

რ ა ი ნ დ ი

რა?

ნ ა თ ა ნ ი

ნება დამრთეთ...

რ ა ი ნ დ ი

რა გსურს, ურიავ? რისი ნება?

ნ ა თ ა ნ ი

ნება მიბოძეთ,

გავკადნიერდე და მოგმართოთ.

რ ა ი ნ დ ი

რა უფლება მაქვს,

ეგ აგიკრძალოთ? მაგრამ მხოლოდ ორიოდ სიტყვით...

ნ ა თ ა ნ ი

გთხოვთ, შაბატიოთ, ნუ იჩქარით, ასე ამაყად
და ასე ზიზღით ჩაუაროთ იმ ადამიანს,
ვინაც მზად არის, სიკვდილამდე თქვენ გემსახუროთ.

ეს როგორ? აჰა! მგონი, მივხვდი, ვინცა ბრძანდებით. თქვენ...

ნ ა თ ა ნ ი

მე ნათანი მქვია. ვარ იმ გოგონას მამა, ვინც თქვენ ცეცხლისგან დაიხსენით და ესოდენი გამბედაობა, სულვრძელობა გამოიჩინეთ. ჰოდა, მოვედი...

რ ა ი ნ დ ი

თუ მადლობის სათქმელად — არ ღირს!

უკვე დავიხრჩე ამ უბრალო საქმისა გამო ამდენ მადლობით. კმარა. ჩემგან დავალებული არა ბრძანდებით არაფრითა. განა ვიცოდი, ის გოგო თქვენი ქალიშვილი რომ იყო? მაგრამ მოვალეობა რაინდისა უბირველესი სწორედ ის არის, რომ იჩქაროს დასახმარებლად. ამ დახმარებას ვინც არ უნდა საჭიროებდეს. უამისოდაც მძიმე იყო სიცოცხლე ჩემი. სიამოვნებით, სიხარულით ჩავჭიდე ხელი მე ამ შემთხვევას, გამეწირა ჩემი სიცოცხლე სხვისი სიცოცხლის გულისათვის, თუნდაც ურიის ქალის სიცოცხლის გულისათვის.

ნ ა თ ა ნ ი

დიდებულია!

დიდებული და საძაგელიც! მაგრამ განზრახვა გასაგებია, გასაგები. ამოდ ცდილობს მოკრძალებული სიდიადე ამოეფაროს საზიზღროებას, ალტაცებას რომ განერიდოს. მაგრამ თუ თქვენთვის, მართლაც, არის უსიამოვნო ამგვარი მსხვერპლი ჭეშმარიტი ალტაცებისა, მაშინ მითხარით, რომელია უფრო ნაკლებად უსიამოვნო? თქვენ რომ უცხო არ ბრძანდებოდეთ და ტყვეც, ამას მე არ გკითხავდით ასე თამამად. ერთი მიბრძანეთ, სთქვით, რაინდო, რით შემიძლია რომ გემსახუროთ?

რ ა ი ნ დ ი

თქვენ? არაფრით.

ნ ა თ ა ნ ი

მე მდიდარი ვარ.

რ ა ი ნ დ ი

ჩემს სიცოცხლეში არასოდეს არ მივიჩნევდი
მდიდარ ურიას ღარიბზედა უკეთეს კაცად.

ნ ა თ ა ნ ი

იმით მაინც რომ ისარგებლოთ, რაც უკეთესი
გააჩნია მას: ისარგებლოთ მისი სიმდიდრით?

რ ა ი ნ დ ი

მაშ კარგი, დაე შეგვარიგოს ამ მოსასხამმა.
როგორც კი იგი მთლად გაცვდება, დაიფლითება
და აღარაფრად გამოდგება, მაშინ მე თქვენთან
მოვალ, რომ გთხოვოთ სესხის სახით მოსასხამისთვის
მაუდი ანდა, იქნებ, ფული. ნუ მოიღუშეთ,
ნუ გეშინიათ, მხნედ იყავით. ჯერ არ მოგელით
საშიშროება, თქვენვე ხედავთ, რომ ის ჯერ კიდევ
მშვენიერია, ეს კალთები წაუხდა მხოლოდ.
ის სწორედ მაშინ ამეტრუსა, როს გამომყავდა
ცეცხლიდან თქვენი ეალიშვილი.

ნ ა თ ა ნ ი

(მისწვდება მოსასხამის კალთებს და სინჯავს)

უცნაურია,

რომ საძაგელი ლაქა ესე, რომ ეს დამწვარი
უკეთ მეტყველებს კაცზე, ვიდრე მისივე ბაგე...
მსურს ახლავე მას ვეამბორო! აჰ, მოწითვევთ!
ჩემს უნებურად ჩავიდინე ასეთი რამე.

რ ა ი ნ დ ი

რა?

ნ ა თ ა ნ ი

ზედ დაეცა ცრემლის წვეთი.

რ ა ი ნ დ ი

არა უშავს რა!

წვეთი მრავალი დასცემია... (მაგრამ უეცრად
შემიპყრო შიმში — ამ ურიამ არ ამაღელვოს.)

ნ ა თ ა ნ ი

ხომ არ ინებებთ, ერთხელ მაინც კეთილი ექმნეთ
და ჩემს ქალიშვილს გაუგზავნოთ ეგ მოსასხამი?

რ ა ი ნ დ ი

რისთვის?

ნ ა თ ა ნ ი

რადგანაც თქვენს მუხლებს ვერ ემთხვევა იგი.
ამ ლაქას მაინც დააკონოს თავისი ბაგე.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ, ურიავ... არა, თქვენ ხომ ნათანი გქვიათ?..
ნათან, თქვენ კარგად ლაპარაკობთ... ძალიან კარგად...
ენამახვილობთ მეტისმეტად... თქვენ ამალეღვეთ...
რა თქმა უნდა, მე...

ნ ა თ ა ნ ი

ახალგაზრდავ, რანაირადაც
არ უნდა სცადოთ თქვენ შენიღბვა, მე მაინც გხედავთ.
პატიოსანი, გულკეთილი ბრძანდებით ძალზე
და ამიტომ არ შეგიძლიათ გამოიჩინოთ
მეტი ზრდილობა. ქალიშვილი აღლელებული,
მისი მხლებელი, ყველაფერზე მზად მყოფი თქვენთვის,
ოჯახის მამა კი სახლიდან შორს იყო ამ დროს —
ჰოდა, ზრუნავდით მათი კარგი სახელისათვის,
გარიდებოდით მათ გამოცდას, ვაითუ უცებ
გამარჯვებისთვის მიგელწიათ. ამისთვისაც კი
მადლობელი ვარ თქვენი დიდად.

რ ა ი ნ დ ი

გამოგიტყდებით,
იცით, ვით მართებს მეტაძრეებს, იფიქრონ ხოლმე.

ნ ა თ ა ნ ი

და მარტო იმათ? მხოლოდ იმათ? მარტო იმიტომ.
რომ ასე მართებთ თავიანთ წესდებით ფიქრი?
მე კარგად ვიცი, როგორც ფიქრობს კეთილი კაცი,
და ისიც ვიცი, რომ იმას შობს ყველა ქვეყანა.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ რაღაცა განსხვავებით.

ნ ა თ ა ნ ი

რალა თქმა უნდა
ტანისამოსით, კანის ფერით და გარეგნობით

რ ა ი ნ დ ი

ერთგან მეტია მათი რიცხვი, სხვაგან ნაკლები.

ნ ა თ ა ნ ი

ეგ სულ უბრალო, უმნიშვნელო განსხვავებაა.

ვინაც დიდია, მას სჭირდება დიდი ადგილი.

ბუმბერაზები ერთმანეთის ახლოს რომ დავრგოთ,

შეაღწევენ ერთურთს ტოტებს შეუბრალებლად.

აი ასეთი ზომიერი, კარგი ხალხი კი,

როგორიც ჩვენ ვართ, საკმარისად ბევრია ყველგან,

მაგრამ ერთურთის გაკიცხვა ჩვენ სულაც არ გვმართებს:

არც გირჩმა უნდა იყოყოჩოს როკის წინაშე

და არც კენწეროს ჰქონდეს ისე წარმოდგენილი,

რომ ის მიწიდან ამოსული არ იყოს თითქოს.

რ ა ი ნ დ ი

რა მშვენიერი ნათქვამია! მაგრამ თქვენ იმ ერს

იცნობთ თუ არა, ვინც დაიწყო ყველაზე ადრე

ჩირქის მოცხება სხვა ერისა? ან იმ ერს, ნათან,

ნუთუ არ იცნობთ, ვინაც არის დარწმუნებული,

ყველაზე უწინ, ვით რჩეული, მე განვითქვით.

ცხადია, არ მძულს მე ის ერი, მაგრამ ვით ძალმიძს,

ამბარტანობა მისი რომ არ მეზიზღებოდეს?

ამბარტანობა, რაც გვრგებია შემკვიდრეობით

ქრისტიანთაც და მუსლიმანთაც: რომ ერთადერთი

ჭეშმარიტი, ნამდვილი ღმერთი ჩვენი ღმერთია.

თქვენ გიკვირთ, რომ მე ქრისტიანი, თანაც მეტაძრე —

ვამბობ ამასა? სთქვით, როდის ან სადა ყოფილა,

ბრმა და მძვინვარე მისწრაფება — საუკეთესო

ღმერთი გვყავდეს და მთელ ქვეყანას ის მოვახვიოთ, —

დიახ, მითხარით, აბა როდის, ან სად ყოფილა,

როგორც აქ, ახლა, ასე მკვეთრად გამქლავებული?

ან აქ, ამჟამად თვალი ვის არ აუხილება?

მაგრამ დაბრმავდეს, ვისაც სურს!.. გთხოვთ დაივიწყოთ,

რაც მე ვითხარით. დამეხსენით! წავალ, ნშვიდობით!

ნ ა თ ა ნ ი

არა! იცოდეთ, ახლა უფრო ვერ დაგეხსნებით.

არა, ჩვენ უნდა დავმეგობრდეთ! დე ჩემი ხალხი

გეზიზღებოდეთ, როგორც გნებათ. არც ერთ ჩვენთაგანს

თავისი ხალხი თვითონ ხომ არ აურჩევია,
ჩვენ ხომ ჩვენს ხალხს არ წარმოვადგენთ. რას ჰქვია ხალხი?,
აბა მითხარით, იგი აქ რა მოსატანია?
ქრისტიანი და ებრაელი, პირველ ყოვლისა,
არიან კაცნი, მხოლოდ კაცნი, ამის შემდეგ კი
ქრისტიანი და ებრაელი; ხომ მართალს ვამბობ?
ნეტავ შემეძლოს თქვენში მხოლოდ ადამიანი
ვიპოვო, ყრმაო, მხოლოდ ერთი ისეთი კაცი,
რომელიც იმით კმაყოფილი იქნება, რომ მას
ადამიანი ჰქვია.

რ ა ი ნ დ ი

ღიახ, იპოვნეთ იგი!
ღმერთმანი, ნათან, იგი ჰპოვეთ. მომეცით ხელი!
მრცხვენია, რომ მე ერთი წუთით დავეშვდი თქვენში.

ნ ა თ ა ნ ი

მე კი ვამაყობ. რადგან მხოლოდ ჩვეულებრივი
იშვიათად თუ იწვევს ეშვსა

რ ა ი ნ დ ი

და იშვიათს კი
ადვილად როდი დაივიწყებ, ღიალ, ჩვენ უნდა,
ნათან, ჩვენ უნდა დავმეგობრდეთ.

ნ ა თ ა ნ ი

ჩვენ, მგონი, უკვე
მეგობრები ვართ. რეხას როგორ გაეხარდება!
შორს, იქით კი რა დიდებული შუქი მინათებს!
მაგრამ ჯერ იგი გაიცანით.

რ ა ი ნ დ ი

მეც მაგ სურვილით
ვიწვი ნამდვილად. ვინ გამოიბის თქვენი სახლიდან?
რეხას ღაია ხომ არ არის?

ნ ა თ ა ნ ი

ღიახ, ნეტავი
რამ შეაშინა?

რ ა ი ნ დ ი

ჩვენ რეხას ხომ აღარაფერი
შეემთხვა ნეტავ?

გამოსვლა მთავრად

ი გ ი ვ ე ნ ი ჯ ა ლ ი ა. შემოდის აჩქარებით.

და ი ა

ნათან! ნათან!

ნ ა თ ა ნ ი

რა ამბავია?

და ი ა

გთხოვთ მომიტევეთ, რაინდო, რომ ასე უეცრად
შეგაწყვეტინეთ ლაპარაკი.

ნ ა თ ა ნ ი

რა მოხდა, გვითხარ!

რ ა ი ნ დ ი

რა ამბავია?

და ი ა

სულთნისაგან კაცი მოვიდა.

სულთანს სურს თქვენთან საუბარი, სულთანს... ოჰ, ღმერთო!

ნ ა თ ა ნ ი

ჩემთან? სულთანს სურს მესაუბროს? ჩანს, ეჩქარება
ნახოს ახალი საქონელი, რომელიც ახლა
ჩამოვიტანე. გადაეცი, რომ საქონელი
ბევრია, მაგრამ მეტი წილი გაუხსნელია.

და ი ა

არა, ეგ სულაც არ სჭირდება, არა სჭირდება.
პირადად თქვენი ნახვა ნებას და მალე, მალე,
რაც შეიძლება.

ნ ა თ ა ნ ი

მოვალ! წადი, წადი ოღონდაც!

და ი ა

არ გამიბრაზდეთ, არ გეწყინოთ, მკაცრო რაინდო.
როგორ შევშფოთდით, ღმერთო ჩემო, ნეტავ ვიცოდე,
რა ნებას სულთანს?

ნ ა თ ა ნ ი

გამოჩნდება. გასწი შენ, გასწი!

გამოსვლა მთავრიდან

ნათანი და რაინდი.

რაინდი

მამას პირადად ჯერ არ იცნობთ?

ნათანი

სალადინს? არა.

მის ნაცნობობას არც ვეძებდი, არც გავუბრძობდი, ის კარგი ხმა დადიოდა სულთნის შესახებ, რომ იმის ნახვას მერჩივნა ამ ხმას ვრწმუნებოდი. ახლა კი დაე სულ სხვაგვარი ვიხილო იგი. იმის შემდეგ, რაც თქვენ სიცოცხლე შეგინარჩუნათ...

რაინდი

რალა თქმა უნდა, ეგ ასეა. მე ხომ სიცოცხლე სულთნისაგან მაქვს ბოძებული.

ნათანი

მე კი სულთანმა

ორი სიცოცხლე მიწყალობა. არა, ნამდვილად სამი სიცოცხლე. ეს ჩვენს შორის სცვლის ყოველივეს; უკვე ხელ-ფეხი მაქვს შეკრული და საუკუნოდ მიჯაჭული ვარ სალადინთან. აწ მოუთმენლად ველი, გავიგო, რას მიბრძანებს იგი პირველად! სუყველაფერზე მზად ვარ უკვე. გამოვუტყდები, რომ ყველაფერზე თანახმა ვარ თქვენი გულისთვის.

რაინდი

თვითონ მე კი ჯერ ვერ შევიძელ მიმეზლო მადლი, თუც: ხშირად ვხვდებით ერთმანეთსა. შთაბეჭდილება, რომელიც მასზე მოვახდინე მოულოდნელად კვლავ ჩაქრა, ალბათ, იქნებ კიდევ მთლად დავავიწყდი. სალადინს ერთხელ მაინც უნდა მოგვკონებოდი. ჰო, ერთხელ მაინც, ერთი წუთით, რომ ჩემი ბედი გადაეწყვიტა საბოლოოდ. ის როდი კმარა, ცოცხალი რომ ვარ და ვარსებობ მისი ბრძანების, ნება-სურვილის მეოხებით. მე მისგან ველი, გამაგებინოს, ვის ხელშია აწ ჩემი ბედი.

ნ ა თ ა ნ ი

რალა თქმა უნდა. ახლა უფრო არ დავაყოვნებ.
იქნებ შემთხვევა მომეცეს და თქვენს შესახებაც
სალადინს სიტყვა ჩამოვუგდო. გთხოვთ მომიტევეთ,
უნდა დავშორდეთ, მივიჩქარი. აბა მითხარით,
როდის გიხილავთ ჩვენთან?

რ ა ი ნ დ ი

როდის? როცა მიბრძანებთ.

ნ ა თ ა ნ ი

როცა თქვენ გნებავთ.

რ ა ი ნ დ ი

მე? თუნდ დღესვე.

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენი სახელი?

რ ა ი ნ დ ი

მე მიწოდებდნენ.. მიწოდებენ კურდ ფონ შტაუფენს.

ნ ა თ ა ნ ი

ფონ შტაუფენი?.. შტაუფენი? ფონ შტაუფენი?

რ ა ი ნ დ ი

მასში უცნაურ რასმე ხედავთ?

ნ ა თ ა ნ ი

ფონ შტაუფენი?

ამ გვარისანი, როგორც ვიცი, ძალიან ზევრნი...

რ ა ი ნ დ ი

დიახ, ყოფილან აქ მრავალჯერ და ამ მიწაში
ზევრი მათგანის ძვლები ღებდა. ზიძაჩეძიც კი,
მამაჩემიო, უნდა მეთქვა... მაგრამ თქვენ ეგრე
დაჟინებული რად მიცქერით, რაშია საქმე?

ნ ა თ ა ნ ი

არაფერია, არაფერი! ვით შემიძლია,
თქვენი ყურებით დავილალო?

რ ა ი ნ დ ი

მამ ჯერ მე წავალ.

გამომცდელ მწერას ძალუძს ნახოს იმაზე მეტი,
რის ნახვასაც ის ისურვებდა. მე მეშინია

მაგ მზერის, ნათან. დე დრომ ნელა, თანდათანობით
დაგვაახლოოს, არა ცნობისმოყვარეობამ.

(გადის.)

ნ ა თ ა ნ ი (გაოცებული გააყოლებს თვალს)

„გამომცდელ მზერას ძალუძს ნახოს იმაზე მეტი,
რის ნახვასაც ის ისურვებდა“, ასე მგონია,
თითქოს ჩემს სულში კითხულობდეს!.. დიახ, ნამდვილად;
მეც შემიძლია დამმართოდა ასეთი რამე...
არათუ მარტო აღნაგობა და მიხვრა-მოხვრა
აქვს მას ვოლფისა, ნისი ხმაც აქვს. სწორედ ამგვარად
იცოდა ვოლფმაც გადაგდება თავისა ხოლმე;
ხმალზე დაყრდნობაც ამგვარადვე იცოდა ვოლფმა
და წარბებზედაც სწორედ ასე ისვამდა ხელსა,
თითქოს ცდილობდა დაეფარა მგზნებარე ცეცხლი
ელვარე თვალთა. სწორედ ასე ხანგრძლივად სძინავს
სულში გარდასულ სახეებსაც, სანამ უეცრად
არ გაიღვიძებს წარმოთქმული ჭიტყვა ან ბგერა.
ფონ შტაუფენი!.. სიმართლეა, რალა თქმა უნდა.
ფალნეკი და ფონ შტაუფენი. დიახ, სასწრაფოდ
უნდა გავიგო ყველაფერი დაწვრილებითა;
თუმცა მანამდე სალაღინთან უნდა წავიდე...
მაგრამ ვინ არის, იქ რომ მისმენს? იქნებ დაია?
მოდო, დაია, მოდი ჩემთან, მომიახლოვდი.

გამოსვლა მერვე

და ი ა . ნ ა თ ა ნ ი .

ნ ა თ ა ნ ი

ეს რასა ნიშნავს? შენ და რეხას სულ სხვა რაღაცის
შეტყობა გინდათ და ეს უფრო გიწუხებთ გულსა,
ვიდრე იგი, რაც სალაღინს აქვს ჩემთვის სათქმელი.

და ი ა

და ავისათვის ჰკიცხავთ რეხას? ის იყო სწორედ,
თქვენ მეგობრულად საუბარი დაიწყეთ, იმ წამს
სულთნის შიკრიკი მოგვევლინა და ჩვენც მაშინვე
იძულებული შევიქენით წავსულიყავით.

ნ ა თ ა ნ ი

რეხას უთხარი, რომ ყოველ წუთს ელოდოს იმ ყრმას.

დაია

მართლა? ნამდვილად?

ნათანი

შემიძლია გენდო, დაია?

გთხოვ, ფრთხილად იყო. არ ინანებ, შე დამიჯერე, შენი სინდისიც შეიქნება დამშვიდებული.

ოღონდ განზრახვა, გევედრები, არ ჩაბიშალო.

მოუყვე, ჰკითხე თავდაპირით, მოკრძალებულად.

დაია

რალად მჭირდება მოგონება და გაფრთხილება..

მივდივარ, ახლა თქვენი წასვლის დროც არის უკვე.

თორემ უცქირეთ! სულთანს, მგონი, მეორე კაციც

მოუგზავნია, ალ-ჰაფი ჩანს, დავრიში თქვენი. (გაღს.)

გამოსვლა მისხრი

ნათანი. ალ-ჰაფი.

ალ-ჰაფი

ეჰე-ჰე! ახლაც ისევ თქვენთან ვინებე მოსვლა.

ნათანი

ეგრე სასწრაფოდ? მეგობარო, ერთი მითხარი,

რა ნებავს ჩემგან?

ალ-ჰაფი

ვის?

ნათანი

სალადინს. მოვალ, მოვდივარ.

ალ-ჰაფი

ვისთან? სულთანთან?

ნათანი

სალადინმა არ გამოგზავნა?

ალ-ჰაფი

მე? არა, ნუთუ გამოგზავნა უკვე შიკრიკი?

ნათანი

რალა თქმა უნდა, გამოგზავნა.

ა ლ-პ ა ფ ი

ჩანს, მართალია.

ნ ა თ ა ნ ი

რათა მართალი?

ა ლ-პ ა ფ ი

ის, რომ... მაგრამ მე უბრალო ვარ,
მე უბრალო ვარ, იცის ღმერთმა. რაღა არ ვუთხარ
მას თქვენს შესახებ, რა არ შეეფხვე, რომ ამეცდინა!

ნ ა თ ა ნ ი

რა აგეცდინა? ან რა არის მართალი?

ა ლ-პ ა ფ ი

ის, რომ

ახლა გახდებით სალადინის ბაზინადარი.
ნათან, ძალიან მეცოდებით. მაგრამ ამისი
ნახვა კი არ მსურს, არა, არა, იმწუთსვე წავალ.
თქვენ უკვე იცით, თუ საითაც, გზაც კარგად იცით,
თუ ამანათი გაქვთ რაიმე, მითხარით, მზად ვარ
სამსახურისთვის, მაგრამ იგი იმაზე მეტი
არ უნდა იყოს, რის წაღებაც ლატაკ კაცს ძალუძს.
მივდივარ, ნათან, სთქვით ახლავე.

ნ ა თ ა ნ ი

გონს მოდი, კაცო,

გაიგე, მე ხომ არაფერი ვიცი სრულებით,
თუ რას ლაქლაქებ?

ა ლ-პ ა ფ ი

თქვენ ქისას ხომ თან წაიყოლებთ?

ნ ა თ ა ნ ი

ქისას?

ა ლ-პ ა ფ ი

დიახ, ფულს, სალადინს რომ უნდა ასესხოთ.

ნ ა თ ა ნ ი

და სულ ეგ არის?

ა ლ - ჰ ა ფ ი

ნებას მომცემთ, გიცქიროთ; იგი

ვით გაგაშიშვლებთ ნელა-ნელა თავით ფეხამდე?
ხომ მაცქერინებთ, ვით დაიწყებს ეგ გამფლანგველი
საწყობებიდან იმ ქონების გაზიდვას, წინათ
მხოლოდ ნამდვილად გაჭირვებულთ რომ ეძლეოდათ, —
და გაგრძელება ეს იმ დრომდე, ვიდრე შიგ ყველა
თავი შიმშილით არ გაწყდება? იქნებ გგონიათ,
რომ იგი, ვისაც დასჭირდება თქვენი სიმდიდრე,
მოისმენს ხოლმე თქვენს რჩევასაც? ჰო, როგორ არა!
რჩევას მოისმენს! როდის იყო, რომ სალადინი
ყურს ათხოვებდა სხვისა რჩევას? თქვენვე განსაჯეთ,
რაც დამემართა ახლა მასთან.

ნ ა თ ა ნ ი

რა დაგემართა?

ა ლ - ჰ ა ფ ი

მასთან მივედი სწორედ იმ დროს, როს თავის დასთან
იგი ჭადრაკსა თამაშობდა. კარგად თამაშობს
ზიტა ჭადრაკსა. ჰოდა, აი თამაში, რომელს
სთვლიდა სულთანი წაგებულად, ჩემს თვალწინაა
და ვხედავ, რომ ჯერ სრულებითაც არ წაუგია.

ნ ა თ ა ნ ი

ოჰო, ეს შენთვის რა ძვირფასი აღმოჩენაა!

ა ლ - ჰ ა ფ ი

საკმარისია წინ გასწიოთ პაიკი მხოლოდ...
არა, სჯობია, რომ გიჩვენოთ, თუ როგორც იყო,
დიახ, ახლავე გიჩვენებდით...

ნ ა თ ა ნ ი

ისედაც მჯერა!

ა ლ - ჰ ა ფ ი

რადგანაც ეტლს გზა ეხსნებოდა და ზიტა უკვე
აღმოჩნდებოდა განწირული. ეს ყველაფერი
მსურდა ამეხსნა დაწვრილებით, სალადინს ვუხმე...
მან კი... გგონიათ დამეთანხმა?

ნ ა თ ა ნ ი

არ დაგეთანხმა?

ა ლ-პ ა ფ ი

მოსმენაც კი არ მოისურვა და იმწუთშივე
მთელი თამაში არია.

ნ ა თ ა ნ ი

ოჰ, რას ამბობ, მართლა?

ა ლ-პ ა ფ ი

და სთქვა: მე მინდა ახლავე რომ შამათი მქონდეს;
მას უნდა, დიახ! ამას ჰქვია თამაში განა?

ნ ა თ ა ნ ი

ცხადია, არა. ეს ნიშნავს, რომ თვითონ თამაში
გაითამაშო.

ა ლ-პ ა ფ ი

ისიც განა ჭიან კაკლებზე!

ნ ა თ ა ნ ი

ფულზე, ცხადია! — არც ისურვა მოსმენა შენი
ასეთ დიდებულ, მნიშვნელოვან საქმეში შენი
რჩევა უარპყო. იგი არც კი გაოცებულა
შენი მახვილი მხედველობით, არწივის მწერით.
ეს კი შენ შურისსაძიებლად გეძახის, არა?

ა ლ-პ ა ფ ი

ეჰ, რასა ბრძანებთ. მსურდა მხოლოდ მეჩვენებინა,
თუ როგორია სალაღინი. მოკლედ რომ გითხრათ,
ლოლიაობა მისი უკვე მე აღარ ძალმიძს.
უნდა ვირბინო ყველა ჯურის ბინძურ მავრებთან,
გკითხო, ვის ნებავს, დაასესხოს სალაღინს ფული.
მე, ვისაც ჩემთვის არასოდეს არ მითხოვია,
უნდა ვისესხო ახლა სხვისთვის. ფულის სესხება
მათხოვრობაზე უკეთესი როდია ბევრად,
ვით გასესხება ფულებისა დიდი სარგებლით
სულ ცოტათია უკეთესი ქურდობაზედა.
და იქ კი, განგის ნაბირებზე, მე უკვე აღარ
მეცოდინება ამგვარი რამ, აღარ ვიქნები
ბრმა იარაღი ბნელ საქმეთა სამსახურისთვის.

მხოლოდ იქ ეპოვებ მე ჭეშმარიტ ადამიანებს.
აქ მყოფთაგან კი განგის პირას ცხოვრების ღირსი
მხოლოდ თქვენა ხართ, ერთადერთი, ძვირფასო ნათან.
არ გნებავთ ჩემთან წამოხვიდეთ? რა პასუხს მაძლევთ?
ეს ნაგავი მას მიაყარეთ, დაე აილოს,
რის მიღებასაც ის ცდილობდა. ადრე თუ გვიან,
სულ ერთი არის, გაგატყავებთ სულით ხორცადა.
სჯობია, ამას ერთბაშად რომ მოელოს ბოლო.
აბა წავიდეთ, მოსასხამი ჩემგან მიიღეთ.
წამოღით, ნათან.

ნ ა თ ა ნ ი

მე მგონია, ეგ არ აგვცდება.

მაგრამ, ალ-ჰაფი, მოითმინე, მსურს მოვიფიქრო.

ა ლ - ჰ ა ფ ი

გსურთ მოიფიქროთ? რას ხედავთ აქ მოსაფიქრებელს?

ნ ა თ ა ნ ი

სულთანს უნდა ვინახულო, გამოვეთხოვო.
მანამდე მაინც დამაცალე, ჩემო ალ-ჰაფი!

ა ლ - ჰ ა ფ ი

ეგ ძიებაა მიზეზისა და იმისათვის

გჭირდებათ მხოლოდ, რომ თავიდან ეს აიცდინოთ.

ვინაც ერთბაშად ვერ გადასწყვეტს, ისე მოაწყოს

თავის ცხოვრება, როგორცა სურს, ასეთი კაცი

მულამ იქნება სხვების მონა. თქვენი ნებაა!

მშვიდობით ნათან, სიხარულს და ბედნიერებას

გისურვებთ ისეთს, როგორსაც თვით თქვენ ისურვებდით,

აბა... ჩემი გზა იქით მიდის, თქვენი კი აქეთ...

ნ ა თ ა ნ ი

ალ-ჰაფი, შენ ხომ ანგარიში სალაღინისთვის

ჯერ არც კი ჩავიბარებია!

ა ლ - ჰ ა ფ ი

დიდი ამბავი!

ჩემს ხაზინაში ვირთაგვები დაფხაკუნობენ.

ჩემს ანგარიშს კი შეამოწმებთ ან თქვენ ან ზიტა.

მშვიდობით! (გაღს.)

ნ ა თ ა ნ ი (თვალს გააყოლებს)

მე შევამოწმებ!.. ველურია, თანაც კეთილი,
კეთილშობილიც... სხვა რაღა ვთქვა, რაღა ვუწოდო?
მათხოვარია ერთადერთი ნამდვილი მეფე!
(გადის მოპირდაპირე მზარეს.)

მოქმედება მისამე

გამოსვლა პირველი

სცენა: ნათანის სახლში.

რეხა და დაია.

რეხა

როგორ, დაია, გაიგონე, როგორ სთქვა მანამ?
სად შემიძლია, რომ ყოველ წუთს ველოდო იმას?
რაკი ასეა, ნალე მოვა ის, ძალზე მალე.
მაგრამ რამდენმა წუთმა განვლო მას შემდეგ უკვე!
თუმცა რა უშავს; განვლილ დროზე ვინ ფიქრობს ხოლმე?
მე მსურს ვიცოცხლო მომავალი ყოველი წუთით,
ეს წუთიც მოვა და ოდესმე მოიყვანს იმას.

დაია

სულთნის წყეული შემოთვლაც რომ დაემთხვა ამას!
ო, ეს რომ არა, მას ნათანი დაუყოვნებლივ
აქ მოიყვანდა უეჭველად.

რეხა

და როცა იგი,

ეს წუთი, მოვა, როცა გულის მხურვალე ნატვრა
ამისრულდება: მაშინ რაღა?.. მაშინ რა?..

დაია

მაშინ?

ვფიქრობ, რომ მაშინ ასრულდება ჩემი მხურვალე
ნატვრაც.

რეხა

და გული, ჩემი გული რას იზამს მაშინ,
გული, რომელსაც ვერ აცოცხლებს ველარაფერი,
იქ თუ სურვილი, ერთადერთი, არა ბატონობს
სხვა სურვილებზე? ერთი მითხარ, რით ისულდგმულებს?
არაფრით? როგორ მეშინია!..

დაია

ჩემი სურვილით,
ის ჩემი ნატვრით ისულდგმულებს, რომ ევროპაში
გიხილო მალე შესაფერის, ღირსეულ ქმართან.

რეხა

სცდები, დაია... სწორედ იგი, რამაც დაბადა
შენი სურვილი, წარმოადგენს დაბრკოლებასაც,
რომ ის ჩემს ნატვრად გადაიქცეს. შენ შენი მხარე
გიზიდავს ასე, მე კი ჩემი უნდა დავტოვო?
შენ ყოველივე მახლობელი ბუნდოვნად გახსოვს,
რომელთა სახე შენს სულში არ გამქრალა ჯერაც,
ჩემს გარშემო კი ყველაფერი მშობლიურიცა,
რასაცა ვხედავ, რასაც ვუსმენ, ვეხები ხელით,
და განა ეს არ მაკავშირებს ჩემიანებთან
უფრო ძალუმაღ?

დაია

იჯიუტე, რამდენიც გნებავს!
უცვლელი არის ზეცისაკენ მიმავალი გზა.
მაშინ რას იტყვი, შენმა მხსნელმა, თავის ღმერთისგან
წარმოგზავნილმა, დიახ, დიახ, თავის ღმერთისგან,
ვისთვისაც იგი იარაღით ხელში იბრძოდა,
იმ ქვეყანაში, იმავ ხალხთან რომ დაგაბრუნოს,
რომელთათვისაც დაიბადე ამ ქვეყანაზე?

რეხა

შენ ისევ შენსას გაიძახი, ჩემო დაია.
გაქვს, ჭეშმარიტად, უცნაური შეხედულება!
„თავის ღმერთისგან, დიახ, დიახ, თავის ღმერთისგან,
ვისთვისაც იგი იარაღით ხელში იბრძოდა!“
ვისია ღმერთი? ერთი მითხარ, ის რა ღმერთია
ვინაც ეკუთვნის მარტოოდენ ერთ ადამიანს

და ვინაც თავის გულისათვის გვაომებს ხოლმე?
 ან ვით გავიგოთ, რომელ მიწის ნაგლეჯისათვის
 დავბადებულვართ, თუ არ მისთვის, სადაც ჩვენ ვიშვით?
 ნეტავ მამაჩემს მოესმინა შენი სიტყვები!
 რა დაგიშავა, რომ მიქაღი ბედნიერებას
 ყოველთვის მისგან მოშორებით და არა მასთან?
 ისეთი ცუდი რა გიქნა, რომ ყოველთვის ახშობ
 წმინდა, საღ მარცვალს გონებისას, ჩემს სულში ასე
 საგულდაგულოდ, სასოებით დათესილს მისგან,
 შენი სამშობლოს სარეველა ბალახითა თუ
 სხვა ყვავილებით?.. საყვარელო, კარგო დაია,
 მას არ სურს, რომ შენს ყვავილნარად გადამაქციო!
 და მე მართალი უნდა გითხრა, თუ რარიგ მიძძიმს,
 როცა ჩემს სულში შენს ყვავილებს ვზრდი უხალისოდ.
 მათი მომჟავო-მოტკბო სუნი მადუნებს ძლიერ
 და თავბრუს მახვევს. უნდა გითხრა, რომ შენი ტვინი
 ამ სუნს უფრორე მიეჩვია კაი ხანია
 და არც გამტყუნებ, მას რომ ასე ადვილად იტან,
 მაგრამ ის ჩემთვის მეტისმეტად მავნებელია.
 აი თუნდ შენი ანგელოზი, მისი გულისთვის
 კინალამ მთლად არ გავსულელდი. ახლაც მრცხვენია
 მამის წინაშე ამნაირი სისულელისთვის.

და ი ა

სისულელისთვის! ჰკუა თითქოს მარტო ამ სახლში,
 აქ არსებობდეს! სისულელე! სისულელისთვის!
 ეჰ, უფლება რომ მქონდეს თქმისა!

რ ე ბ ა

მერე, ვინ გიშლის?

როდის იყო, რომ მთლად სმენად არ გადავტყველვარ,
 რაწამსაც ჩემთან საუბარი წამოგიწყია
 შენს წმინდანებზე, თავგანწირულ მოღვაწეებზე
 სარწმუნოების გულისათვის? ან როდის იყო,
 განცვიფრებაში არ მოვყავდი მათ თავგანწირვას?
 შე მათი ტანჯვა მუდამ ცრემლს არ მაღრქვევინებდა?
 თუმც რწმენა მათი არ მიმაჩნდა მე დიდ გამირობად
 მაგრამ მით უფრო ნუგეშს მცემდა ნოძღვრება მათი,
 რომლის მიხედვით, ერთგულებას ღვთისადმი მარტო

ოცნებით როდი გამოვხატავთ, ჩემო დაია;
იგივე აზრი ხშირად უთქვამს მამაჩემს ჩვენთვის
და შენც თანახმა იყავ ხოლმე, მაშ რაღა გინდა,
რომ შეარყო ის შენობა, როცა თვითონვე
ეხმარებოდი მამაჩემსა მის აგებაში?
ნუთუ შეგვშვენის, რომ საწუკველ, საუკეთესო
მეგობარს ჩვენსას ამნაირი ბაასით შევხვდეთ?
თუმც, ნაწილობრივ, კმაყოფილიც ვარ ამ ბაასით,
რადგანაც ჩემთვის არის დიდად მნიშვნელოვანი
ვიცოდე, თუ ის როგორ... მაგრამ გესმის, დაია,
ვიღაც მოადგა ჩვენს კარს, მგონი... ის იყოს, ნეტავ!

გამოსვლა მემოჩე

რეხა, დაია და რაინდი, რომელმაც ვიღაცა კარს გარედან
უღებს და უუბნება „აქეთ მიბრძანდით!“

რეხა

(ჯერ შეკრთება, შემდეგ კი თავს შეიკავებს და დააპირებს
რაინდს ფეხებში ჩაუვარდეს.)

ის არის, იგი! ჩემი მხსნელი!

რაინდი

სწორედ ამიტომ

ვყოვნებოდი და მაინც...

რეხა

შინდა, რომ მოკრძალებით

დავხარო თავი ამ ზვიადი კაცის წინაშე,
რათა მადლობა შევწირო ღმერთს და არა კაცსა.
მას ეს არ ნებავს, თუმც მადლობა სწორედ ისევე
სჭირდება ამ კაცს, როგორც იმ კასრს, რომელმაც შრომა
გასწია, ასე სანაქებო, ხანძრის დროს, მაშინ:
ნებას აძლევდა წყლით ავესოთ და დაეცალათ,
თუმცა თვითონაც არ იცოდა ვისი გულისთვის.
კაცსაც ამგვარად დაემართა: ის ხანძრის გულში
შემთხვევით გაჩნდა, შემთხვევითვე მოვხვდი მის ხელში;
ვით ნაპერწკალი, დავარდნილი მის მოსასხამზე,
მე მის მკლავებზე დავეცი და ვიწექი, სანამ
რაღაცა ძალამ, უხილავმა, ცეცხლის ალიდან

არ გადმოგეტყორცნა ჩვენ უკანვე ისევ შემთხვევით.
მაშ რაღდა უნდა ვუმაღლოდე, მას გადარჩენას?
ევროპაში ხომ მსგავს საქმეებს აკეთებს ღვინოც;
რაინდები კი არსებობენ მხოლოდ იმისთვის,
რომ იხსნან ყველა, ვინც იწვის ან იხრჩობა წყალში,
სწორედ იმგვარად, როგორც ძალუძთ ეს გაწვრთნილ ძაღლებს.

რ ა ი ნ დ ი

(მთელი ამ ხნის მანძილზე გოცებითა და აღლეებით უცქერის რეხას.)

ოო, დაია, თუმცა ხშირად, მწუხარების და
გამწარების ყამს, მე შენთან თავს ვერ ვიკავებდი,
მაგრამ რისათვის დამასმინე, რად უთხარ რეხას
ის ყოველგვარი სისულელე, რასაც ვროშავდი?
ძალზე სასტიკად, ძალზე მწყურალად იძიე შური,
მაგრამ თუ ახლა, ახლა მაინც შესცვლი მაგ წყრომას
მოწყალეებაზე, დამიცავი, გამომესარჩლე.

დ ა ი ა

ვფიქრობ, რაინდო, ის პატარა ეკლები, რეხას
გულს რომ დაესო, ახლა თქვენსკენ არ შებრუნდება.

რ ე ხ ა

რაო? მწუხარე ბრძანდებოდით და უფრო ძვირი
ღირდა თქვენთვის ეს მწუხარება, ვიდრე სიცოცხლე?

რ ა ი ნ დ ი

კეთილო ბავშვო!.. მაგრამ, ნეტავ, რა მემართება?
თითქოს გაიყო ჩემი სული თვალს და ყურს შორის.
ეს ქალიშვილი როდი იყო, ო, არა, არა,
ეს არ ყოფილა, ცეცხლისაგან რომ დავიხსენი.
ვინ იქნებოდა ისეთი, რომ სცნობოდა იგი
და ცეცხლისაგან არ დაეხსნა? ვინ დამიწყებდა
ამისთვის ლოდინს? თუმცა შიში კაცს სახეს უცვლის...

(ღუმილი სუფევს. რეხას შემყურე რაინდს თითქოს თავდავიწყება იპყრობს.)

რ ე ხ ა

მე კი თქვენ სწორედ ისეთივეს გხედავთ, რაინდო.

(კვლავ სიჩუმე ჩამოვარდება. რეხა განავრძობს ლაპარაკს,
რათა რაინდი ამ მდგომარეობიდან გამოიყვანოს.)

მაგრამ გვიოხარით, სად იყავით ამდენი ხანი?
და იმის კითხვაც მსურს გავბედო: სადა ხართ ახლა?

რ ა ი ნ დ ი

ახლა აქა ვარ, სადაც იქნებ სჯობდეს, არ ვიყო.

რ ე ხ ა

ხოლო აქამდე სად იყავით? იქნებ იქ, სადაც
ბევრად სჯობდა, რომ სულაც არა ჰყოფილიყავით?
ეგ კი არ ვარგა.

რ ა ი ნ დ ი

მე ვიყავი... რა ჰქვია იმ მთას?

ჰო, სინას მთაზე.

რ ე ხ ა

სინას მთაზე? რა მიხარია!

ახლა კი შეეძლება, რომ გავიგო, მართლა...

რ ა ი ნ დ ი

რა მართლა?

რა? ის, რომ მართლა შეიძლება კიდევ ვნახოთ
ჩვენ ის ადგილი, სადაც მოსე უფლის წინ წარსდგა,
როცა...

რ ე ხ ა

ეგ არა! სადაც უნდა მდგარიყო იგუ,
ყველგან უფლის წინ იდგებოდა. მაგის შესახებ
საკმაოდ ბევრი ვიცი უკვე. არა. აი, რის
გაგება მსურდა ახლა თქვენგან: იმ მთაზე ასვლა
უფრო ადვილი არის მართლა, ვიდრე ჩამოსვლა?
როცა მე მთებზე ავდიოდი, სწორედ პირიქით
მემართებოდა. ჰა, რას იტყვით? ზურგსაც კი მაქცევთ?
არ გასურთ მიცქიროთ?

რ ა ი ნ დ ი

იმიტომ, რომ გისმინოთ მხოლოდ

რ ე ხ ა

იქნებ იმიტომ, რომ დაფაროთ თქვენი ღიმილი,
ჩემი ესოდენ სულელური ყბღობის გამო?
ანდა იმიტომ, რომ ამაზე მნიშვნელოვანი

ვერა გკითხეთ რა სახელოვან იმ წმინდა მთაზე?
მართალს არ ვამბობ?

რ ა ი ნ დ ი

მაშ კეთილი, რაკი ასეა,
ისევ თვალეში შემოგხედავთ... ახლა თქვენა ხართ
იძულებული, რომ თვალეები დახართ ძირსა?
ახლა თქვენა გასურთ შეიკავოთ ღიმილი, არა?
რისთვის ვეცადო, თქვენს მზერაში, ღიმილში მივხვდე
იმას, რაც მესმის ასე ცხადად, ასე მკაფიოდ
და რასაც ასე გასაგებად მესაუბრებით
თქვენი დუმილით? რეხა, რეხა, რა მართალი სიტყვა:
„გაიცანით ჯერ ოლონდაცო!“

რ ე ხ ა

ვინ სიტყვა? ვისზე სიტყვა?

და ეს თქვენ ვითხრეს?

რ ა ი ნ დ ი

„გაიცანით ჯერ ოლონდაცო!“ —

ასე სიტყვა თქვენზე მამათქვენმა.

რ ე ხ ა

მე? მეც ხომ ამას

გიმეორებდით?

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ იგი სად არის ახლა?
სად იმყოფება მამათქვენი? ისევ სულთანთან?

რ ე ხ ა

იქ, რა თქმა უნდა.

რ ა ი ნ დ ი

იქ? ისევ იქ? აჰ, რანაირი
გულმავიწყი ვარ! მომაგონდა. იგი მონასტრის
კედლებთან უნდა დამელოდოს. ასე შევთანხმდით.
გთხოვთ მომიტევეთ! მე ახლავე უნდა წავიდე.
მოვალ, ნათანსაც თან მოვიყვან.

დ ა ი ა

მისი მოყვანა

ჩემი საქმეა, თქვენ კი დარჩით, დარჩით, რაინდო.
მას მე მოვიყვან.

რ ა ი ნ დ ი

არა, არა! იგი მე მიცდის,
მე უნდა შემხვდეს, თქვენ კი არა. ამასთანავე,
ის, შეიძლება, სულ აღვილად... აბა ვინ იცის,
ღიას, სულთანთან შეხვედრის დროს... სულთანს არ იცნობთ!
ჩავარდა კიდევ გასაჭირში. მე თუ ახლავე
არ გავეშურე, მას, მერწმუნეთ, საფრთხე მოელის.

რ ე ხ ა

საფრთხე მოელის? ვის მოელის, ანდა რა საფრთხე?

რ ა ი ნ დ ი

მეც, მამათქვენსაც, თვითონ თქვენაც: თუკი დავყოვნდი,
თუკი ახლავე არ წავედი. (გაღის.)

გამოსვლა მისამე

რ ე ხ ა და დ ა ი ა.

რ ე ხ ა

რა დაემართა,
რატომ აჩქარდა, ეს რას ნიშნავს, ჩემო დაია?

დ ა ი ა

დაე წავიდეს! ეს, მგონია, ცუდი ნიშანი
არ უნდა იყოს.

რ ე ხ ა

ნიშანიო? რისი ნიშანი?

დ ა ი ა

იმის, რომ რაღაც ემართება, იგი დულს უკვე
და მთლად არ უნდა გადმოდულდეს. თავი ანებეთ.
თქვენი ჯერია ახლა.

რ ე ხ ა

ჯერი? ჩემი? რის ჯერი?
შენც იმ ყრმასავით ქარაგმებით მესაუბრები
და ვერ მიგიხვდი ვერაფერსა.

დაია

ახლა სულ მალე

სამაგიეროს გადაუხდით იმ წუხილისთვის,
რაც მოგაყენათ. მაგრამ გირჩევთ, ნუ მოექცევით
ძალზე სასტიკად, მეტიხმეტად ნუ იძიებთ შურს.

რეხა

შენი სიტყვები შენვე გესმის მხოლოდ და მხოლოდ.

დაია

თქვენ კი ხართ ისევ ძველებურად დამშვიდებული?

რეხა

რატომაც არა? დიახ, დიახ...

დაია

გამოტყდით, მაინც,—

ძალზე გახარებთ მისი ღელვა, მოუსვენრობა
და რომ მის ღელვას უმადლით თქვენს ასეთ სიმშვიდეს.

რეხა

რაო, მახარებს? არაფერი მესწის სრულებით
მხოლოდ ერთში კი გულახდილად გამოგიტყდები,
ნეც აღარ მესმის, მეც მოოცებს რარიგად მოხდა,
ასეთი შმაგი ქარიშხალი ჩემი გულისა
ეგრე უეცრად რომ დაწყნარდა; მისმა შეხედვამ,
მისმა მომართვამ, საუბარმა...

დაია

გაგაძლოთ უკვე?

რეხა

არა, მე მაგას არ ვიტყვოდი. ეგ ჯერ შორს არის.

დაია

შიმშილი მაინც ხომ მოგიკლათ, მწვავე შიმშილი?

რეხა

რაკი ასე გსურს...

დაია

მე სხვა რამ მსურს.

რეხა

იგი ძვირფასი

დარჩება ჩემთვის საუკუნოდ, ჩემს სიცოცხლეზე უფრო ძვირფასი. თუმცა ახლა მისი სახელის გაგონებაზე მაჯის ცემა არ მომიმატებს და მასზე ფიქრით ჩემი გული იმაზე სწრაფად, იმაზე მძლავრად, აწ რომ ჰფეთქავს, არ აძგერდება. მაგრამ რას ვროშავ, წამო, წამო, ჩემო დაია, წამო. მივიღეთ ფანჯარასთან, იმ ფანჯარასთან, საიდანაც ჩვენ პალმებს ვხედავთ.

დაია

მაშ არ დამცხრალა,
არა, ჯერ კიდევ არ დამცხრალა მწვავე შიმშილი

რეხა

არა მარტო მას, აწ პალმებსაც დავუწყებ ცქერას,
ჩემო დაია, იმ ფანჯრიდან.

დაია

ოჰ, ეგ სიცვიე!

ახალი სიცხის ხომ არ არის წინამორბედი?

რეხა

რა სიცვიეზე ლაპარაკობ? ცივი არა ვარ.
მას, რისი ცქერაც მსიამოვნებს, არანაკლები
სიამოვნებით ვუცქერ ხოლმე დამშვიდებულიც.

გამოსვლა მეოთხე

სცენა წარმოადგენს მისაღებ დარბაზს სალადინის
სასახლეში

სალადინი და ზიტა.

სალადინი

(შემოდის და თან კარისკენ პირშექცეული ამბობს.)

რაწამსაც მოვა ის ურია, შემოიყვანეთ.
როგორც ეტყობა, აჩქარება არ ჰყვარებია.

ზიტა

იქნება სახლში ვერ მიუსწრეს, ვერც სხვაგან სადმე
იპოვეს იგი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

დაო! დაო!

ზ ი ტ ა

ისე იქცევი.

თითქოს ბრძოლის წინ იყო, ძმაო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

თანაც მიპყრია

ხელში ისეთი იარაღი. რომლისა მსგავსიც
ჯერ არასოდეს მიხმარია. ახლა კეთილი
უნდა ვინებო, ფრთხილად ვიყო, თან მახეებო
დავაგო, თანაც შევინიღებო, ვიგაიძვერო.
როდის მიქნია ასეთი რამ, სად მისწავლია?
და მერე რისთვის, რისთვის უნდა გქნა ეს ყოველი?
იმისათვის, რომ ვაგრძნობინო ურიას შიში
და ამ გზით ფული გამოვცინცლო? ჰო, ფული! ფული!
ნუთუ ამგვარი წვრილმანისთვის, ბოლოსდაბოლოს,
უნდა დავიწყო უმაქნისი გაიძვერობა?

ზ ი ტ ა

ყოველგვარ წვრილმანს, თუკი ასე ცხვირს აუბზუებთ,
წურისძიება შეუძლია, ძვირფასო ძმაო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

საუბედუროდ, ეს ასეა. მაგრამ ურია
თუ მართლა ისე კეთილია და გონიერი,
როგორც დავრისში მის შესახებ ლაპარაკობდა?

ზ ი ტ ა

მერე, რა უშავს! მაგაში მე ცუდს არას ვხედავ.
შენ ხომ ამ მახეს გაიძვერა, ძუნწსა და ლაჩარ
ურიას უგებ, არა ჭკვიან და კეთილ კაცსა.
თუ ასეთია, თავისთავად ჩვენი იქნება.
სასიამოვნოც კია ხოლმე, რომ მოისმინო,
როგორ წარმოთქვამს თავის სიტყვას ამგვარი კაცი:
მოულოდნელი ერთი დარტყმით გაგლეჯს ურია
დაგებულ მახეს, თუ სიფრთხილით მოუვლის გარსა,
უთუოდ მოგვერის ამის ცქერა სიამოვნებას.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

დიახ, სწორი ხარ, მართალს ამბობ, ჩემო დაიყო,
მისი მოსმენა ჭეშმარიტად მასიამოვნებს.

ზ ი ტ ა

სწორედ ეს არის ვითარებაც მთელი საქმისა:
თუ იგი არის მხოლოდ ერთი მრავალთაგანი,
თუ ისეთივე ურიაა, ვით დანარჩენნი,
ხომ არ შეგრცხვება, ისეთ კაცად აჩვენო თავი,
როგორადაც მას დანარჩენნი ეჩვენებიან?
პირიქით, მან რომ უკეთესი რაიმე ნახოს
ვინმე ჩვენგანში, რეგვენ კაცად, ბაქიად ჩასთვლის.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაშ, შენი ფიქრით, ძალზე ცუდად უნდა მოვიქცე, რომ ცუდმა კაცმა ჩემზე ცუდი არ გაიფიქროს?

ზ ი ტ ა

ცუდად მოქცევა რასა ნიშნავს? თუ ჩვენ რაიმე საგანს ვიყენებთ მის თვისების შესაბამისად, ცუდი არ უნდა იყოს, მგონი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ღიაცის ჭკუა!

მან რაც არ უნდა მოიფიქროს, სუყველაფერის შელამაზებას მოახერხებს!

ზ ი ტ ა

შელამაზებას!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ერთი მაწუხებს: რომ ეს ნაზი და მყიფე ნივთი ჩემს უხეშ ხელში არ დაიმსხვრას! რაც ასე კარგად და ეშმაკურად არის უკვე მოფიქრებული, ასევე კარგად, ეშმაკურად უნდა აღსრულდეს. რაც არის, არის! როგორც ძალმიძს, ისე ვიცეკვებ; მე კი, ცხადია, ცუდად ცეკვა უფრო მერჩივნა და არა კარგად.

ზ ი ტ ა

რა ცოტათი ენდობი შენს თავს, ჩემო სალადინ! თუ მართლა გსურს, მე გითავდებებ. — ღიახ, ისეთნი, ჩემო ძმაო, როგორიც შენ ხარ,

ყოველთვის იმას გვარწმუნებდნენ, რომ მარტოოდენ
თავიანთი ხმლით, მარტოოდენ თავიანთი ხმლით
მიადწიეს მათ ყველაფერსა ამ ქვეყანაზე.
მელას უკან რომ გაეკიდოს, რაღა თქმა უნდა,
ლომსა რცხვენია, მაგრამ მხოლოდ იმის რცხვენია, S
რომ მელას მისდევს, და არა თვით ცბიერებისა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და დედაკაცს კი უხარია, რომ მამაკაცი
თავის დონემდე დაამდაბლოს!.. ახლა კი წადი!
მე მგონი, ჩემი გაკვეთილი მშვენივრად ვიცო.

ზ ი ტ ა

რაო? წავიდე?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აქ დარჩენა გინდოდა განა?

ზ ი ტ ა

რაკი აქ არა... თქვენთან არა... იქ მაინც სადმე,
გვერდით ოთახში...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რომ იქიდან ყური დაგვიგდო?
მართალი გითხრა, არც ევ არის, დაო, საჭირო.
წადი! მოდიან! აბა წადი, წადი ახლავე!
იტოდე, ყური არ დაგვიგდო! მე ფხიზლადა ვარ.
(ზიტა გადის ერთ-ერთი კარიდან, მეორედან კი ნათანი
შემოდის. სალადინი ჯდება.)

გამოსვლა მიხუთი

ს ა ლ ა დ ი ნ ი და ნ ა თ ა ნ ი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მოდი, ურიავ, უფრო ახლოს, მომიახლოვდი!
ნუ გეშინია!

ნ ა თ ა ნ ი

შენი მხოლოდ მტერს ეშინოდეს!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნათანი გქვია?

ნ ა თ ა ნ ი

ღიას.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ბრძენიც?

ნ ა თ ა ნ ი

არა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ცხადია!

შენ არ უწოდებ შენს თავს ასე: ხალხმა შეგარქვა.

ნ ა თ ა ნ ი

ხალხმა შემარქვა? შესაძლოა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ხომ არა ფიქრობ,

ხალხის ხმას ზიზღით ვეპყრობოდე? დიდი ხანია, მსურდა გამეცნო უფრო ახლოს ის კაცი, ვისაც უწოდებს ბრძენ კაცს თვითონ ხალხი.

ნ ა თ ა ნ ი

და თუ მას ხალხი

ასე ეძახის დაცინვითა? ანდა მის თვალში ბრძენი იმასვე რომ ნიშნავდეს, რასაც ჭკვიანი? და ჭკვიანი კი იმ კაცს ერქვას მხოლოდ და მხოლოდ, ვინც აწესრიგებს სასარგებლო თავის საქმეებს?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგრამ ნამდვილად სასარგებლოს, ხომ ასე ფიქრობ?

ნ ა თ ა ნ ი

მაშინ ყველაზე ჭკვიანი ხომ იგი იქნება, ყველაზე მეტად ვინც ემონვის ანგარებასა. ასე თუ არის, ველარაფრით ვერ განაახვავებ ბრძენს ჭკვიანისგან.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგ სიტყვით ხომ იმას ამტკიცებ, რაც თვითონ გსურდა უარგეყო. ხალხმა რა იცის, რაც კაცისათვის ჭეშმარიტად სასარგებლოა.

შენ კი ეს იცი! ანდა, თუნდაც, ცდილობარ გცოდნოდა;
აწის შესახებ გიფიქრია: ესეც კმარა, რომ
ბრძენი გიწოდონ.

ნ ა თ ა ნ ი

ასეთ ბრძენად ყოველი კაცი
ჩასთვლის თავის თავს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აბა, კმარა ეგ თავმდაბლობა!
რამეთუ მისი მოსმენაც კი საზიზღარია
ხოლმე იქ, სადაც საჭიროა სალი გონება. (წამოიჭრება.)
მოდო, საქმეზე გადავიდეთ. მაგრამ გულწრფელად,
ღიას, ურიავ; გულახდილად ვილაპარაკოთ.

ნ ა თ ა ნ ი

გასიამოვნებ, დამერწმუნე, დიდო სულთანო,
რომ შემდეგშიაც შენი ნდობის გამხადო ღირსი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჰასიამოვნებ? როგორ? რითი?

ნ ა თ ა ნ ი

საუკეთესო

უნდა მოგართვა ყოველივე ხელსაყრელ ფასად.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგას რალაზე მეუბნები? შენს საქონელზე
ხომ არა, ნათან? თუ ასეა, ჩემს დასთან წადი,
იმას ევაჭრე. (ესეც ზიტას, დაგვიგდოს ყური!)
მე კი ვაჭართან სულაც არა მესაქმება რა.

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ, როგორცა ჩანს, გსურს შეიტყო, უეჭველია,
რა შევამჩნიე, რა გავიგე გზადაგზა შენი
მტრების შესახებ, ხელახლა რომ წამოყვეს თავი?
რომ არ დავმალო...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მე არც მაგის გაგება მინდა.

მაგის შესახებ ყველაფერი, რაც საჭიროა,
შევიტყვე უკვე... ერთი სიტყვით...

ბრძანე, სულთანო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მე სულ სხვა რამეს, სულ სხვა რამეს მოველი შენგან.
რაკი ბრძენი ხარ, მაშ გულწრფელად მითხარი ერთი,
რომელი მოგწონს კანონი და სარწმუნოება?

ნ ა თ ა ნ ი

ებრაელი ვარ მბრძანებელო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მე — ჰუსლიმანი.

ქრისტიანი კი ჩვენს შორის დგას. მაგრამ ამ სამი
რელიგიიდან ჭეშმარიტი იქნება ერთი.
შენებრი კაცი, რა თქმა უნდა, იქ არ დარჩება,
სადაც შემთხვევით დაიბადა, და თუ დარჩება,
ეს იმას ნიშნავს, შეისწავლა ძირფესვიანად
და აირჩია ხვედრი თვისთვის საუკეთესო.
მაშ მითხარ, შენ ეს რა საბუთით აგირჩევია?
თვით მე ამ საკითხს ჯერჯერობით ვერ ჩაუვკვირდი,
ვერ მოვიცალე. პოდა, მარქვი, რას ემყარება
შენი ასეთი არჩევანი? რალა თქმა უნდა,
არვის გაუუმხელ, რასაც მეტყვი; ესეც იცოდე,
რომ ამით ჩემი არჩევანიც მსურს მოვახდინო.
რაო? განცვიფრდი? შემომცქერი გაკვირვებული?
იქნებ პირველი სულთანი ვარ, ამ უცნაური
სურვილის მქონე, ესერიგად ახირებული?
მაგრამ ეს, ვგონებ, ძირს არ დასცემს სულთნის ღირსებას.
მართალს არ ვამბობ? მიბასუხე, ილაპარაკე.
სთქვი! — ან იქნებ გსურს დაფიქრება ორიოდ წუთით?
კეთილი, გაცლი. (ნეტავ ზიტა აქვია ისევ?
თუ მოუსმინა ჩვენს საუბარს? მინდა გავიგო,
ჩემი ნათქვამი მოეწონა იმას თუ არა.)
მაშ მოიფიქრე! მოიფიქრე! არ დაეყოვნდები,
ახლავე მოვალ.

(გადის იმ ოთახში, სადაც ზიტა გავიდა.)

ნათანი მარტო

ჰმ! ჰმ! ძალზე საოცარია!
 რა ვქნა მე ახლა?.. რა სურს სულთანს? რა დაიჟინა?
 სულთანს მე ფული მოვუტანე, მას კი სიმართლე,
 სიმართლე ნებავეს და როგორი: ბაჯალლო, ნალდი,
 ის რომ მონეტა იყოს, დიახ, იგი რომ იყოს
 ძველი მონეტა, ასაწონი; რალა მიჭირდა!
 არა, ახალი მონეტები მიართვი, რომლებს
 იმ ფასად ვიღებთ, რაც ზედ არის ამობეჭდილი.
 ვით შეიძლება, რომ სიმართლე ასეთი იყოს!
 ან როგორ ძალუქს, თავის ტვინი სიმართლით ისე
 გასტენოს, როგორც პარკს ფულებით სტენიან ხოლმე!
 რომელი არის აქ, ჩვენს შორის, ურია ახლა?
 მე თუ სულთანი? მაგრამ, მაგრამ თუ ის ნამდვილად
 არა თხოულობს სიმართლესა ამ სიმართლითა?
 მაგრამ ეჭვიც კი, რომ სიმართლე მას მარტოდენ
 მახედ სჭირდება, მეტისმეტად წვერილმანი არის!
 ძალზე წვერილმანი? დიდ კაცთათვის ძალზე წვერილმანი
 არის კი რამე? რა თქმა უნდა, რალა თქმა უნდა,
 სახლში პირდაპირ შემოიჭრა! მეგობარი კი,
 როდესაც მოვა, პირველად კარს მოგვიკაკუნებს.
 უნდა გავფრთხილდე! მაგრამ როგორ? თუ ურიების
 მხარეს დავიჭერ, — არ ივარგებს, თუ გადავუდექ, —
 უარესია, რადგან იგი მაშინვე მკითხავს:
 მაჰმადიანი რად არ ხარო? მაგრამ, აი, რა
 ეს კი დამიხსნის. განა მარტო პატარა ბავშვებს
 ასაზრდოებენ ზღაპრებითა. დაე მოვიდეს
 სულთანი ახლა, დე მოვიდეს, მოვიდეს ოღონდ!

გამოსვლა მეზვიდო

სალადინი და ნათანი.

სალადინი

(აქ ველი უკვე სუფთა არის.) ძალიან მალე
 ხომ არ დავბრუნდი? მოიფიქრე? მაშ მითხარ ახლა!
 აქ ჩვენ არავინ არ მოგვისმენს.

მთელმა ქვეყანამ.

სალადინი

ნათანს ასე ურყევად სჯერა
თვისი სიმართლე? აი, ამას ვუწოდებ სიბრძნეს:
რომ სიმართლის გზას არასოდეს გადაუხვიო!
ტეშმარიტებას ყოველივე შესწირო. მსხვერპლად —
სისხლი და ხორცი! სიცოცხლე და ავლადიდება!

ნათანი

ღიახ, თუკი ეს საჭიროა და სასარგებლო.

სალადინი

დღეიდან ძალმიძს, რომ ვატარო მე ეს ტიტული:
„მთელი ქვეყნისა და კანონის გამომსწორები“.

ნათანი

რა მშვენიერი ტიტულია, რა დიდებული!
მაგრამ პასუხს ხომ ელოდები, სულთანო, ჩემგან?
ნებას ნიბოძებ, ის პატარა ზღაპრით დავიწყო?

სალადინი

რატომაც არა! მე ზღაპრები ძალიან მიყვარს.
როცა მათ კარგად მიაშობენ.

ნათანი

აი მაგის კი

რა მოგახსენო, რადგან ზღაპრის კარგად მოყოლა
არ მეხერხება.

სალადინი

ისევ მოჰყევ შენს მედიდურსა
თავმდაბლობასა?! მომიყევი, მომიყევ, ნათან!

ნათანი

ღიღი ხნის წინათ თურმე ერთ კაცს აღმოსავლეთში
პქონდა ბეჭედი, საყვარელი არსების მიერ
ნასახსოვარი, და ამ ბეჭედს ეჯდა ლამაზი,
ას წარმტაც ფერად მოციმციმე ძვირფასი თვალი,

რომელსაც ჰქონდა საოცარი, გრძნეული ძალა.
ვინაც მას რწმენით ატარებდა, იგი ყოველთვის
იყო საყვარელ ღვთისთვისა და ხალხისათვისაც.
რა გასაკვირი არის აბა, თუ იგი კაცი
არც დღე, არც ღამე არ იძრობდა თითიდან ამ განძს
და გადაწყვიტა შეილთათვისაც რომ შეენახა.
ასეც მოიქცა. დაუტოვა მან ის ბეჭედი
თავის შეილთაგან უსაყვარლეს ერთის პირობით:
იმასაც თავის უსაყვარლეს ვაჟიშვილისთვის
რომ გადაეცა. ასეთ რჩეულს, მიუხედავად
წლოვანებისა, ეძლეოდა ამ ბეჭდის ძალით
უფროსობის და ბატონობის უფლება გვარში.
გესმის, სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მესმის, მესმის, განაგრძე შემდეგ!

ნ ა თ ა ნ ი

გადადიოდა ეს ბეჭედი. შეილიდან შეილზე,
ბოლოს კი სამი ვაჟიშვილის მამას ხვდა წილად.
და ვინაიდან სამივენი იყვნენ ერთგვარად
მორჩილნი მისი, სამივენი უყვარდა მამას
ერთმანეთისგან განურჩევლად, თანაბარ ძალით.
ოღონდ დროდადრო ხან ჰირველი, ხან კი მეორე,
ხანაც მესამე, თვითეული როდესაც მასთან
მარტო რჩებოდა, ეგონა, სხვა შეილებზე მეტად
უყვარდა თითქოს და მიაჩნდა ღირსად ბეჭდისა;
ველარ გაუძლო მამის გულმა მოსიყვარულემ
და სათითაოდ სამივე შეილს შეჰპირდა ბეჭედს.
დრო გადიოდა და სიკვდილი აბლოვდებოდა,
სულ უფრო სწუხდა და დრტვინავდა კეთილი მამა.
რომ ორ ვაჟს უნდა აწყენინოს... რაღა იღონოს?
და საიდუმლოდ გზავნის ბეჭედს ოქრომჭედელთან,
ამას უბარებს: თუნდ დასჭირდეს უზომო შრომა,
და რა ფასადაც არ დამიჯდეს, ორი ბეჭედი,
ზუსტად ასეთი, ამის მსგავსი გამიკეთეო.
შეკვეთა კარგად შეასრულა ოქრომჭედელმა
და, როს შემკვეთელს წარუდგინა სამი ბეჭედი,
ბატრონმა ძველი ახალთაგან ვერ გაარჩია.

გახარებული მამა შვილებს ცალ-ცალკეულად მიიხმობს თვისთან და ასევე ცალ-ცალკეულად დალოცავს გულით ყოველ მათგანს და ბეჭედს მისცემს შემდეგ კი კვდება ბერიკაცო... გესმის, სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

(აღღვებული ზურგს შეაქცევს)

მესმის, პო, მესმის! გაათავე შენი ზღაპარი. შემდეგ რა მოხდა?

ნ ა თ ა ნ ი

აწ დასასრულს ვუახლოვდები.

რაც შემდეგ მოხდა, თავისთავად გასაგებია. მამა ჯერ კარგად არც კი იყო გაციებული, ერთმანეთის წინ წარსდგა ჩუისვე სამივე შვილი თავისი ბეჭდით და ისურვა მიეღო სახლის პატრონობა და უფროსობა მთელი გვარისა. ამათ იყო: დავა, ჩხუბი, გამოძიება,— ვერ დაამტკიცეს სინამდვილე ვერც ერთი ბეჭდის. (სღუმს და ელის სულთნის პასუხს.)

თითქმის ისევე, როგორც ჩვენა — ვერ გავარკვეით, თუ რომელია ჭეშმარიტი სარწმუნოება.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

როგორ? ეგ არის ჩემს კითხვაზე შენი პასუხი?

ნ ა თ ა ნ ი

არა, მე ამით მინდა მხოლოდ ბოდის მოხდა, რომ ვერა ვბედავ, განვასხვავო იგი ბეჭდები, რომლებიც მამამ შეუკვეთა სწორედ იმიტომ, რომ ვერ შეიძლონ ერთურობისგან მათი გარჩევა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ისევ ბეჭდები! — დაანებე მაგ თამაშს თავი! სარწმუნოებებს, რომლებიც მე დაგისახელე, ვფიქრობ, ექნება ნიშანი რამ ერთმანეთისგან განსხვავებული: თუნდ სამოსი, სასმელ-საჭმელი.

ნ ა თ ა ნ ი

მაგრამ ისინი საფუძვლით არ განსხვავდებიან — ემყარებიან სამივენი ისტორიასა.

ზოგს მატინანე გააჩნია, ზოგსაც ზეპირი
გადმოცემა და ისტორიას ხომ სრული ნდობით
უნდა მოგეპყრათ, დავუჯეროთ? არა? აბა, მაშ
ვიღას ვერწმუნოთ მასზე მეტად? უთუოდ მშობლებს?
ჩვენს სისხლსა და ხორცს? — რამეთუ ჩვენ ბავშვობიდანვე
ვსულდგამულობთ მათი სიყვარულით და არასოდეს
არცა ვყოფილვართ მშობლებისგან მოტყუებულნი,
თუ ეს მათ ჩვენი სიყვარულით, თვითონ ჩვენივე
კეთილდღეობის გულისათვის არ ჩაიძინეს.
როს ყველაფერი რწმენაზეა დამყარებული,
ვით შემძლია ჩემს წინაპრებს შენი ვარჩიო?
ანდა პირიქით, აბა როგორ ძალმიძს მოვთხოვო,
ჩემს მამა-პაპას დაუჯერო, შენს წინაპრებს კი
უნდოდ მოეპყრა და ამხილო მათი სიცრუე.
ქრისტიანებზეც ეს არ ითქმის? ხომ მართალი ვარ?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

(ალაქსა ვფიცავ, მართალია! უნდა დავდუმდე.)

ნ ა თ ა ნ ი

ნება მიბოძეთ, ისევ ბეჭდებს რომ დავუბრუნდე.
როგორც გითხარი, ძმათა შორის დავა დაიწყო
და ყოველი ძმა, მოსამართლის წინაშე მდგარი,
პფიცავდა ღმერთსა, რომ ბეჭედი მას მამამ მისცა, —
მართალს აწმობდა, რარიც მართალს! — თანაც დასძენდა,
დიდი ხანია, მის მოცემას შემპირდა მამა,
ბეჭდის უფლებით ოდესმე რომ დავმტკბარიყავო. —
და ეს სიტყვებიც სწორი იყო, საესებით სწორი! —
ამასთან ერთად, ყოველი ძმა ირწმუნებოდა,
რომ მამამისი მას არასდროს მოატყუებდა,
რომ ვერ გაბედავს სიცრუის თქმას დასწამოს ასეთ
სათნო, საყვარელ, კეთილ მამას, რომ თვალთმაქცობას
უფრო თავის ძმებს დააბრალებს, თუმცა აქამდე
არც ძმებსა სთვლიდა თვალთმაქცებად, მატყუარებად.
მაგრამ, — ამბობდა, — მოლაღატე სად წამივიყო,
აღმოვაჩენ და უსათუოდ შურს ვიძიებო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მერე, რა უთხრა მოსამართლემ? საგულისხმოა,
რას ათქმევინებ მოსამართლეს. ილაპარაკე!

შოსამართლემ სთქვა: თუ მამათქვენს ახლავე ჩემ წინ,
 აქ არ მოიყვანო, დარბაზიდან გამეცალენით!
 იქნებ გგონიათ, მოვალე ვარ, რომ ამოგისნათ
 გამოცანები? ხომ არ ფიქრობთ, აქ იღვეთ, ვიდრე
 ბეჭედი ენას ამოიდგამს, სიმართლეს გვეტყვის?
 მაგრამ მოიცათ! გამიგია, იმ ნამდვილ ბეჭედს
 საოცარი რამ თილისმა აქვს, რომ მოუხვეჭოს
 ღვთისა და ხალხის სიყვარული თავის მფლობელსა.
 აი, ეს არის გამოცანის ამოხსნაც, რადგან
 ხომ ვერ შესძლებენ ამგვარ რამეს ბეჭედები ყალბი?
 მითხარით, თქვენგან ორ ძმას უფრო რომელი უყვარს?
 ილაპარაკეთ! რად დადუმდით? ბეჭედები მარტო
 თქვენზე მოქმედებს, სხვაზე არა? ყოველ ძმას იქნებ
 მხოლოდ თავისი თავი უყვარს სხვა ძმებზე მეტად?
 ო, თუ ასეა, მაშინ ყველა მოტყუებულნი
 მატყუარები ბრძანებულხართ. თქვენი ბეჭედები
 ყალბი ყოფილა, ნამდვილი კი დაკარგულია.
 დანაკარგი რომ დაეფარა, შეევსო რითიმე,
 ჩანს, შეუკვეთა მამათქვენმა თითო ბეჭედი
 ყოველ შვილისთვის.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მშვენიერი, დიდებულია!

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ ასე, — სიტყვა მოსამართლემ განაგრძო ისევ, —
 თუ განაჩენი გნებავთ ჩემი და არა რჩევა,
 გამეცალენით! ჩემი რჩევა კი ეს იქნება:
 იმას დასჯერდით, რაც ხელთა გაქვთ, და თვითეულმა
 ასე იფიქრეთ: ღე ნამდვილი ბეჭედი მაქვსო.
 იქნებ მამათქვენს არცა სურდა გვარში ამ ერთი
 ბეჭდის წყალობით გამეფება ტირანიისა.
 ჩანს, ერთნაირად ჰყვარებია მას ყველა შვილი
 და ამიტომაც ვერ გაბედა, რომ დაეჩაგრა
 ორი ძე ერთის გულისათვის. პოდა, მიბაძეთ
 თქვენს ჭკვიან მამას, ცრურწმენისაგან მთლად თავისუფალ,
 მიუკერძოებელ სიყვარულში და შეეჯიბრეთ
 ძმები ერთმანეთს, კეთილ საქმით გამოამჟღავნოთ

იმ ბეჭდის ძალა, თვითეულს რომ გიპყრიათ ხელში.
იყავით მუდამ თავმდაბალნი, მშვიდნი, კეთილნი,
ქველმოქმედნი და წრფელი გულით მოსავენი ღვთისა,
რათა განმტკიცდეს ბეჭდის ძალა. და თუ ეს ძალა,
სალი კლდის მსგავსი სიმტკიცითა, მომავალშიაც
გაჰყვება ეუდამ შვილებს თქვენასა, თქვენს შვილიშვილებს,
მათ მოეუწოდებ, რომ ათასი წლის მერე ამავე
ადგილას წარსდგნენ. მაშინ აქ სხვა, სხვა, ჩემზე ბრძენი
დახვდება იმათ მოსამართლე და განაჩენსაც
ის გამოუტანს. ახლა წადით!" — ეს უთხრა ბოლოს
ძმებს გონიერმა მოსამართლემ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ო, ღმერთო, ღმერთო!

ნ ა თ ა ნ ი

თუ გრძნობ, სალადინ, ნიჭს, რომ იყო ეს ბრძენთა ბრძენი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

(მიეკრება ნათანს და გრძნობით ჩაეკიდება მის ხელს, რომელსაც ბოლომდე
არ უშვებს ხელიდან)

მე არარა ვარ? მტვერი? ღმერთო!

ნ ა თ ა ნ ი

რა გემართება,

დიდო სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნათან, ნათან! უერ ხომ ათას წელს
არ გაუვლია შენი ბრძენი მოსამართლისა
და მე მის ადგილს ვერასოდეს ვერ დავიკავებ.
წადი! მშვიდობით! მაგრამ მინც გთხოვ მიმეგობრო.

ნ ა თ ა ნ ი

და სხვას არაფერს, აღარაფერს მეტყვის სულთანნი?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

არაფერს.

ნ ა თ ა ნ ი

არა?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

არც ერთ სიტყვას. ან რისთვის გითხრა?

ნ ა თ ა ნ ი

თვითონ მე შექონდა ერთი თხოვნა, მსურდა, ოდესმე შესაფერისი შემთხვევა რომ მომცემოდა მის...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნუთუ თხოვნისთვის შემთხვევაა საჭირო? მითხარ!

ნ ა თ ა ნ ი

მე შორეული მგზავრობიდან დავბრუნდი ახლა, ვალები მაქვს მთლად აკრეფილი და ნაღდი ფული ძალიან ბევრი დამიგროვდა. დრო კი საექვო ხდება თანდათან, ყველაფერზე უნდა დავფიქრდეთ. სად მოვათავსო, აღარ ვიცი, ფული უშიშრად. ჰოდა, ვიფიქრე, — რაკი ომი ასე ახლოა, ომი კი მუდამ ბევრ ხარჯს იწვევს, იქნებ შენც რამე გიჭირს, სულთანო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (დაჩნებით უცქერის)

ჩემო ნათან! არ მინდა გკითხო, ხომ არ მოასწრო შენი ნახვა ალ-ჰაფიმი; არც მსურს გამოვიძიო, დახმარებას იმიტომ ხომ არ მთავაზობ, რომ შენ დაგებადა ექვი.

ნ ა თ ა ნ ი

რა ექვი?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

დავიმსახურე მე ეგ ექვი. შემინდე, ნათან! ან კი მიშველის ეს ნეტავი? გამოგიტყდები, მეც მსურდა შენთან საუბარი.

ნ ა თ ა ნ ი

სწორედ ამაზე

ხომ არ გნებავდა?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რა თქმა უნდა.

ნ ა თ ა ნ ი

— მაშ ორივენი

დავეხმარებით ერთმანეთსა. მაგრამ, სალადინ, არ შემიძლია ნაღდი ფული სულ მთლად შენ მოგცე,

ერთი მეტაძრის, ახალგაზრდა რაინდის, გამო.
შენ იცნობ იმას; დიდი ფულის გადახდა მიწევს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? მეტაძრე? იმედი მაქვს, არ მოინდომებ
ჩემს საზიზღარ მტრებს დაეხმარო შენი ფულებით.

ნ ა თ ა ნ ი

მე ვლაპარაკობ მარტოოდენ იმ მეტაძრეზე.
ვისაც სიცოცხლე შენ უბოძე...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აჰ! მომაგონდა!

ის ჭაბუკი ხომ დამავიწყდა, მთლად დამავიწყდა.
მაშ იცნობ შენ იმ ახალგაზრდას? სად არის ახლა?

ნ ა თ ა ნ ი

როგორ? ნუთუ არ გაგიგია, რარიგ დიდად ვარ
დავალებული იმ ყრმისაგან შენი წყალობის
გამოისობით? არ გსმენია? ის იყო სიკვდილს
ძლივს გადაურჩა, რომ რაინდმა თავის სიცოცხლე
ჩააგდო ისევ დიდ საფრთხეში, როცა ხანძრისგან
დაიხსნა ჩემი ქალიშვილი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაშ იმ რაინდმა

გააკეთა ეს? გარეგნობაც. შეხედულეზაც
ხომ ასეთი აქვს? სწორედ ასე მოიქცეოდა
ჩემი ძმაც. განა ტყუილად ჰგავს? აქვეა იგი?
მაშ მოიყვანე. იმდენი რამ ვუამბე ზიტას
ჩემს ძმაზე.— მას ხომ არ იცნობდა,— რომ უეჭველად
უნდა ვაჩვენო ეს ჭაბუკი, ჩვენი ძმის მსგავსი.
წადი ახლავე მოიყვანე. [აი, რამდენი
კეთილი საქმე შეიძლება წარმოშვას ე რ თ მ ა
თუნდ ანგარებით წარმომდგარმა კეთილმა საქმემ.]
წადი, ახლავე მოიყვანე!

ნ ა თ ა ნ ი

(ზელს გაინთავისუფლებს სალადინის ხელისგან)

ამ წუთს! და ის სხვა,

მეორე საქმეც, ხომ ცხადია, რომ თავისთავად...

(გაღის.)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ეჰ! ჩემს დას რად არ გავუგონე! ახლაცე მასთან
უნდა წავიდე! ვით მოვუთხრო ეს ყველაფერი?

(გადას მეორე მხარეს.)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ი რ ვ ე

სცენა წარმოადგენს მონასტრის მახლობლად მდებარე პალმებიან
აღვილს, სადაც რ ა ი ნ დ ი ელოდება ნ ა თ ა ო ს .

რ ა ი ნ დ ი

(აფორიაქებული დაღის წინ და უკან, ბოლოს აღმოხდება.)

შესდექ, სამსხვერბლოდ განწირულო! აქ შეისვენე!
კმარა, გეყოფა! არ ვეცდები, აღარ ვეცდები,
გამოვიძიო, თუ რა ხდება ჩემს გულში ახლა,
ან რა მოხდება. სულ ტყუილად გამოვიქეცი!
ტყუილუბრალოდ!.. მაგრამ, აბა, რაღა შემეძლო
გაქცევის მეტი? დე მოხდეს, რაც მოსახდენია!
ისეთი სწრაფი დარტყმა იყო, — ვერ შევიძლებდი
აცილებასა, თუმცა კარგა ხანს გავურბოდი.
იგი ვიხილო! რასაც წინათ ასე ნაკლებად
ვნატრობდი ხოლმე... — იგი ვნახო და გადავწყვიტო,
მთელი სიცოცხლე მას ვუსტკირო... რა გადავწყვიტო?
გადაწყვეტა ხომ განზრახვაა და მოქმედება: —
მე კი, მე მისგან მარტოოდენ ვიტანჯებოდი.
ის ნახო, ეს ხომ იმას ნიშნავს, რომ შენი სული
მის სულს უეცრად შეუერთდეს, ასე არ არის?
ღიახ, ეს მართლა ასე იყო, იქნება ასე.
მე აღარ ძალმიძს უიმიხოდ ვიცოცხლო ქვეყნად.
ეს ჩემს უეჭველ სიკვდილს ნიშნავს, იქაც კი, სადაც
სიკვდილის მერე მიწევს ყოფნა, კვლავ სიკვდილს ნიშნავს...
ეს სიყვარული არის უკვე: მეტადრეს უყვარს,
ქრისტიანს უყვარს ქალიშვილი ებრაელისა!
თუნდ ასეც იყოს!.. რა უნდა გქნა... აღთქმულ მხარეში
(ქება-დიდება იმ ქვეყანას!) ბევრ ცრურწმენაზე
ავიღე ხელი და რას ვაქნევ ახლა ჩემს ორდენს?
როგორც მეტადრე ხომ მკვდარი ვარ ამ ორდენისთვის
იმ წუთის მერე, სალადინს რომ ტყვედ ჩავუვარდი?

და სალაღინის ნაჩუქარი ეს თავი განა
 იგივეა, რაც მაშინ იყო? ცხადია, არა!
 ის, რითაც წინათ მას ავსებდნენ, სტენიდნენ ასე,
 ახლა მისთვის მთლად უცნობია. და ეს სჯობს ძველსა:
 მშობლიურ ცისტვის უფრო ნეტად შესაფერისი.
 დიახ, ვგრძნობ ამას, რადგან მასში იგივე აზრები
 იბადებიან, რასაც, ალბათ, მამა ფიქრობდა
 აქ, ამ ადგილას, თუ ზღაპრები არ მომიჩმახეს
 მამის შესახებ. ზღაპრებიო? — მაგრამ მართალნი,
 მთლად სარწმუნონი; არასოდეს ისინი ასე
 მართალნი არა მჩვენებიან, როგორც ამჟამად,
 როცა მე მხოლოდ წაებორძიკდი, სად ის წაიქცა.
 წაიქცა? მიჯობს ვაჟაკებთან წავიქცე, ვიდრე
 ჩვილებთან ფეხზე ვიდგე ხოლმე. ეს მაგალითი
 მამაჩემისა ხომ მისივე მოწონებაა.
 მაშ მე ვილასი მოწონება მაკლია კიდევ?
 იქნებ ნათანის? ო ნათანი ამ აზრს არათუ
 მომიწონებს მე, გამამხნევებს კიდევაც, ალბათ.
 რა დიდებული, რა კეთილი ებრაელია
 და მაინც ცდილობს, მოგაჩვენოს თავი ურიად!
 აგერ — ნათანიც, მოდის, ჩქარობს, უბრწყინავს სახე.
 ან კი სულთნისგან სხვაგვარ სახით ვინ გამოსულა?
 ეპეი, ნათანი ნათანი!

გამოსვლა მცხრამ

ნათანი და რაინდი.

ნათანი

როგორ? ეს თქვენ ბრძანდებით?

რაინდი

სულთანმა დიდხანს დაგაყოვნათ.

ნათანი

არც ისე დიდხანს.

სულთნისაკენ რომ მივდიოდი, გზაში თვითონვე
 შევიგვიანე და დავყოვნდი. კურდ, მართალი ხართ,
 ის კაცი მართლა ღირსი არის თავის სახელის,
 სახელი მისი აჩრდილია, სხვა არაფერი.

26. ლესინგი

მაგრამ მოიცათ, მე ჯერ უნდა გადმოვცეთ მისი დანაბარები.

რ ა ი ნ დ ი

რა?

ნ ა თ ა ნ ი

მას თქვენთან საუბარი სურს; სალადინს ნებავეს, რომ ეახლოთ დაუყოვნებლად. მაგრამ ჯერ ჩვენსას შევიაროთ, სადაც მე მისთვის განკარგულება უნდა გავცე ზოგ რაიმეზე, და იქიდან კი გზა განვაგრძოთ.

რ ა ი ნ დ ი

თქვენი სახლის ზღურბლს

ჰეორედ ველარ გადმოვლახავ, ვიღრე...

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ უკვე

იყავით ჩვენსას და რეხასაც ელაპარაკეთ? შითხარით, როგორ მოგეწონათ?

რ ა ი ნ დ ი

არ მყოფნის სიტყვა, ამის სათქმელად. მაგრამ იგი კვლავ ვნახო? არა! არა, არაფრის გულისათვის!.. — თუ კი ახლავე მომცემთ პირობას, რომ დღეიდან საშუალება მექნება, რეხა მუდამ ვნახო, ყოველთვის ვნახო...

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენი სიტყვები რასა ნიშნავს, როგორ გავიგო?

რ ა ი ნ დ ი

(მცირე ხნის ღუმლის შემდეგ, უცხრად კისერზე მოხევევა)
ოჰ, მამაჩემო!

ნ ა თ ა ნ ი

ახალგაზრდავ!

რ ა ი ნ დ ი
(ასევე უცრად ანებებს თავს)

და არა შვილო?

გთხოვთ!

ნ ა თ ა ნ ი

საყვარელო ახალგაზრდა!

რ ა ი ნ დ ი

და არა შვილო?

დედა ბუნების პირველ კავშირთ გაფიცვებთ, ნათან,
ნუ დააყენებთ მათზე მალლა მერმინდელ ბორკილთ!
დაკმაყოფილდით იმით, რომ ხართ აღამიანი!
და ნუ უარყოფთ სურვილს ჩემსას, ჩემს მისწრაფებას.

ნ ა თ ა ნ ი

ჩემო ძვირფასო მეგობარო!..

რ ა ი ნ დ ი

შვილო კი არა?

შვილს არ მიწოდებთ? და არც მაშინ, არც მაშინ, თუნდაც
მადლიერებას სიყვარულის გზა გაეკაფოს
რეხას გულისკენ? არა? თუნდაც ჩვენ, ორივენი,
თქვენგან ველოდეთ ნარტოოდენ დასტურის ნიშანს,
რომ საუკუნოდ შევაერთოთ ჩვენ სულები?

ნ ა თ ა ნ ი

დიდად მაოცებთ, ყრმა რაინდო.

რ ა ი ნ დ ი

დიდად გაოცებთ?

მე თქვენ გაოცებთ და გაოცებთ თქვენივ აზრებით?
ნუთუ ისინი, წარმოთქმულნი ჩემს ბაგეთაგან,
ასე უცხონი გახდნენ თქვენთვის? მაშ თქვენ გაოცებთ?

ნ ა თ ა ნ ი

მსურს ჯერ შევიტყო, მამათქვენი ტაუფენთაგან
რომელი იყო?

რ ა ი ნ დ ი

რა სთქვით, ნათან? რომელი იყო?

ნუთუ ასეთ წუთს მხოლოდ ცნობისმოყვარეობა
გაწუხებთ, მეტი არაფერი?

ნ ა თ ა ნ ი

აი, რა გითხრათ!

მე ვიცნობდი ერთ შტაუფენსა — კონრადი ერქვა.

რ ა ი ნ დ ი

თუ მამაჩემსაც ეგ სახელი ერქვა?

ნ ა თ ა ნ ი

ნამდვილად?

რ ა ი ნ დ ი

მამის სახელი მქვია მეც ხონ: კონრად და კურდი ერთ და იგივე სახელს ნიშნავს.

ნ ა თ ა ნ ი

ჰოდა, გამოდის —

ჩემი კონრადი მამათქვენი ვერ იქნებოდა, რადგანაც იგი, როგორც თქვენა, შეტაძრე იყო, უცოლო კაცი.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ მაინც...

ნ ა თ ა ნ ი

რას ამბობთ?

რ ა ი ნ დ ი

მაინც.

შეეძლო იმ კაცს, მამაჩემი რომ ყოფილიყო.

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ ხუმრობთ.

რ ა ი ნ დ ი

თქვენ კი იღებთ ძალზედ სერიოზულად! მერე რა მოხდა? მე ბუში ვარ თუ ნაბიჭვარი, ვერ შემიზიზღებთ, ანგარიშის გაწევა გმართებთ. ან კი ასე რად ჩააცვიდით ჩემს წარმოშობას? ჩამოეხსენით ჩემს წინაპრებს, გვარიშვილობას. და მეც არ მინდა თუნდ ოდნავი ეჭვით შევხედო, — ღმერთმა დამიხსნას, — თქვენს გვარსა და ჩამომავლობას. შეგეძლოთ იგი ფურცელ-ფურცელ გადაგეშალათ.

აბრაამამდე, მას შემდეგ კი თვითონ მეც ვიცი;
— თუ გნებავთ, ფიცით დაგარწმუნებთ, დაგიდასტურებთ.

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ გული მოგდით! მე ეგ რითი დავიმსახურე?
თქვენთვის უარი როდი მითქვამს. ის მინდა მხოლოდ,
რომ სიტყვაზე არ დაგიჭიროთ, სხვა არაფერი.

რ ა ი ნ დ ი

მართლა?.. მხოლოდ ეს? მომიტევეთ!

ნ ა თ ა ნ ი

წავიდეთ ოღონდ!

რ ა ი ნ დ ი

საით წავიდეთ? თქვენსკენ? არა! არ შემიძლია! —
იქ ხომ მთლად ცეცხლი მეკიდება!.. მე აქ დავიცდით.
წაბრძანდით!.. თუკი მიწერია, კვლავ ვნახო იგი,
მე იმას ვნახავ არა ერთხელ, საკმაოდ ხშირად.
თუ არა: ისიც, რაცა ვნახე, მეტისნეიტია.

ნ ა თ ა ნ ი

ახლავე მოვალ, დიდი ხნის ცდა არ დაგჭირდებათ.

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ი ა თ ი

რ ა ი ნ დ ი, შ ე მ ლ ე გ დ ა ი ა.

რ ა ი ნ დ ი

დიახ, მეტია საკმაოზე! რარიგ უსაზღვროდ
ბევრს იტევს ხოლმე კაცის ტვინი! მაგრამ ხანდისხან
სულ ცოტა რამე, მცირე რამეც საკმარისია
ერთ წუთს პირთანდე რომ აივსოს მოულოდნელად.
რით აივსება, მნიშვნელობა არა აქვს ამას.
მაგრამ მოთმენა, გულო ჩემო, მოთმენა გმართებს!
სული ამ ძალებს, აღშფოთებულთ, კვლავ დაამშვიდებს,
გზას გაუკაფავს, გამეფდება წესრიგი ისევ
და ყოველივეს ისევ შუქი მოეფინება.
პირველად ხომ არ შევუპყრივარ დღეს სიყვარულსა?
ან შესაძლოა, სიყვარული ის არ არის, რაც
დღემდე მეგონა? იქნებ იგი ის არის მხოლოდ,
რასაც ახლა ვგრძნობ?

დაია

(გვერდიდან წამოუპარება)

ჰე, რაინდო!

რაინდო

ეს ვინ მეძახის?

თქვენ ხართ, დაია?

დაია

რარიგ ახლოს გამოვურბინე!..

ვერ შემამჩნია!.. მაგრამ აქაც ხომ ვჩანვართ, აქეთ, აქეთ წამოდით, ამ ხის ქვეშ, რომ ვერ დაგვინახოს.

რაინდო

რა მოხდა? ასე საიდუმლოდ?.. რაშია საქმე?

დაია

საიდუმლოა, რა თქმა უნდა, რის სათქმელადაც მოვედი თქვენთან; არა, ორი საიდუმლოა: ერთი მე ვიცი, მეორე კი თქვენ უწყით მხოლოდ. რა იქნებოდა, ერთურთისთვის რომ გაგვეცვალა? თქვენი გამანდეთ, მეც გაგანდობთ ჩემს საიდუმლოს.

რაინდო

სიამოვნებით... ოღონდაც ჯერ გავიგო თქვენგან რაშია ჩემი საიდუმლო? იქნება თქვენმა ჩემიც განმარტოს? მაშ დავიწყეთ.

დაია

თურმე რას ფიქრობთ!

არა, რაინდო, თქვენ დავიწყეთ, შემდეგ მეც გეტყვით. მერწმუნეთ, სანამ არ გავიგებ თქვენს საიდუმლოს, ჩემის გაგება უმნიშვნელო იქნება თქვენთვის... ოღონდაც ჩქარა. ანგარიშში არ შედის მხოლოდ ის, რასაც თვითონ მე შევიტყობ. მაშინ მე ჩემსას აღარ გაგიმხელთ, თქვენ კი თქვენი დაგეკარგებათ; მაგრამ, რაინდო საცოდავო, როდის გქონიათ იმის იმედი მამაკაცებს, რომ დაუშალავთ ქალებს ამნაირ საიდუმლოს?

რაინდო

რომელიც ხშირად

თვითონვე კარგად არც კი ვიცი, მამაკაცებმა.

და ი ა

ეგ შეიძლება ასეც იყოს. და თუ ასეა,
მაშინ ამ საქმის თაოსნობა, როგორც მეგობარს,
მე მეკისრება, რომ გაცნობოთ. ერთი მითხარით,
როგორ გავიგოთ, თქვენ რომ ჩვენგან ისე უეცრად
გამოიქეცით, გაცნობაც არ ისურვეთ ჩვენი.
და შემდეგაც რომ არ მოსულხართ ნათანთან ერთად?
განა ასეთი უმნიშვნელო შთაბეჭდილება
მოახდინა მან თქვენზე მართლა? თუ ძლიერ დიდი?
ო, რა თქმა უნდა, ძლიერ დიდი! ჰო, აბა როგორ
ფართხალებს ახლა ეს ტყვედქმნილი საბრალო ჩიტი?
მაშ გამომიტყდით, რომ ის გიყვართ გაგიყებამდე;
და მე კი გეტყვით...

რ ა ი ნ დ ი

როგორა სთქვით? გაგიყებამდე?
მართალი ბრძანეთ! ჩინებულად გამოიცანით!

და ი ა

გამოტყდით მხოლოდ სიყვარულში, გაგიყება კი,
რაინდო, დაე თქვენთან დარჩეს.

რ ა ი ნ დ ი

ხოლო იმაში

ეჭვი სულაც არ გეპარებათ, რომ მე, რაინდი,
ებრაელის ქალს შევიყვარებ?

და ი ა

მაგაში მართლაც

გონიერულობა ნაკლებად ჩანს... ზოგ რამეში კი
ის უფრო მეტი არის ხოლმე, ვიდრე გვგონია.
მაცხოვარი ჩვენ იშვიათად როდი გვითითებს
მისკენ მიმავალ გზაზე, სადაც ჰკვიანნიც ხშირად
გეზს ვერ იგნებენ და წყვდიადში ხეტილობენ.

რ ა ი ნ დ ი

თანაც ასეთი დიდი ამბით?.. (მე კი მაცხოვარს
განგებით შევცვლი და მსჯელობა სწორი იქნება!)
თქვენ მე გამხადეთ აწ ისეთი ცნობისმოყვარე,
როგორიც დღემდე არ ვყოფილვარ.

დაია

ეს სასწაულთა

ქვეყანა გახლავთ!

რაინდი

(არა, უფრო საოცრებათა.

ან ეს სხვაგვარად ვით იქნება? აქ მთელი ქვეყნის ხალხი ტრიალებს.) ვთქვათ, დაია, რომ ეგ ისეა, როგორც თქვენ გნებავთ: მართლაც მიყვარს და აღარ ვიცი, როგორ გავიძლებ უიმისოდ და რომ...

დაია

ნამდვილად?

ნამდვილად გიყვართ? მართლა გიყვართ? მაშ შემოზფიცეთ, რომ მას შეირთავთ, რომ დაიხსნით, როგორც ამქვეყნად, ისე იმქვეყნად, მარადიულ სასუფეველში.

რაინდი

კი მაგრამ, როგორ, როგორ ძალმიძს ეს შენოგფიცოთ, ამის უფლება რომ არა მაქვს?

დაია

როგორ არა გაქვთ!

საკმარისია ერთი სიტყვა დავძრა და უკვე ძალა-უფლება ხელთ გექნებათ.

რაინდი

მამის უფლება?

დაია

ეუბ, რა მამა! მამა! მამას აიძულებენ.

რაინდი

აიძულებენ? ყაჩაღებს ხომ არ ჩავარდნია ის ხელთ, დაია? რას მიქვია, აიძულებენ! იგი არ უნდა აიძულონ.

დაია

მაშ თვითონ უნდა

ისურვოს, თანაც, სიხარულით...

რ ა ი ნ დ ი

როგორ თუ უნდა

ისურვოს, ისიც სიხარულით? მაშ აბა გეტყვით,
რომ ამ საკითხზე გადავუკარ მე ნათანს სიტყვა.

დ ა ი ა

მერე, აზრი არ მოგიწონათ? როგორ მიიღო?

რ ა ი ნ დ ი

ძალზე გულგრილად, რამაც ასე შეურაცხმყო მე.

დ ა ი ა

რა სთქვით? გულგრილად? როგორ? ნუთუ მალლა არ შეხტა
ის სიხარულით, რაწამს სიტყვა გადაუკარით,
რომ გნებავთ რეხას ცოლად შერთვა? მაშ ცუდად შეგხვდათ?
აღბათ, რაღაცა სიძნელენი მოიმიზეზა?

რ ა ი ნ დ ი

დაახლოებით...

დ ა ი ა

მაშ ამაზე ერთი წუთითაც

აღარასოდეს დავფიქრდები.

(პ ა უ ზ ა)

რ ა ი ნ დ ი

და მაინც ფიქრობთ?

დ ა ი ა

სიმართლე რომ ვთქვათ, ის კეთილი კაცია ძალზე;
ბევრი რამით ვარ ნათანისგან დავალებული!
ეგრე ჯიუტი რომ არ იყოს! ღმერთი ხომ ხედავს,
რარიგად მტკივა გული, როცა მე ამას ვამბობ.

რ ა ი ნ დ ი

მოკლედ მითხარით, გაათავეთ ეგ საიღუმლო.
მაგრამ თვითონვე თუ არ იცით, საით წაგიყვანთ
თქვენი განზრახვა: სიკეთისკენ თუ სიავისკენ,
სასირცხვოა თუ სასახელო ის, რაცა გნებავთ,
გაჩუმდით, ხმას ნუ ამოიღებთ! მეც დავივიწყებ;
ცუდი არც თქვენთვის იქნება, რომ ზოგ რაიმეზე
გაჩუმებული ბრძანდებოდეთ.

ღ ა ი ა

ეგ გაფრთხილება

უფრო მაქვზებს; არ გავჩუმდე. მაშ იცოდეთ, რომ რეხა არ არის ებრაელი, — ქრისტიანია.

რ ა ი ნ დ ი (ცოვად)

მართლა? გიშველოთ ღმერთმა! რარიგ ძნელად დაბადეთ! ტკივილების ნუ გეშინიათ! განაგრძეთ ეგრე გულმოდგინებით დასახლება მალლა ზეცისა, რაკი მიწაზე საანისოდ აღარ ვარგიხართ.

ღ ა ი ა

რა სთქვით, რაინდო? თქვენ ჩემს ცნობას ასე დასცინით? მე გუუბნებით, — ქრისტიანი ქალია რეხა, თქვენ კი — ქრისტიანს, თან მეტაძრეს, თანაც რეხაზე შეყვარებულ კაცს არ გახარებთ ამის გაგება?

რ ა ი ნ დ ი

განსაკუთრებით კი ეს არის მნიშვნელოვანი, რომ ის თქვენს მიერ შეთითხნილი ქრისტიანია.

ღ ა ი ა

აჰ! ასე გესმით? დე გესმოდეთ, რალა იქნება. არა! ისეთი კაცი მინდა ვნახო, რომელიც კვლავ დაუბრუნებს რეხას იმას, რაც მასში ასე დამახინჯდა და გადაგვარდა, რაშიაც არის მისი ნამდვილი გადარჩენა, ბედნიერება.

რ ა ი ნ დ ი

ან ამიხსენით ყველაფერი, ან ახლავ წადით!

ღ ა ი ა

ქრისტიანია დაბადებით, ქრისტიანივე მშობლების შვილი, მონათლული.

რ ა ი ნ დ ი (ცოცხლად)

ნათანი?

ღ ა ი ა

მისი

მამა არ არის.

რ ა ი ნ დ ი

რაო, რა სთქვით? ნათანი მისი
მამა არ არის? კარგად გესმით, რას ლაპარაკობთ?

დ ა ი ა

ქეშმარიტებას, სინამდვილეს, რაც ასე ხშირად
მაფრქვევინებდა ცხარე ცრემლებს... არა, ის რეხას
მამა არ არის.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ იგი აღზარდა, როგორც
თავისი შვილი, ქრისტიანი ებრაელ ქალად?

დ ა ი ა

დიახ, მთლად ასე.

რ ა ი ნ დ ი

რაო? რეხას არ გაუგია
ვინ არის თვითონ? მაშ ნათანმა ნუთუ ერთხელაც
არ უთხრა მას, რომ დაბადებით ქრისტიანია
იგი და არა ებრაელი?

დ ა ი ა

არა, არც ერთხელ.

რ ა ი ნ დ ი

ამ შეცდომაში ჰყავდა იგი, ამგვარად ზრდიდა
მას არა მარტო ბავშვობაში, არამედ მერეც,
ქალიშვილობის ასაკშიაც?

დ ა ი ა

საუბედუროდ!

რ ა ი ნ დ ი

როგორ? ნათანმა, ასე ბრძენმა, კეთილმა კაცმა,
აღარ ირწმუნა ბუნების ხმა და გააყალბა?
გაბედა, გულის წადილთათვის გზა შეეცვალა,
რომელნიც, თუკი იქნებოდნენ თავისუფალნი,
სრულიად სხვა გზას აირჩევდნენ? თქვენ კი, დაია,
გამანდეთ ახლა ისეთი რამ... რომ შეიძლება
მან მიგვიყვანოს... თვით არ ვიცო, არ ვიცო, რა ვქნა.
უნდა მადროვოთ, რომ დაგფიქრდე... ახლა კი წადით!
ნათანი მალე დაბრუნდება და შეიძლება
თავს წამოგვადგეს, ერთად მყოფნი გვიხილოს. წადით!

დაია

თუ დამინახა, გავთავდები კიდეც აქვე!

რაინდი

ახლა მე მასთან ლაპარაკი სულაც არ ძალმიძს.
ნათანს თუ შეხვდით, უთხარით, რომ სულთანთან ვნახავთ
ჩვენ ერთმანეთსა.

დაია

არაფერი შეამჩნევინოთ.

ეგ უკანასკნელ ამბებისთვის შემოინახეთ,
გამოიყენეთ რეხას მიმართ, რომ ყოველგვარი
ეჭვი გაჟღანტოთ. მაგრამ რეხას თუ ევროპაში
წაიყვანთ, ნურც მე დანივიწყებთ, ნუ მიმატოვებთ!

რაინდი

მაგაზე შემდეგ ვისაუბროთ. ახლა კი წადით!

მოქმედება მეოთხე

გამოსვლა პირველი

მოქმედება მიმდინარეობს მონასტრის დახურულ ტალანებში

მორჩილი, შემდეგ რაინდი.

მორჩილი

მართალი არის პატრიარქი, დასტურ, მართალი!—
რალაც ყოჩაღად ვერ ვასრულებ მის დავალებას.
მაშ რაღდა მაძლევს ამგვარ საქმეთ აღსასრულებლად?
არ შემიძლია ვიცბიერო, ვინმე რამეზე
დავიყოლიო, ცხვირი წავეყო ყველა საქმეში
და ყველგან ხელი ვაფათურო, რალა თქმა უნდა.
ნუთუ იმისთვის დაუტევე ესე ქვეყანა,
რომ მასში უფრო ღრმად ჩავეფლო სხვების გულისთვის?

რაინდი (სწრაფად მიდის მისკენ)

კეთილო ძმაო, აქ ბრძანდებით? დიდხანს გეძებდით.

მორჩილი

ბატონო ჩემო, მე გეძებდით?

რაინდი

ნუთუ ველარ მცნობთ?

მორჩილი

როგორ არა გცნობთ! მაგრამ ეს კი აღარ მეგონა,
რომ თქვენ ოდესმე მომძებნიდით, ბატონო ჩემო.
დიახ, ეს უკვე ღრმად მჯეროდა, თვით ღმერთმა უწყის,
ღმერთმა, რომელიც ხედავდა, თუ რაოდენ მძიმე
იყო ეს ჩემთვის, — მომემართა იმ დავალებით.
მან ისიც უწყის, რა თქმა უნდა, მსურდა თუ არა,

თქვენთვის საამო ყოფილიყო ნათქვამი ჩემი,
და გულში რარიგ გამეხარდა, რაოდენ ძლიერ,
უარი რომ თქვით იმწუთსავე ყოველივეზე,
რის ასრულებაც, როგორც რაინდს, არ შეგფეროდათ.
აი, ახლა კი აქა გხედავთ; ჩანს, იმოქმედა!

რ ა ი ნ დ ი

მაშ იცით უკვე, აქ რატომ ვარ, როცა თვითონვე
არ ვიცი კარგად, რისთვის მოველ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ჩანს, ყველაფერი
ასწონ-დასწონეთ, მიხვდით უკვე, რომ პატრიარქი
მთლად არ სცდებოდა და შეგეძლოთ მისი განზრახვის
აღსრულებით თქვენ მოგებეჭათ სახელიც, ფულიც.
რომ მტერი მაინც მტერი არის, ამასაც მიხვდით,
თუნდაც ის შვიდჯერ მოგვევლინოს მხსნელ ანგელოზად.
კარგად გაზომეთ ყოველივე და გამოცხადდით
მასთან ბოდიშის მოსახდელად. ოპ, ღმერთო ჩემო!

რ ა ი ნ დ ი

დამშვიდდით, ჩემო უწყინარო, უმანკო სულო!
მაგის გულისთვის არ მოვსულვარ და სრულებითაც
არ მსურს მაგაზე ვესაუბრო პატრიარქს თქვენსას.
რაააც ვფიქრობდი ამ საკითხზე, იმავეს ვფიქრობ,
არც მსურს, რომ ახლა შეიცვალოს ის კარგი აზრი,
რომლითაც ერთხელ პატივი მცა ესოდენ ღირსმა,
ასე გულწრფელმა, ღვთისნიერმა ადამიანმა...
არა, მე მხოლოდ იმისათვის მოვედი აქ, რომ
პატრიარქს ერთი რჩევა ვკითხო.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

პატრიარქს ჰკითხოთ?

რაინდმა ხუცესს ჰკითხოს რჩევა? (შეშინებული აქეთ-იქით იხედება.)

რ ა ი ნ დ ი

ღიახ, ეს საქმე

გახლავთ პირდაპირ სახუცესო.

მორჩილი

არა, ხუცესი

რაინდს არ ჰკითხავს არასოდეს რაიმე რჩევას,
თუნდ სარაინდო საქმეც იყოს.

რაინდი

ამას ხუცესი

იმიტომ სჩადის, რომ უფლება აქვს შეცდომისა,
რაც არც ერთ ჩვენგანს დიდად არ შურს. საქმე რომ მართო
მე მეხეობდეს, პასუხს მხოლოდ ჩემს წინ ვაგებდე
ამ საქმისათვის,— რა თქმა უნდა, უეჭველია,
მაშინ არც თქვენი პატრიარქი დამპირდებოდა!
მაგრამ ისეთი საქმე არის, რომ მირჩევნია,
ის უხეიროდ შევასრულო სხვათა სურვილის,
რჩევის მიხედვით, ვიდრე კარგად და ჩემებურად.
თანაც,— მე ახლა ნათლად ვხედავ,— სარწმუნოებაც
არის პარტია და შენ თუნდაც იმას ფიქრობდე —
ვდგევარ პარტიის გარეშე, უნებლითად
შენს პარტიასვე უჭერ მხარსა მხოლოდ და მხოლოდ.
რაკი ეს ასე ხდება ხოლმე, კანონიერიც
იქნება ალბათ.

მორჩილი

ამაზე კი სჯობს არა ვთქვა რა.

ბატონო, კარგად ვერ გავიგე, რისი თქმა გნებავთ.

რაინდი

და მაინც!.. (ნეტავ რა მჭირდება, რომელი უფრო:
რჩევა თუ გადაწყვეტილება? როგორი რჩევა —
ჰეკვიანური თუ გულუბრყვილო და უეშმაკო?)
გმადლობთ, ძმაო, ამ სასიკეთო გაფრთხილებისთვის.
რას წარმოადგენს პატრიარქი, ბოლოს და ბოლოს,
პატრიარქობა, მოდით, თვითონ თქვენ გამიწიეთ!
არა ქრისტიანს, ვით პატრიარქს მსურს შევეკითხო,—
არამედ უფრო პატრიარქსა, ვითარც ქრისტიანს...
ასეა საქმე...

მორჩილი

კმარა, კმარა, ბატონო ჩემო!

რა საჭიროა? სადაური მრჩეველი მნახეთ?

ბევრის მცოდნენი ბევრ რამეზე უნდა ზრუნავდნენ.

მე ერთილა მაქვს საზრუნავი... ჩინებულია!
ჩემს ბედზე, აგერ, პატრიარქიც აქეთკენ მოდის.
აქ დაიცადეთ, არ წახვიდეთ. შეგნიშნათ უკვე.

გამოსვლა მიორა

პატრიარქი, რომელიც თავისი ღირსების შესაფერისად შემოსილა
შემოდის ერთ-ერთი ტალანიდან, და იგივენი.

რაინდი

გავეცლებოდი მე ამ ხუცესს საამოვნებით.—
ასეთი კაცი ნეტავ რაში გამომადგება?—
თვითკმაყოფილი, ღიბიანი, ღაქღაქა მღვდელი!
თან რაოდენი ბრწყინვალეობა!

მორჩილი

ეგ ბრწყინვალეობა,
რაინდო, მაშინ უნდა ნახოთ, როდესაც იგი
სასახლეშია. ახლა კი ის ავადმყოფისგან
მოდის.

რაინდი

სალადინს კი რცხვენია.

პატრიარქი

(ახლოს მოდის და მორჩილს ანიშნებს),

მანდ რაინდი ჩანს!

რა სურს?

მორჩილი

არ ვიცი.

პატრიარქი

(რაინდს მიუახლოვდება. მორჩილი და ამაღლა უკან დაიხვეწენ.)

მიხარია, რაინდო, დიდად,
რომ გხედავთ ასეთ ყოჩად ჭაბუკს — თითქმის მთლად ყმაწვილს.
თქვენგან ჯერ კიდევ, ღვთის შეწევნით, გამოვა რამე.

რაინდი

იმაზე მეტი რომ გამოდნეს, ღირსო მამაო,
რაც უკვე არის, საეჭვოა, ხოლო ნაკლები
კი შესაძლოა.

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

იმას მაინც ვუსურვებ ესდენ
კეთილმორწუნე სათნო რაინდს, რომ დიდხანს იყოს
ჯან-ლონით სავსე, იღბლიანი, — ქრისტიანობის
სადიდებლად და დასაცავად ღმერთის საქმისა.
ეს კი სავსებით შეიძლება განხორციელდეს,
თუ ახალგაზრდის სიმამაცე მოხუცთა რჩევას,
სალს და ჭკვიანურს, მიენდობა და დაუჯერებს.
მაგრამ რით ძალმიძს გემსახუროთ, ბატონო ჩემო?

რ ა ი ნ დ ი

სახელდობრ იმით, რაც აკლია ჩემს გამოუცდელ
ახალგაზრდობას: რჩევით.

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

რჩევით? — სიამოვნებით,

ოღონდაც ერთის პირობითა: რჩევა მიიღოთ.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ ბრმად არა, რა თქმა უნდა!

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

ვინ ამბობს მაგას?

ღმერთს ჩვენთვის ჭკუა მოუცია სწორედ იმისთვის,
რომ იქ, სადაც ის საჭიროა, გამოვიყენოთ.
მაგრამ ვიკითხოთ, ყველგან არის საჭირო იგი?
ცხადია, არა! მაგალითად: როცა ჩვენ ღმერთი
თავის ერთ-ერთი ანგელოზის საშუალებით,
სხვაგვარად რომ ვთქვათ, წმიდა სიტყვის მსახურის პირით
გვაფრთხილებს, გვაძლევს მითითებას, თუ როგორი გზით
შევიძლებთ ქვეყნად ეკლესიის კეთილდღეობის
და მისი ძალის განმტკიცებას ქრისტიანობის
სასიხარულოდ: ვინ გაბედავს, ვის აქვს უფლება
თავისი ჭკუით ჩასწვდეს იმის წინასწარ ზრახვას,
რომელმაც შექმნა თვით გონება, და დიდებული
ზეცის უცვლელი კანონები გამოიკვილიოს
ფუჭი პატივის პაწაწინა დებულებებით?
ყველაფერი ვთქვი ამით უკვე. ახლა მიბრძანეთ,
რაში გჭირდებათ ჩვენი რჩევა?

რ ა ი ნ დ ი

წარმოიდგინეთ,

ღირსო მამაო, რომ ებრაელს ჰყავს ერთადერთი ბავშვი, თუნდაც ვთქვათ, ქალიშვილი, რომელსაც იგი ზრდის გულმოდგინედ, ყოვლად სათნო რომ გამოვიდეს, ვისაც სულსაც კი ანაცვლებს და ქალიშვილსაც უყვარს ეს კაცი უნაზესი სიყვარულითა. და აი, უთხრეს ვინმე ჩვენგანს მოულოდნელად, რომ ეს გოგონა ებრაელის არა ყოფილა, რომ მას პატარა უპოვნია, უყიდია თუ მოუპარავს, ეს, როგორც გნებავთ, ისე გაიგეთ, და რომ ეს ბავშვი ქრისტიანის შვილია თურმე. ქრისტიანულად მონათლული, ებრაელმა კი ისე აღზარდა, როგორც შვილი ებრაელისა, და მას უწოდებს ებრაელსა, თავის ქალიშვილს: სთქვით, რა უნდა გქნათ ასეთ დროსა, ღირსო მამაო?

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

შემზარავია! მაგრამ ჯერ ეს გამაგებინეთ, ნამდვილსა ბრძანებთ, თუ ეგ მარტო ვარაუდია? ასეთი რამე თქვენ შეთხზეთ, თუ ნამდვილად მოხდა, ანდა ეგების ახლაც ხდება?

რ ა ი ნ დ ი

ეგ სულ ერთია!

მე მსურდა მხოლოდ თქვენი წმიდა აზრი გამეგო.

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

რაო, სულ ერთი? აი, ღმერთო, ადამიანის ზვიად გონებას ასე ძალუძს შესცოდოს ხოლმე საეკლესიო საქმეებში... არასდიდებით! თუ ეგ შემთხვევა ფანტაზიის ნაყოფი გახლავთ, მასზე მსჯელობით დროს ტყუილად დაგკარგავთ მხოლოდ. ამისთვის ბატონს გავგზავნიდი თეატრში, სადაც ძალუძთ ასეთი pro et contra გაითამაშონ და მაყურებლის მოწონება დაიმსახურონ. მაგრამ თუ რაინდს გამასხრება არ ნებავს ჩემი ამ სათეატრო ინტრიგითა და ეს შემთხვევა ნამდვილად მოხდა და მოხდა ჩვენს ეპარქიაში, ჩვენს ძვირფას იერუსალიმში, — მაშინ...

რ ა ი ნ დ ი

მაშინ რა?

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

უნდა სასტიკად დაისაჯოს ურია მაშინ
საეკლესიო და საერო სამართლის ძალით;
მათ კანონებში რაც სწერია ასეთ ღვთისსაგმობ
მოქმედებისთვის, ის სასჯელი გამოუტანონ.

რ ა ი ნ დ ი

აი, თურმე რა!

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

ესე იგი, ამ კანონებით,
ურიას, თუ ის ქრისტიან კაცს ქრისტიანული
რელიგიიდან გადააცდენს, კოცონი ელის.

რ ა ი ნ დ ი

აი, თურმე რა!

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

მით უმეტეს იმ ურიასა,
ვინც ქრისტიან ბავშვს მოაცილებს ძალდატანებით
ყველაფერ იმას, ნათლობასთან რაც აკავშირებს.—
უამისოდაც ყოველივე, რასაც ვაკეთებთ
ბავშვებისათვის, ძალადობა არ არის განა?
ცხადია, იმის გამოკლებით, რასაც იმათთვის
მოიმოქმედებს ეკლესია.

რ ა ი ნ დ ი

ურიას რომ არ

შესცოდებოდა ეს ყმაწვილი და არ დაეხსნა,
ხომ მოელოდა ბავშვს შიმშილი, უბედურება?

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

სულ ერთი არის! ის კოცონზე უნდა დაიწვას!
სიღარიბეში ერჩივნა ბავშვს დაღუპულიყო,
ვიდრე დაეხსნათ საუკუნო წარწყმედისათვის;
ან რა ურიის საქმე არის, უფლის ზრახვანი
ასე წინასწარ რომ განჭვრიტოს? ღმერთს შეუძლია,
ვისი ხსნაც ნებავს, იხსნას იგი უურიოდაც.

რ ა ი ნ დ ი

და მის გარეშე მიანიჭებს ნეტარებასაც?

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

სულ ერთი არის! ის კოცონზე უნდა დაიწვას!

რ ა ი ნ დ ი

სანწუხაროა, სანწუხარო უფრო იმიტომ,
რომ იმ ურიას აღუზრდია გოგონა თურმე,
იმდენად არა ებრაული სარწუნოების
კანონებითა, რამდენადაც თითქმის ყოველგვარ
რწმენის გარეშე: ღვთის შესახებ ის შთაუნერგა
მხოლოდ და მხოლოდ, რასაც ითხოვს ჩვენი გონება.

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

სულ ერთი არის! უნდა დასწვან. მარტო ამიტომ
ურია სამჯერ უნდა დასწვან, არათუ ერთხელ.
რაო? აღზარდა მთლად ურწუნოდ პატარა ბავშვი?
როგორ? სრულებით არ ასწავლო, არ შთავაგონო
მოვალეობა ღვთის წინაშე უპირველესი?
ბოროტებაა მეტი სექტი. დიდად მაოცებს,
ბატონო ჩემო, რომ თქვენ თვითონ...

რ ა ი ნ დ ი

ღირსო მამაო,

დანარჩენს, თუკი ღმერთი ღირსწყოფს, აღსარებაზე...

(წასვლას დააპირებს.)

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

როგორ? მიღიხარო, განმარტებას აღარ იძლევი?
არ მეუბნებით იმ ავაზაკ ურიის სახელს?
ხელში არ მადლევეთ დასასჯელად? ახლა კი ვიცი,
როგორც ნოვიქტე. ანწუთსავე სულთანთან წავალ.
თანახმად ჩვენი პირობისა, ფიცით შეკრულის,
უნდა დაიცვას სალაღინმა, მოვალე არის,
ჩვენი უფლება ყოველგვარი და ჩვენი წმინდა
სარწმუნოების დადგენილი ყოველი მცნება:
მადლობა გამჩენს, შეთანხმების დედანი აქ გვაქვს
თვითონ მისივე ხელმოწერით, ბეჭედდასმული.
მე სულ ადვილად შთავაგონებ სულთანს იმასაც:
თუ რარიგ დიდად საშიშია სახელმწიფოსთვის

ურწმუნობა. როცა კაცი რწმენას დაკარგავს,
შეიმუსრება, დაირღვევა სამოქალაქო
ყველა კავშირი! შორს ამგვარი ავაზაკობა!

რ ა ი ნ დ ი

რარიგ მწყინს, რომ არ შემიძლია ბოლომდე დავტკბე
მაგ საუცხოო ქადაგებით! სალაღინთან ვარ
დაბარებული.

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

მართლა? რაკი ასეა, მაშინ

გასაგებია თავისთავად.

რ ა ი ნ დ ი

ხომ არ გნებავდათ,

წინასწარ მეტყვა სულთნისათვის, რაც ბრძანა თქვენმა
უწმინდესობამ?

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

ვიცი, ვიცი, რომ გწყალობთ იგი!

ერთ რამესა გთხოვთ, იქ ცუდად არ მომიხსენიოთ:
მხოლოდ ღვთისადმი ერთგულება მალაპარაკებს.
თუ რამ ზედმეტი გავაკეთე, მისივე გულისთვის
მოვიმოქმედე, გთხოვთ ეს კარგად ასწონ-დასწონოთ.
ის კი, რაც აქ სთქვით ურიახე, უეჭველია,
გამოცანაა მარტოოდენ, სხვა არაფერი.
მართალს არ ვამბობ?

რ ა ი ნ დ ი

გამოცანა. (გაღის.)

პ ა ტ რ ი ა რ ქ ი

(მაგრამ მე უნდა

ეს გამოცანა გამოვიცნო. კვლავ საქმე ელის
ძმა ბონათიდესს.) მოდი, მოდი აქ, ჩემო შვილო.

(მიღის და თან მორჩილს ელაპარაკება.)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ი ს ა მ ი

სცენა წარმოადგენს სალაღინის სასახლის ერთ-ერთ ოთახს, სადაც
მონებს შემოაქვთ ფულიანი პარკები და ერთიმეორის გვერდით
აწყობენ იატაკზე.

ს ა ლ ა ღ ი ნ ი, შემდეგ ზ ი ტ ა.

რა არის, მართლაც, დასასრული რომ აღარ უჩანს?
ბევრია კიდევ?

მ ო ნ ა

ნახევარი იქნება თითქმის.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაშინ ზიტასთან მიიტანეთ ეგ დანარჩენი...
მაგრამ ალ-ჰაფი სადღა არის? ახლავ წაიღოს
ეს ფული თავის ხაზინაში. ხომ არ აჯობებს,
რომ გავუგზავნო მამაჩემსა? მალე გავფლანგავ
ამ ფულს მე აქა. დროა, გავხდე ხელმოჭერილი.
ახლა კი დიდი მოხერხება სჭირდება ყველას,
რომ გამომტყუონ საჩუქარი მნიშვნელოვანი.
სანამდე ფული არ მომივა მე ეგვიპტიდან,
დაე ღატაკნი, როგორც ნებავთ, ისე მოიქცნენ.
ოღონდ ქრისტიან მლოცველებს კი, ქრისტეს საფლავთან
მოსულ პილიგრიმთ, მოწყალება როგორმე მივცე,
რომ არ მოუხდეთ გაბრუნება ცარიელ ხელით!
და ოღონდ...

ზ ი ტ ა

ძმაო, ეს რას ნიშნავს? ის ფული რისთვის
მომიტანეს მე?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შენ იქიდან მიიღებ ჩემს ვალს,
და თუ რამ დარჩა, ის მარაგად გადაინახე.

ზ ი ტ ა

ჯერ არ მოსულა ნათანი აქ რაინდთან ერთად?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

არა, როგორც ჩანს, ნათანი მას ყველგან დაეძებს.

ზ ი ტ ა

შეხდე, აი, რა ვიპოვე მე ძველმანების
გადარჩევის დროს! (გაუწოდებს პატარა სურათს.)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აჰ, ჩემი ძმა! ის არის სწორედ.

დიახ, ის არის! ოჰ, ძვირფასო, მამაცო ბიჭო!
შენი დაკარგვა რარიგ ადრე მარგუნა ბედმა.
ჩემთან ერთად რომ ჰყოფილიყავ ამდენი ხანი,
რაოდენ საქმეს, რა ბევრ რამეს გავაკეთებდით!
მომეცი, ზიტა, ეგ სურათი, ვიცი, რომ იგი
ჩვენმა ძმამ თავის საყვარელ დას, ლილას, აჩუქა,
როდესაც, გამოთხოვებისას, ძლივს დააღწია
თავი მის მკლავებს. ის წავიდა უკანასკნელად,
ის მე გავუშვი, მე გავუშვი და თანაც მარტო!
მწუხარებისგან ლილა მალე გარდაიცვალა
და ვერაფრით ვერ მაპატია, რომ მარტოდმარტო
გავისტუმრე ის ევროპაში სამოგზაუროდ.
ამ მგზავრობიდან იგი აღარც დაბრუნებულა.

ზ ი ტ ა

საბრალო ძმაო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მწუხარება ან რაღას გვარგებს!
ოდესმე ჩვენც ხომ ამ ქვეყნიდან მოგვიწევს წასვლა.
ამასთანავე, — ან ვინ იცის? — მხოლოდ სიკვდილი
ვერ შეიძლებდა მისი მსგავსი ჭაბუკისათვის
მიზანი უცბად შეეცვალა. ასეთებს შტერი
ცოტა როდი ჰყავთ და ამიტომ ხშირად ძლიერიც
შესაძლო არის ისე მოკვდეს, ვით სუსტი კაცი.
მაგრამ დავებხნათ, მისი ბედი უკვე აღსრულდა.
მე უნდა ახლა ეს სურათი რაინდის სახეს
შევაღარო და გავარკვიო, თუ რაოდენად
მიმტყუნა ჩემმა წარმოსახვამ.

ზ ი ტ ა

შეც მაგისათვის

მოვიტანე აქ ეგ სურათი. მომეცი უკან!
სიმართლეს გეტყვი, ქალის თვალი ამგვარ საკითხში
უფრო სანდოა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (შემოსულ მკვარეს),

ვინ მოვიდა? რაინდი? ახლავ

აქ შემოვიდეს!

ზ ი ტ ა

თქვენ რომ ხელი არ შეგიშალოთ
და რაინდსაც არ ვაგრძნობინო უხერხულობა...
(მოშორებით დაჯდება დივანზე და ჩადრს ჩამოიფარებს.)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჰო, ეგ კარგია! (და მისი ხმა? ხმითაც რარეგ ჰგავს!
კვლავ ჩემს სულშია ასადის ხმა მიძინებულში.)

გ ა მ ო ს ვ ლ ა მ ე ო ო თ ხ ე

რ ა ი ნ დ ი და ს ა ლ ა დ ი ნ ი.

რ ა ი ნ დ ი

შენი ტყვე ისევ შენთანა ვარ...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? ჩემი ტყვე?

ვისაც სიცოცხლე მივანიჭე, განა არ ძალმიძს,
თავისუფლებაც მივანიჭო იმ ადამიანს?

რ ა ი ნ დ ი

რაც შენ შეგფერის გააკეთო, განა შემფერის
მანამდე გითხრა, ვიდრე ამას შენ თვით არ იტყვი?
ჭაბუკს სიცოცხლე რომ მიბოძე, ამის მაღლობას,
დიდო სულთანო, საგანგებოდ, ვერ შემოგწირავ, —
ეს ჩემს წოდებას და ხასიათს არ ეგუება, —
მაგრამ ყოველთვის მზად ვიქნები, ჩემი სიცოცხლე
რომ შემოგწირო შენს სამსახურს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ი გ ი ო ლ ო ნ დ ა ც

ჩემს წინააღმდეგ არ ნიშნავ. მე არასოდეს
დამენანება, წყვილი ხელი თუ შეემატა
ჩემი მტრების რიცხვს, მაგრამ დიდად გაიძინელებს,
ასეთი გული რომ დავკარგო. ეუ არ შევმცდარვარ,
ჩემო მამაცო, გულკეთილო ჭაბუკო, შენში.
შენ ზუსტად ჩემი ასადი ხარ: სულით და ხორციით.
აი, მზადა ვარ შეგეკითხო: სად დავგვეკარგე?
ან სად გეძინა, ნეტავ როინელ გამოქვაბულში?
რომელ ჯადოსნურ სამეფოში და ან რომელმა

გრძნეულმა ქალმა შეინახა ამდენი ხანი
ასე სათუთად საყვარელი ჩემი ყვაილი?
მე შემიძლია მოგაგონო: რა ადგილებში
დავსეირნობდით ერთად ხოლმე. მსურს დაგტუქსო, რომ
ერთი ამბავი, საიდუმლო, დამალე მაინც,
არ გამიმხილე. გაგკიცხავდი კიდეც უთუოდ,
მე მხოლოდ შენს თავს რომ ვხედავდე, ჩემს თავს კი ვერა.
დე ასე იყოს, ასე იყოს, რა გაეწყობა!
მაგრამ ამ ძვირფას ზმანებაში ერთი სიმართლე
ხომ მაინც არის: ასადი კვლავ წაროსდგა ჩემ წინ
ჩენი სიცოცხლის შემოდგომის მიჰქრალ დღეებში.
ხომ კმაყოფილი ხარ, რაინდო?

რ ა ი ნ დ ი

ეგ ყოველივე.

რაც შენგან მესმის, ნატვრა იყო ჩემი სულისაც.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ახლაც გამოგცდი თუ ასეა. მაშ თანახმა ხარ,
ჩემთან იცხოვრო, ჩემთან დარჩე? ეგ სულ ერთია:
ქრისტიანად თუ მუსლიმანად, რადგანაც ჩემთვის
ამას არა აქვს მნიშვნელობა არავითარი.
თეთრ მოსასხამით ივლი ქვეყნად თუ შავი ნაბდით,
დოღბანდითა თუ ყაბალახით, როგორც გენებოს,
სულ ერთი არის! მე არასდროს მომიტხოვია,
რომ დაფარული ყოფილიყო ერთგვარი ქერქით
ყოველგვარი ხე.

რ ა ი ნ დ ი

მაშინ, ვგონებ. არც იქნებოდი
ის, რაც ახლა ხარ. შენ გმირი ხარ. რომელიც უფრო
მეტე ხალხით ღვთის მებაღედ იმსახურებდა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

თუკი ასეა, უფრო ცუდი არა გგონივარ,
შევთანხმებულვართ სანახევროდ! არა?

რ ა ი ნ დ ი

სრულიად!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (ხელს გაუწვდის)

მაშ სიტყვას მაძლევ?

რ ა ი ნ დ ი (ხელს ჩამოართმევს)

დიახ და არც ვუმტყუნებ სიტყვას!
მაგ საქციელით იმაზე მეტს მიიღებ ჩემგან,
რასაც შესძლებდი გამორთმევას შენივე ნებით.
ამიერიდან მთლად შენი ვარ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რა მოგება მხვდა!
ისიც რა მალე, სულ ერთი დღის განმავლობაში!
განა არ არის მეტისმეტი? ის თან არ მოგყვათ?

რ ა ი ნ დ ი

ვინ ის?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნათანი.

რ ა ი ნ დ ი (ცივად)

არა, მე აქ მარტო მოვედი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ო, რა გწირობა ჩაიღინე! და ბრძენმა ბედმა
რარივ მოგხვდა, რომ ასეთი შესანიშნავი
მამაკაცისთვის გააკეთე ეს ყველაფერი.

რ ა ი ნ დ ი

ჰო, დიახ, დიახ!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ასე ცივად? არა, ჭაბუკო!
როდესაც ღმერთი ისურვებს, რომ კეთილი საქმე
მოიმოქმედოს ჩვენი ხელით, მაშინ უფლება
არავისა გვაქვს, ასე ცივად გვეჭიროს თავი,
თუნდაც ეს იყოს თავმდაბლობით გამოწვეული.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ ამქვეყნად ყოველ საგანს მრავალი მხარე
აქვს ისეთი, რომ კაცი ვერც კი აუღებს ალღოს,
რა აკავშირებს ერთმანეთთან ამ მხარეებსა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მუდამ უკეთესს მიჰყევი და აღიდე ღმერთი!
მან კარგად იცის, რა და როგორ დააკავშიროს.

მაგრამ შენ თუ გსურს დაბრკოლება შეიქმნა ყველგან,
მაშინ ხომ შენთან ფხიზლად ყოფნა მეც დამჭირდება,
რადგანაც იგივე საგანი ვარ მეც, სამწუხაროდ,
რაშიც კავშირი ძლიერ ნაკლებ მოიპოვება.

რ ა ი ნ დ ი

სამწუხაროა. ეპვი ნაკლებ მჩვევია ხოლმე.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგრამ ხომ მაინც ეპვიანობ? ვისზე გაქვს ეპვი?
ვგონებ, ნათანზე! შენ? ნათანზე? მამ ამიხსენი!
მოდის, მიჩვენე მაგალითი პირველი ნდობის.

რ ა ი ნ დ ი

ნათანს აქ ბრალი არ მიუძღვის, ჩემს თავზე ვჯავრობ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რატომ?

რ ა ი ნ დ ი

იმიტომ, რომ ერთბაშად მეზმანა, თითქოს
ურიას ძალუძს დაივიწყოს ურიაობა.
ღიახ, მე ცხადად დამესიზმრა ამგვარი რამე.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

სტკვი უფრო ნათლად, გასაგებად.

რ ა ი ნ დ ი

შენ კარგად იცი,

რაც დაემართა ამას წინათ ნათანის ასულს.
ის, რაც რეხასთვის გავაკეთე, მხოლოდ იმისთვის,
რომ გავაკეთე — სხვა მიზანი არა მქონია.
და რაინდულმა სიამაყემ არ ნომცა ნება,
რათა მადლობა იქ მიმელო. სადაც სიკეთე
არ დანიტესავს; ამიტომაც იმ ქალიშვილის
ხელახლა ნახვას ვაყოვნებდი, დღითი დღე ვდებდი.
ნათანი მაშინ აქ არ იყო, შემდეგ დაბრუნდა.
როცა გაიგო ეს ამბავი, მომნახა მყისვე
და იმის შემდეგ წრფელი გულით მადლობას მწირავს;
სურს თავის ქალი მომაწონოს, იმედსაც მაძლევს
და თანაც ნათელ მომავალზე მესაუბრება...

ბოლოს დავთანხმდი, მიველ, ვნახე, რომ ქალი მართლაც...
ეჰ, სულთანო, რარიგ უნდა მრცხვენოდეს ახლა!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? გრცხვენოდეს? იმის გამო, ურიის ქალმა
რომ მოახდინა შენზე დიდი შთაბეჭდილება?
მერე, რა არის აქ სასირცხვო?

რ ა ი ნ დ ი

ის, რომ ნათანის

ტკბილ მასლაათით მოხიბლულმა, შემცდარმა გულმა
ველარ შეიძლო უკუეგლო შთაბეჭდილება.

რა სულელი ვარ! ხელმეორედ შევიჭერ ცეცხლში —
ასული ვთხოვე, მაგრამ მტკიცა ცივი უარი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ცივი უარი?

რ ა ი ნ დ ი

ბრძენმა მამამ ხელალებით კი

არ მომიცილა, მაგრამ ჯერ ხომ უნდა დაფიქრდეს,

გამოიძიოს... რა თქვა უნდა! განა მეც ასე

არ მოვიქეცი, როცა რეხა ცეცხლში კიოდა?

ღმერთმანი, მართლაც უმაღლესი სრულყოფილება

არ არის განა მსგავსი სიბრძნე, გონიერება?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

კმარა, გეყოფა! ასე მკაცრად ნუ განსჯი მოხუცს!

მინც რამდენ ხანს გაგრძელდება მისი უარი?

ხომ არ მოითხოვს, რომ წიილო ებრაელობა?

რ ა ი ნ დ ი

ვინ იცის!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ვინა? — უკეთესად ვინც იცნობს ნათანს!

რ ა ი ნ დ ი

ჩვენზე ცრურწმენა, რომელზედაც აღვიზარდებით,

მაშინაც ახდენს ზეგავლენას, როს შეგვიცვნია

მისი სიყალბე. ვინც დასცინის თავის ბორკილებს,

ყველა მათგანი არის განა თავისუფალი?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ძალზე მახვილი შენიშვნაა! მაგრამ ნათანი...

უეჭველია...

რ ა ი ნ დ ი

უდიდესი ცრურწმენა კი ის
არის, როდესაც საკუთარს თვლი ყველაზედ მცირე
დანაშაულად:

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მართალია! მაგრამ ნათანი...

რ ა ი ნ დ ი

და შენს ცრურწმენას მიანდო ბრმა კაცობრიობა,
სანამდე იგი თვალს აახელს და დაინახავს
ჭეშმარიტებას...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგრამ ნათანს მაგაში მაინც

ვერ დავდებთ ბრალსა.

რ ა ი ნ დ ი

ღიახ, სწორედ ასე მეგონა!..

მაგრამ თუკი ეს საუცხოო ადამიანი
ჩვეულებრივი ურიაა, რომელიც ცდილობს
ქრისტიან ბავშვის აყვანას და ურიად აღზრდას,
მაშინ რას იტყვი?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? ნათანს ვინა სდებს მაგ ბრალს?

რ ა ი ნ დ ი

თვით ის გოგონა, რომლითაც ის მე იიტყუებდა,
რომელსაც იგი მპირდებოდა იმ სამსახურის
ფასად, რასაც მას უფასოდ ხომ არ გაუუწევდი!—
თვით ეს გოგონა ნათან ბრძენის შვილობილია
და არა შვილი,— მოკვეთილი ქრისტიანობას.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და არ სურს მოგცეს ყველა ამის მიუხედავად?

რ ა ი ნ დ ი (გაცხარებით)

გინდა სურდეს და გინდა არა!— ხომ გამომჟღავნდა!
რჯულშენწყნარები ცრუპენტელა აღმოჩნდა იგი!
მაგ ურია მგელს, ვინაც თავის ურიაობას
ფილოსოფიურ აზროვნების ცხერის ტყავით ჰფარავს,
ძალღებს მიუხედავად, რათა წამსვე ტყავი გააძრონ...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (მკაცრად)

წყნარად, დამშვიდდი, ქრისტიანო!

რ ა ი ნ დ ი

რაო? დავმშვიდდე?

თუ ურიას და მუსლიმანს აქვთ იმის უფლება —

მტკიცედ დაიცვან თავიანთი სარწმუნოება,

მითხარი, მარტო ქრისტიანმა რა დააშავა,

რომ ამგვარი რამ ვერ გაბედოს?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (კიდევ უფრო მკაცრად)

წყნარად!

რ ა ი ნ დ ი (თავის შეკავებით)

ახლა ვგრძნობ

იმ საყვედურის მთელ სიმძიმეს, რაც სალადინმა

ამ ერთი სიტყვით გამოხატა! ნეტავ ვიცოდე,

აქ, ჩემს ადგილზე, ასადი ვით მოიქცეოდა!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აღარც თუ ბევრით უკეთესად:— სწორედ ამგვარი

გაცხარებითა. მაგრამ ერთი გამაგებინე,

ვისგან ისწავლე, ასადივით რომ შეგიძლია

ჩემი მოსყიდვა ერთი სიტყვით? ჰო, რა თქმა უნდა,

თუ ისე მოხდა ყველაფერი, როგორც მითხარი!

მაშინ ნათანი გამოცანა ხდება ჩემთვისაც.

მაგრამ ის ჩემი მეგობარი არის ერთგული

და მეგობართ რომ ერთურთს უმტრონ. არ მიცემ ნებას.

შკუით მოიქეც, ფრთხილად იყავ და ასე უცებ

ხელთ ნუ ჩაუგდებ ნათანის თავს დამთხვეულ ბრბოსა.

ჯერ ჩუმად იყავ, არა სთქვა რა იმის შესახებ,

რის გამოც ძალუძს ქრისტიანულ სამღვდელეობას,

აქ მომივარდეს და ნათანზე იძიოს შური.

მარტო იმისთვის ნუ იწამებ ქრისტიანობას,

რომ აწყენინო ებრაელებს და მუსლიმანებს!

რ ა ი ნ დ ი

ეგ დარიგება ლამის გახდა უკვე გვიანი.

საბედნიეროდ, სისასტიკემ პატრიარქისამ

სულ დამიკარგა სურვილი, რომ მის იარაღად

გქცეულიყავი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? ვიდრე აქ მოხვიდლოდი,

შენ მასთან იყავ?

რ ა ი ნ დ ი

მომიტევე! ალელვებულმა

ალარ ვიცოდი, რალა მექნა, რა განმეზრახა!
ვშიშობ, რომ ალარ მოისურვრ, დილო სულთანო,
ჩემში კვლავ იცნო, გაიხსენო შენი ასადი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ვინ იცის, ასეც ღომხდარიყო, შენ რომ ეგ შიში
არ გქონებოდა. მგონი, ვიცი, რა შეცდომებზეც
იზრდება ჩვენი სათნობა. შემდეგშიც ასე
იზრუნე მასზე, მე კი შენი შეცდომის გამო
არ გამოვიჩენ სისასტიკეს. ახლა კი წადი!
ნათანი ალბათ შენ დაგეძებს, იპოვე სადმე
და ერთად მოდიოთ, მინდა ერთურთს მოგათათბიროთ.
თუ ის გოგონა ცოლად გნებავს, იგულე შენად,
ხოლო ნათანს მე დაეანახებ, თუ როგორ უნდა
უღორისხორციოდ ქრისტიანი ბავშვების აღზრდა.
ახლა კი წადი!

(რაინდი გაღოს. ზიტა ადგება დივნიდან.)

გამოსვლა მესუთე

ს ა ლ ა დ ი ნ ი და ზ ი ტ ა.

ზ ი ტ ა

ყველაფერი უცნაურიია!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მართლაც ხომ ასე გეჩვენება, რას იტყვი, ზიტა?
განა ლამაზი, მხნე ჭაბუკი არა ყოფილა
ჩემი ასადი?

ზ ი ტ ა

დიახ, თუკი იგი ნამდვილად

ასეთი იყო და რაინდი თვითონ არ არის
გამოსახული ამ სურათზე. მაგრამ ეს მითხარ,
რატომ არ ჰკითხე ვინაობა ნისი მშობლების?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

განსაკუთრებით კი დედისა? რომ დედამისი
პალესტინაში ოდესმე თუ იმყოფებოდა?

ზ ი ტ ა

ცუდს არ იზამდი, რომ გეკითხა!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

სულაც არ მიკვირს!

რადგან ასადი ულამაზეს ქრისტიან ქალებს
ისე მოსწონდათ და ისიც მათ ისე ელტვოდა,
ერთხელ ამაზე ლაპარაკიც კი მქონდა მასთან.
ახლა კი ამის მოგონება აღარ ღირს უკვე!
ასადი ისევ დავვიბრუნდა. შე წას მივიღებ
თავისი ნაკლით, ყოველგვარით, და ნაზი გულის
ჭინიანობით! ნათანი კი ვალდებულია,
მას ქალი მისცეს. ხომ სწორია?

ზ ი ტ ა

როგორთუ მისცეს?

არა, მას უნდა დაუტოვოს!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

თუნდ ეგრეც იყოს!

რა უფლება აქვს ნათანს ქალზე, როცა ამ ქალის
მამა არ არის? ვინც სიცოცხლე შეუნარჩუნა,
მხოლოდ მას აქვს ის უფლება, რაც ნამდვილ მამას.

ზ ი ტ ა

რა იქნება, რომ ის გოგონა ახლავე შენთან
გაღმოიყვანო, უკანონო მამას წაართვა?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და ეს საჭირო არის განა?

ზ ი ტ ა

არცთუ ძალიან

საჭირო არის!... მაგრამ ცნობისმოყვარეობა
მიკარნახებს, რომ ეს გირჩიო. თანაც საჩქაროდ,
რამდენადაც კი შეიძლება, მინდა გავიგო:
როგორია ის ქალიშვილი, ვინც მისი ტრფობის
ღირაი გამხდარა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი
გააგზავნე კაცი ახლავე

მის მოსაყვანად.

ზ ი ტ ა
ნებას მაძლევ?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ერთი პირობით:

ნათანს ნურაფერს აწყენინებ. მაგ კაცს ოდნავი
ექვიც არ უნდა დაებადოს: რომ ძალით ვართმევთ
მას ქალიშვილსა.

ზ ი ტ ა

მაგის სულაც ნუ გედარდება.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მე კი წავალ და თვით მოვნახავ ალ-ჰაფის სადმე.

ზ ა ნ ო ს ვ ლ ა მ ი მ ა მ ა მ ს ი

სცენა წარმოადგენს ნათანის სახლის ღია წინაკარს, რომელიც
პალმებს გადაჰყურებს, ისევე როგორც პირველი ამოქმედების
პირველ გამოსვლაში. ნათანის ნავაჭრისა და ძვირუღასი
ნივთების ნაწილი ამოლაგებულია და სწორედ მათ
შესაბებ სწარმოებს ლაპარაკი.

ნ ა თ ა ნ ი და ღ ა ი ა.

ღ ა ი ა

ო, ყველაფერი საუცხოო, დიდებულია!
ამგვარ საჩუქრის გაბოძება თქვენ ძალეგნთ მხოლოდ!
მაგრამ მითხარით, ამ ვერცხლისფერ, ოქროთი ნაჭარგ
სტავრას ნეტავი სადა ჰქსოვენ, ან რა ღირს ნეტავ?
რა საბატარძლო კაბა არის! არც ერთ დედოფალს
არ შეუძლია უკეთესი რამ მოისურვოს.

ნ ა თ ა ნ ი

რა შუაშია საბატარძლო, ჯვრისწერის კაბა?

ღ ა ი ა

მჯერა, როდესაც ყიდულობდით, ამის შესაბებ
არც გიფიქრიათ, მაგრამ, ნათან, ჯვრისწერისათვის

ამაზე კარგს და შესაფერისს ვერც აარჩევდით.
ეს თეთრი ფერი ნიშანია უმანკოების,
ეს ოქროსფერი სახეები სიმდიდრეს ნიშნავს!
ხომ ხედავთ, ნათან, რა ძვირფასი, მომხიბვლელია!

ნ ა თ ა ნ ი

რა სახეებზე ლაპარაკობ, ვის საპატარძლო
კაბაზე მსჯელობ და მკითხაობ. შენ ხომ არა ხარ
საპატარძლო?

დ ა ი ა

მე?

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ ვინ არის?

დ ა ი ა

მე?.. ღმერთო ჩემო!

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ ვინლა არის, ვის კაბაზე გაქვს ლაპარაკი?
ეს ყველაფერი შენ გეკუთვნის და მეტს არავის.

დ ა ი ა

ეს ყველაფერი მე გეკუთვნის და არა რეხას?

ნ ა თ ა ნ ი

რეხასათვის რაც მოვიტანე, ის იმ მეორე
ფუთაში არის. აბა ჩქარა! აკრიფე შენი
ბარგი-ბარხანა და წაიღე!

დ ა ი ა

ოო, მაცთურო!

არ აგკრეფ, არა! ეს ნივთები მთელ ქვეყანაზე
საუკეთესოც რომ იყოს და უძვირფასესი,
მათ ხელს მაინც არ დავაკარებ, ვიდრე ახლავე
არ შემომფიცავთ, რომ შემთხვევას გამოიყენებთ,
რომლის მსგავსს ღმერთი მეორედ არ გამოგიგზავნით.

ნ ა თ ა ნ ი

გამოვიყენო? რაზე ამბობ? რა შემთხვევაზე?

დ ა ი ა

ნუ იუცხოვებთ ასე. გეტყვით ორიოდ სიტყვით!
მეტადრეს უყვარს თქვენი რეხა და უნდა მისცეთ.

გამოისყიდით მაშინ ამით იმ შეცოდებას,
რომლის დაფარვაც აღარ ძალმიძს. დაე გოგონა
კვლავ ქრისტიანებს დაუბრუნდეს, ისევ ის გახდეს,
რაც იყო და რაც უნდა იყოს ამიერიდან.
ხოლო თქვენ, ნათან, მაგ კეთილი გულის წყალობით
რითაც შესძელით შეგესყიდეთ სამარადისოდ,
მხოლოდ ნაკვერცხლებს არ მოიხვეჭთ თქვენი თავისთვის.

ნ ა თ ა ნ ი

ეჰ, ახალ ჰანგზე მღერი ისევ შენს ძველ სიმღერას!
აწყობილად კი არ გამოდის.

ღ ა ი ა

აგრე გგონიათ?

ნ ა თ ა ნ ი

ძალიან მომწონს მე რაინდი და ჩემს რეხასაც
ყველაზე მეტი ხალისით მას ზივათხოვებდი.
მაგრამ... ჯერ კიდევ მოთმინება არის საჭირო.

ღ ა ი ა

კვლავ მოთმინება? და ეგ განა კი აღარ არის
ძველი სიმღერა?

ნ ა თ ა ნ ი

მოვითმინოთ რამდენიმე დღეც!..

შეხედე ერთი! იქ ვინ მოდის? მორჩილი არის?
ჰკითხე, რა ნებაეს.

ღ ა ი ა

რაცა ნებაეს, განა არ იცით.
(მიდის მოჩილისაკენ და კვითხება)

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ გაიკითხე!.. რაღას ელი!.. ნუ ათხოვნიხებ.
(ნეტავი შევძლო, რაინდს ისე მოხერხებულად
მივუდგე, რომ არ გამომქლავდეს განზრახვა ჩემი,
თორემ თუ საქმის ვითარება გავაცანი მას
და ჩემი ეჭვი უსაფუძვლო აღმოჩნდა, მაშას
ტყუილად ჩავრეე ამ თამაშში.) — რაო, რას ამბობს?

ღ ა ი ა

თქვენთანა ნებაეს ლაპარაკი.

ნ ა თ ა ნ ი

ღე შემოვიდეს.

შენ კი დაგვტოვე ჯერჯერობით, ჩემო დაია.

გამოსვლა მუშვიდი

ნ ა თ ა ნ ი და მ ო რ ჩ ი ლ ი.

ნ ა თ ა ნ ი

(რა მოხარული ვიქნებოდი, რომ რეხას მამად დავრჩენილიყავ! თუმცა ისიც ხომ შეიძლება, მის მამად დავრჩე იმის მერეც, როცა დაგვარგავ შე ამ წოდებას? თვითონ რეხაც, ო, თვითონ რეხაც ყოველთვის მამას დამიძახებს, რაკი შეიტყობს, რომ ეს მსურვალე, უდიდესი ნატვრაა ჩემი.) რით შემიძლია გემსახუროთ, კეთილო ძმავ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

სულ მცირე რამით... მიხარია, ბატონო ნათან. ისევ ჯანმრთელს და მხნეს რომ გხედავთ.

ნ ა თ ა ნ ი

რაო, თქვენ მიცნობთ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

როგორ არ გიცნობთ! ვინ არ გიცნობთ, როცა ამდენ ხელს დასდეთ ნიშანი, აღმნიშვნელი თქვენი სახელის, ის მეც ხელზე მაქვს აღბეჭდილი დიდი ხანია.

ნ ა თ ა ნ ი (ამოიღებს ქიასს)

მაშ მოდი, ძმავ, განვაახლებ...

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ო, არა, გმადლობთ!

მაგას ღარიბებს მოვპარავდი! არა მჭირდება. ჩემი სახელი კი ცოტათი მსურს მოგაგონოთ, თუკი თქვენ ამის ნებას მომცემთ. კვებნით არ ვამბობ, რომ ხელთ ზოგი რამ მეც ჩაგიგდეთ და არცთუ მცირედ საყურადღებო.

ნ ა თ ა ნ ი

მაპატიეთ!.. მრცხვენია... რა სთქვით? გთხოვთ მომაგონოთ — შვიდჯერ მეტი მიიღეთ ჩემგან ამის სანაცვლოდ...

მორჩილი

მომისმინეთ, პირველად დღესღა თვითონ მე როგორ გამახსენდა ის საწინდარი, ოდესღაც თქვენ რომ ჩაგაბარეთ.

ნათანი

რა საწინდარი?

მორჩილი

ამ ცოტა ხნის წინ მე ვცხოვრობდი კვარანტანაში, იერიქონის მახლობლადა, ვით განდევნილი. უცებ არაბი ყაჩაღები დამესხნენ თავსა, მათ დამინგრიეს სენაკიცა და სამლოცველოც, შემიპყრეს და თან წამიყვანეს. საბედნიეროდ გამოვეპარე, მოვაშურე პატრიარქს ჩვენსას, ვთხოვე, მოეცა ჩემთვის სადმე პატარა კუთხე, სადაც შევძლებდი ღმერთისადმი სამსახურს, ვიდრე არ მომიღებდა უშფოთველი სიკვდილი ბოლოს.

ნათანი

ასე მგონია, ნაკვერცხლებზე ვიწვოდე, ძნაო! მოკლედ მითხარით, განმიმარტეთ, რა საწინდარი ჩამაბარეთ მე და ან როდის?

მორჩილი

ახლავე, ნათან!

იგი დამპირდა, რომ თაბორის ერთ ახალშენში მომაწყობს, რაწამს გამოჩნდება ადგილი რაზე, ხოლო მანამდე კი, მიბრძანა, რომ მონასტერში დავრჩე მორჩილად. ჰოდა, აი მეც აქ გახლავართ. მაგრამ თაბორზე დღეში ასჯერ ვოცნებობ, ნათან, რადგანაც ძალზე მეზიზღება ყოველი საქმე, რასაც ვაკეთებ პატრიარქის განკარგულებით. აი, თუნდაც დღეს...

ნათანი

მოკლედ! მოკლედ!

მორჩილი

სწორედ იმ ამბავს

მივადექ ახლა. დღეს პატრიარქს ვილაცამ ყურში ჩაუჩურჩულა, როგორცა ჩანს, რომ აქა ცხოვრობს

ებრაელი, ვინც ქრისტიანი ბავშვი აღზარდა
თურმე, ვით შვილი საკუთარი.

ნ ა თ ა ნ ი (გაოცებული)
რაო?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ბოლომდე

მომისმინეთ ჯერ. პატრიარქმა მე გამომგზავნა
იმ ებრაელის საქებნელად, თვითონ კი ანგრევს
იქაურობას, ისე არის განრისხებული.

იგი ამ ამბავს სულიწმინდის გამობას უწოდებს,
სთვლის ისეთ ცოდვად, რომელიც ჩვენ ყველაზე მძიმე
დანაშაულად მიგვაჩნია. მაღლობა ღმერთს, რომ
ბუნდოვანია მისი არსი, გაუგებარი.

ჰოდა, უეცრად დამიწყო მე სინდისმა ქენჯნა:
მსწრაფლ გამახსენდა, რომ ოდესღაც მეც მონაწილე
ვიყავ ამ საქმის, შეუნდობელ, უდიდეს ცოდვის.
მითხარით, ვინმე მეჯინიბემ თვრამეტი წლის წინ
მოგიყვანათ თქვენ რამდენიმე კვირის-გოგონა?

ნ ა თ ა ნ ი

თვრამეტი წლის წინ? მახსოვს, მახსოვს, რალა თქმა უნდა.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

მაშ დამაკვირდით! მე გახლავართ ის მეჯინიბე.

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ის ბატონი კი, რომელმაც ბავშვი გადმომცა,
უეჭველია, რომ ბატონი ფილნეკი იყო,
ქოლფ ფონ ფილნეკი!

ნ ა თ ა ნ ი

მართალია.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

იმ ცოტა ხნის წინ

გარდაიცვალა ბავშვის დედა, ჩამა კი, მგონი,
ლაზაში უნდა წასულიყო. სადაც, ცხადია,

ვერ წაიყვანდა იმ პაწია ჭიაყელასა.
აი რის გამო გამოგზავნა მან ბავშვი თქვენთან.
მე კი დარუნში დაგეწიეთ, ხომ არა ვცდები?

ნ ა თ ა ნ ი

სრულ სიმართლესა ლაპარაკობთ.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

და არცთუ დიდად

გასაოცარი იქნებოდა, — მესხიერებას
ემტყუნა ჩემთვის. ბევრ ბატონთან მიმსახურია
და ყველა როგორ გამახსენდეს. ამ ბატონთან კი
ცოტა ხანს ვიყავ... ასკალონთან დაეცა იგი.
მერე რა კარგი კაცი იყო.

ნ ა თ ა ნ ი

ღიახ, ნამდვილად!

მისგან დიდად ვარ, ძალზე დიდად დავალებული,
ყაჩაღთა მახვილს არა ერთხელ გადამარჩინა!

მ ო რ ჩ ი ლ ი

მშვენიერია! მაშ თქვენ უფრო მეტი ხალისით
მიიღებდით მის პატარა ბავშვს?

ნ ა თ ა ნ ი

რალა თქმა უნდა.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

სად არის იგი? ხომ არ მოკვდა? არა, რას ვამბობ,
დაე იცოცხლოს. თუ არავის არ გაუშქლავენეთ
ეს საიდუმლო, არ გექნებათ არაფრის შიში.

ნ ა თ ა ნ ი

მე? რისი უნდა მეშინოდეს?

მ ო რ ჩ ი ლ ი

მომენდეთ, ნათან!

და მომისმინეთ ამ საკითხზე როგორა ვმსჯელობ:
როს იმ სიკეთეს, რომელიც მე მსურს ჩავიღინო,
დიდი სიავე ემიჯნება, მაშინ სჯობია,
არ ჩავიღინო ეს სიკეთე. ჯოველივე ავს
საკმაოდ კარგად ვიცნობთ ხოლმე, კეთილისა კი

არა გვესმის რა. მართლაც, ერთობ ბუნებრივია:
 რაკი ისურვეთ, აგეზარდათ თქვენ ქრისტიანი
 გოგონა ასე სანიმუშოდ, რაღა თქმა უნდა,
 შეეცდებოდით აგეზარდათ, ვით თქვენი შვილი,
 და მთელი თქვენი სიყვარულის, გულმოდგინების
 სანაცვლო ახლა ამით უნდა გადაგიხადონ?
 აი, ის, რასაც მე ვერ ვითმენ, ვერ ვეგუები.
 ცხადია, უფრო გონივრული ის იქნებოდა,
 რომ ქრისტიანი ბავშვის აღზრდა ქრისტიანისთვის
 ჰიგენდოთ, მაგრამ მაშინ ხომ არ გეყვარებოდით
 თქვენი ნეგობრის შვილი ასე, ბატონო ნათან.
 იმ ხნის ბავშვებს კი სიყვარული უფრო სჭირდებოდა,
 ვიდრე ღვთისადმი ერთგულება, ქრისტიანობა;
 საამისო დრო მას შემდეგშიც დაუღებოდა.
 თუ ბავშვი თქვენს წინ აღიზარდა სათნოც, ჯანმრთელიც,
 ჩანს, ღვთის თვალშიაც იგივე დარჩა, რაც იყო წინათ.
 ქრისტეს მოძღვრება იუდაიზმს არ ემყარება?
 ძალზე მწყინს ხოლმე, ბრაზი მახრჩობს, ავტირდე ლამის.
 როდესაც ასე ივიწყებენ ქრისტიანები,
 რომ ჩვენი ღმერთიც ებრაელი იყო ნამდვილი.

ნ ა თ ა ნ ი

კეთილო ძმაო, თქვენ უნდა მე გამომესარჩლოთ,
 როს სიძულვილი და სიცრუე ჩემს წინააღმდეგ
 ამხედრდებიან ერთი საქმის... ოპ, ერთი საქმის
 გამო, რომელიც თქვენ, მხოლოდ თქვენ უნდა იცოდეთ!
 არავის უთხრათ, საფლავშიაც თან ჩაიყოლეთ!
 მედიდურობას ჯერ ისე არ შევუცდენივარ,
 რომ ეს შემთხვევა აქნობამდე გინმესთვის მეთქვას,
 მხოლოდ თქვენ გეტყვით, მხოლოდ სათნო უბრალოებას
 გავუმჯღავენებ ამ საიდუმლოს, რაღეთუ იგი
 მიხვდება მხოლოდ, როგორ ძალუქს ღვთისადმი ერთგულ
 ადამიანსა გაიმარჯვოს საკუთარ თავზე.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

რა მოგდით? გული აგიჩუყდათ? სტირით კიდევაც?

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ იმ პაწია გოგონათი დარუნში შემხვდით
 და იქნებ კარგად არც იცოდით, ორიოდღე დღით

იმაზე ადრე გათში მთელი ებრაელობა
ცოლშვილიანად რომ გაჟლიტეს ქრისტიანებმა.
იქნებ არც იცით, რომ მე მაშინ დაგვარგე ცოლი
და შვილი ვაჟი, საყვარელი, მხნე ახალგაზრდა...
ჩემი ძმის სახლში გადავმალე ისინი, მაგრამ
ქრისტიანებმა გადაბუგეს იმ სახლთან ერთად.

მორჩილი

ო. დიდო ღმერთო, ღმერთო ყოვლად სამართლიანო!

ნათანი

სამი დღე-ღამე თქვენს მოსვლამდე ნაცარში, ფერფლში
ვიწევი პირქვე და ვტიროდი, ვტიროდი მწარედ.
ვტიროდი? არა, ეს ცოტაა, გაცოფებული
ვგმობდი უფალსა და ვწყევლიდი წუთისოფელსა;
თან აღთქმას ვდებდი. რომ სასტიკად შევიძულებდი
ქრისტიანობას.

მორჩილი

მჯერა, მჯერა, საბრალო ნათანი

ნათანი

ბოლოს ნელ-ნელა დამიბრუნდა გონება ისევ
და კვლავ მისი ხმა შემომესმა მშვიდობიანი:
„მალლა უფალი ხომ არსებობს და ალბათ მისი
ნება აღსრულდა! ადექ, ახალ გზას შეუდექი!
საქმით გვიჩვენე, რასაც მიხვდი დიდი ხანია,
და იცოდე, რომ მიხვედრაზე ძნელი როდია
რაიმე საქმის აღსრულება, ოღონდ ისურვო.
„წამოდექ!“ — ადექ და შეეძახე: „მე მსურს უფალო!
ოღონდ შენ გსურდეს, რომ ვისურვო!“ ამის შემდეგ კი
ვხედავ, ცხენიდან ჩამოხტით და გამომიწოდეთ.
თქვენს მოსასხამში გახვეული პატარა ბავშვი.
სულ დამავიწყდა, რა ნითხარით, რა გიბასუხეთ;
ერთი კი კარგად დამახსოვდა, რომ გამოგართვით
ბავშვი, კარავში შევიყვანე, დავუწყე კოცნა.
მუხლად დავეცი და ღალატით წარმოვთქვი: „ღმერთო!
შვიდი შვილიდან აი ერთი კვლავ ჩემთანაა!“

მორჩილი

ქრისტიანი ხართ, ჭეშმარიტად! ღმერთმანი, დღემდე
ასეთი კარგი ქრისტიანი არვინ ყოფილა.

ნ ა თ ა ნ ი

ჩვენს სასიკეთოდ! რადგან იგი, რითაც თქვენს თვალში ვარ ქრისტიანი, ჩენს თვალში თქვენ გზდით ებრაელად. მაგრამ გვეყოფა, ერთმანეთს გულს ნუ ავუჩუყებთ! წინ საქმე გვიძევს, საჭიროა ის აღვასრულოთ! თუნდაც შვიდმაგი სიყვარული მაკავშირებდეს ამ ერთადერთ, სხვის გოგონასთან, თუნდ იმის ფიქრიც მიღებდეს ბოლოს, რომ მის სახით ჩემ შვიდსავე ბიჭს ისევე ვკარგავ, — თუ განგებამ მოისურვა და მომთხოვა იგი, — უყოყმანოდ ვემორჩილები!

მ ო რ ჩ ი ლ ი

ღირსეულადაც მოიქცევით, ბატონო ნათან! თვითონ მე მსურდა მეტქვა თქვენთვის ამგვარი აზრი, და ჰა, ეს უკვე გიკარნახათ თქვენივე სულმა.

ნ ა თ ა ნ ი

ოლონდ პირველმა ვიგინდარამ არ გამიბედოს მისი წართმევა!

მ ო რ ჩ ი ლ ი

არა, არა, რალა თქმა უნდა.

ნ ა თ ა ნ ი

ვისაც რეხაზე ჩემზე მეტი უფლება არ აქვს, დე ჩემზე ძველი მაინც ჰქონდეს.

მ ო რ ჩ ი ლ ი

უეჭველია!

უფლება, ჩვენ რომ გვაძლევს ხოლმე ბუნება, სისხლი...

მ ო რ ჩ ი ლ ი

მეც მაგ აზრის ვარ.

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ ახლავე დამისახელეთ ისეთი კაცი, რომელიც მას ღვიძლ ძმად ერგება, ბიძად ან თუნდაც ბიძაშვილად, თუნდ ნათესავად, და არ დავუჭერ რეხას. ვინაც თავის ბუნებით, თავისი აღზრდით დაამშვენებს ყოველ ოჯახს და სარწმუნოებას. იმედი მაქვს, მაგ თქვენს ბატონსა და მის ნოდგმაზე ჩემზე მეტი გეცოდინებათ.

მორჩილი

არა მგონია, თქვენზე მეტი ვიცოდე, ნათან!
ხომ ვთქვი, რომ მასთან მე-დიღხანს არ მიმსახურია.

ნათანი

იქნებ დედაზე იცით რამე, გათხოვებამდე
ის შტაუფენი ხომ არ იყო?

მორჩილი

შესაძლო არის.

მგონია, ეგრე უნდა იყოს.

ნათანი

მისი ძმა კონრად

ფონ შტაუფენი ხომ არ იყო? რაინდი?

მორჩილი

მგონი,

თუ არა ვცდები. მოითმინეთ! აწ მომაგონდა,
რომ განსვენებულ ბატონისგან წიგნაკი დამრჩა, —
როცა ვმარხავდით, მას უბიდან ამოვაცალე.

ნათანი

რაო, წიგნაკი?

მორჩილი

ლოცვანია, კონდაკს ვუწოდებთ.

კიდევ ვიფიქრე: ეს ქრისტიანს გამოადგება,
მე კი, მითხარი, რაღად მინდა, კითხვაც არ ვიცი.

ნათანი

მაინცდამაინც, ძალზე დიდი უბედურება
არ არის ეგა! მერე, მერე?

მორჩილი

ჰოდა, ამ წიგნში,

თავს და ბოლოში, როგორც მითხრა, საკუთარ ხელით
მიუწერია განსვენებულს ნათესავები
თავისიცა და მეუღლისაც.

ნათანი

ეგ მინდა სწორედ!

ახლავე წადით, ის კონდაკი აქ მომიტანეთ!
მზად ვარ, მაგ წიგნში წონა ოქრო გადაგიხადოთ

და თან ათასი მაღლობაც კი გამოვაცოლო!
აბა, იჩქარეთ! გაიქეცით!

მორჩილი

სიამოვნებით

მავრამ არაბულ ენაზეა ნაწერი თურმე.

ნათანი

სულ ერთი არის! ოღონდაც ის აქ მომიტანეთ!
ოპ ღმერთო ჩემო, ეს გოგონა კვლავ რომ მე დამრჩეს
და თან ასეთი კარგი სიძეც რომ შევიძინო!
არა, რალაცა მიეპყვება... რაც არის, არის!
ვინ დამასმინა პატრიარქთან? არ დამავიწყდეს
ამის გაგება... ეს რომ იყოს დაიას ბრალი?

გამოსვლა მერვე

დაია და ნათანი.

დაია (სწრაფად და აბნეულად)

წარმოიდგინეთ, ნათან, ნათან!

ნათანი

რა ამბავია?

დაია

ასე სასტიკად შეაშინეს საბრალო ბავშვი —
კაცი მოგზავნეს.

ნათანი

პატრიარქმა?

დაია

სალადინის დამ,

პრინცესა ზიტამ.

ნათანი

პატრიარქმა კი არა განა?

დაია

არა, თვით ზიტამ. აღარ გესმით? პრინცესა ზიტა
გვიგზავნის კაცს და ბრძანებს, ახლავ ეახლოს რეხა.

ნ ა თ ა ნ ი

რეხა ეახლოს? ზიტას უნდა ეახლოს რეხა?
მაშ პატრიარქი კი არ უხმობს, არამედ ზიტა...

დ ა ი ა

რას ჩააცივდით ამ პატრიარქს?

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ პატრიარქზე

შენ არაფერი გაგიგია, სულ არაფერი?
და მას ყურში რამ საიდუმლო არ ჩააწვეთ?

დ ა ი ა

მე ჩავაწვეთ?

ნ ა თ ა ნ ი

სად არიან მოციქულები?

დ ა ი ა

გარეთ.

ნ ა თ ა ნ ი

სიფრთხილე მიკარნახებს მათ გამოგკითხო.

აბა, წავიდეთ. ნეტავი კი ეს ყველაფერი
პატრიარქისგან მოწყობილი საქმე არ იყოს.

(გაღს.)

დ ა ი ა

ო მე კი, მე კი ამის გარდა სხვა რამ მაშინებს.
მერედა, განა არ იქნება მუსლიმანისთვის
შესაფერისი ქალიშვილი ასე მდიდარი
უბრაელისა, თუნდაც იყოს ის შვილობილი?
მაშინ, რაინდო, რეხას უკვე გამოეთხოვე.
გამოეთხოვე ჭეშმარიტად, მე თუ მეორე
ნაბიჯი ველარ გადავდგი და თვითონ რეხასაც
არ გავუშვლავნე წარმოშობა მისი სავესებით.
თამამად! უნდა ვისარგებლო იმ წუთით მყისვე.
როგორც კი მასთან მომიხდება მარტოდ დარჩენა.
იქნება აი სწორედ ახლა, მას რომ გავყვები
გასაცილებლად, იმედი მაქვს ამ გადაკრული
გასაუბრებით საქმეს სულაც არ გავაფუჭებ.
გადაწყდა! ახლა ან არასდროს! ჰო, გაბედულად!
(გაღვეწება ნათანს.)

მოქმედება მესუთე

გამოსვლა პირველი

სცენა წარმოადგენს სალადინის სასახლის ერთ-ერთ ოთახს, სადაც მოტანილია ფულიანი პარკები, რომლებიც წინანდელ ადგილზე აწყვია.

სალადინი, შემდეგ მამელუკები.

სალადინი (შემოსვლისას)

ფული კი ისევ აქ აწყვია! ვერავინ შესძლო დავრიშის პოვნა, ის ნამდვილად წააწყდა სადღაც ჭადრაკის დაფას, რომელიც მას თავის თავსაც კი ავიწყებს ხოლმე, და მე ვითლა გავახსენებდი? სჯობს მოთმინება ვიქონიოთ! რას იტყვი ახალს?

მამელუკი

სასურველ ცნობას და სიხარულს, დიდო სულთანო!.. უკვე მოვიდა ქარავანი მშვიდობიანად. გამოგზავნილი ქაიროდან, უხვ ნილოსიდან, შვიდი წლის ხარკით დატვირთული.

სალადინი

ყოჩაღ, იბრაჰიმ!

შენ, ქეშმარიტად, სასურველი მოციქული ხარ! პა! ბოლოს მაინც! როგორც იქნა! მადლობას გიძღვნე კარგი ცნობისთვის.

მამელუკი (იღვს)

ჰოდა, მერე? დააბოლოვე!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რალას უდგებარ? წადი ახლა!

მ ა მ ე ლ უ კ ი

ასეთ მოციქულს

სხვა არაფერი არ ეკუთვნის?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

სხვა რალა ვითომ?

მ ა მ ე ლ უ კ ი

კარგი ცნობისთვის პურის ფულიც აღარ მერგება?
მაშინ პირველი მე ვიქნები, ვისზეც სულთანმა
ისწავლა ბოლოს მხოლოდ სიტყვით დასაჩუქრება?
ესეც ერთგვარი სახელია! პირველი მე ვარ,
ვისთანაც შესძლო მან ძუნწობა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აგერ, აიღე

ერთ-ერთი პარკი.

მ ა მ ე ლ უ კ ი

არა, ახლა აღარ მჭირდება,

თუნდ ყველა პარკი შე მაჩუქო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რა ჯიუტი ხარ!

აიღე ორი!.. აღარ ხუმრობს? ნამდვილად მიდის?
გადამამეტა შე თავისი დიდსულოვნებით?
რადგანაც მისთვის უარის თქმა, უეჭველია.
უფრო ძნელია, ვიდრე ჩემთვის გასაჩუქრება.
პეი, იბრაჰიმ! ასე უცებ რამ მომაფიქრა,
რომ ხასიათი ერთიანად გამოვიცვალო
ახლა, როდესაც უკვე სიკვდილს მივუახლოვდი?
იქნებ სალაღინს სალაღინად სიკვდილი არ სურს?
მაშინ არც უნდა ეცოცხლა მას, როგორც სალაღინს.

მ ე ო რ ე მ ა მ ე ლ უ კ ი

დიდო სულთანო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

თუ შენც მოხვალ მოსახსენებლად...

მეორე მამელუკი

რომ ეგვიპტიდან ქარავანი მოვიდა უკვე.

სალადინი

ეგ უკვე ვიცი.

მეორე მამელუკი

მაშ მე ძალზე გვიან მოვსულვარ!

სალადინი

როგორ თუ გვიან?.. მაგ კეთილი სურვილებისთვის
აიღე თუნდაც ორი პარკი.

მეორე მამელუკი

სამი რომ იყოს?

სალადინი

კარგი, თუკი თვლა შეგიძლია... აიღე ოღონდ.

მეორე მამელუკი

მესამე კაციც მოვა კიდევ. თუკი როგორმე
შესძლებს აქამდე მოღწევასა.

სალადინი

რა?

მეორე მამელუკი

ღიახ, ღიახ,

იქნებ კისერიც მოიტეხა! რადგან, როგორც კი
ქარავნის მოსვლა შევტყვეთ ჩვენ დანამდვილებით.
წამსვე აქეთკენ გამოვქროლეთ. წინა შიკრიკი
უცებ ცხენიდან ჩამოვარდა, მე კი მის შერე
დავწინაურდი, ქალაქამდე სულ წინ ვიარე.
მაგრამ იბრაჰიმ უკეთ იცნობს ქალაქის ქუჩებს.
როგორც ნამდვილი გაიძვერა.

სალადინი

ო, მაგრამ იგი?

ჩამოვარდნილი? მეგობარი ჩამოვარდნილი?

ახლავე გასწი შესახვედრად.

მეორე მამელუკი

ახლავე, ამწუთს!

თუ ცოცხალია. ამ საჩუქარს გავინაწილებთ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

უყურე, რარიგ გულკეთილი ბიჭი ყოფილა!
ვის შეუძლია რომ ასეთი მამულუკებით
დაიტრაბახოს? ან იმის ფიქრს ვინ ამიკრძალავს,
რომ ეს ბიჭები აღიზარდნენ ჩემს მაგალითზე?
მაშ შორს ის აზრი, რომ ახლა მათ სხვა მაგალითი
უნდა ვუჩვენო მე თვითონვე.

მ ე ს ა მ ე მ ა მ ე ლ უ კ ი
დიდო სულთანო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შენ ჩამოვარდი ცხენიდანა?

მ ე ს ა მ ე მ ა მ ე ლ უ კ ი
არა, მე მხოლოდ

იმას გაცნობებთ, რომ მანსორი, შენი ემირი,
ვინც ქარავანი მოიყვანა, ცხენიდან ხტება.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შემოიყვანე აქ სასწრაფოდ! მოვიდა კიდეც!

გამოსვლა მეორე

ემირი მანსორი და სალადინი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჩემი სალამი ემირ მანსორს! აბა მომიყევ!
ხომ კარგად მიდის შენი საქმე? ეჰ, მანსორ, მანსორ!
ძალიან დიდხანს გვალოდინე!

მ ა ნ ს ო რ ი

ამ წერილიდან

კარგად შეიტყობ, რომ თებეში არეულობის
დაშოშმინება მოუხდა ჯერ შენს აბულყასიმს,
ვიდრე ჩვენც აქეთ გავბედავდით გამომგზავრებას;
ამის შემდეგ კი ვისწრაფოდით, ვით ეს შეგვეძლო.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მჯერა! ახლავე წაიყვანე, ძვირფასო მანსორ,
დიახ, ახლავე... ხომ წაიყვან დიდი ხალისით?
ჰოდა, ახლავე წაიყვანე დამცველი ჯარი

29. ლესინგი

და სვლა განაგრძე. ამ ფულიდან მეტი ნაწილი
მამაჩემს უნდა მიუტანო, ლიბანში მყოფსა.

მ ა ნ ს ო რ ი

სიამოვნებით!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და იმასაც უნდა ეცადო,
სუსტი არ იყოს მცველი ჯარი, რადგანაც ახლა
არცთუ ისეთი სიწყნარეა ლიბანის ირგვლივ.
არ გაგივია? მეტაძრენი კვლავ აწოქმედდნენ.
ფრთხილად იყავი, ჩემო მანსორ. აბა, წავიდეთ!
სად არის შენი ქარავანი გაჩერებული?
მინდა ვნახო და ყველაფერი თვით მე ვითავო.
ზიტას უთხარით, რომ სულ მალე გავჩნდები მასთან.

გ ა გ ო ს ვ ლ ა მ მ ა მ ე

სცენა წარმოადგენს პალმებიან ხეივანს ნათანის სახლის წინ,
სადაც რ ა ი ნ დ ი ბოლთასა სცემს.

რ ა ი ნ დ ი

ახლა მის სახლში მე არ შევალ. ბოლოს ხომ მაინც
გამოვა თვითონ და მეც ვნახავ. იყო დრო, როცა
ძალიან სწრაფად, სიხარულით მომკრავდნენ თვალსა
მაგრამ, ვინ იცის, ისეც მოხდეს, რომ ამიკრძალოს
თავის სახლის წინ დაჟინებით გავლა-გამოვლა.
მაგრამ მართალი არც მე ვარ, რომ ცეცხლი მედება.
რამ გამაბრაზა ასე მასზე? ჯერჯერობით ხომ
არ მიმიღია არაფერზე მისგან უარი?
სალადინმა კი თავს იღო, რომ დაიყოლიოს...
ნუთუ მე უფრო გავმსჭვალულე ვარ ქრისტიანობით,
ვიდრე ნათანი, ებრაელი, ებრაელობით?
ვის შეუცვნია ან კი ქვეყნად თავისი თავი?
როგორ შემეძლო ამ პატარა ქმნილების გამო,
რომლითაც ნათანს თავი მოსწონს და ვინაც, ალბათ,
ვიღაც ქრისტიანს გამოსტაცა, შევდავებოდი?
თუმც მცირე ნადავლს ვერ ვუწოდებთ ასეთ ქმნილებას!
მაგრამ ვისია ეს ქმნილება? ჩანს, არ იქნება
იგი მონისა, ვინც ნატეხი მარმარილოსი

გადაისროლა ცხოვრების ზღვის უდაბურ ნაპირს,
 თვითონ კი წამსვე თვალს მიჰფარდა? ცხადია, უფრო
 იმ ხელოვნისა უნდა იყოს, ვინც ამ მიგდებულ
 მარმარილოში დაინახა ღვთიური სახე
 და გამოკვეთა ეპ! ქრისტიან მშობლის წაგივრად
 რეხას ჰეშმარიტ მამად მაინც ურია რჩება...
 მე რომ ვხედავდე მასში მარტო ქრისტიან გოგოს,
 ვისაც აკლია ყოველივე, რისი მიცემაც
 ასეთ ურიას თუ შეეძლო მხოლოდ და მხოლოდ, —
 მითხარი, გულო, მამინ რითი დაგიმონებდა?
 არაფრით! ძალზე მცირე რამით! მისი ღიმილი
 ხონ იქნებოდა მარტო კუნთის ლამაზი თრთოლა;
 სიტურფე მისი დაჰფარავდა მხოლოდ და მხოლოდ
 მისი გულისა და გონების სიცარიელეს.
 არა! მე მისი ღიმილიც კი ვერ მოცხიბლავდა!
 უფრო ლამაზი ღიმილი მე მინახავს ბევრი.
 მაგრამ რა იყო გამომწვევი მიზეზი მათი?
 მხოლოდ ხუმრობა, ოხუნჯობა, მახვილი სიტყვა,
 ფარისევლობა და თავაზი! ნუთუ მომხიბლა
 მე ამ ღიმილმა და ისიც კი მაფიქრებინა,
 მის ნათელ შუქში გავატარო სიცოცხლე ჩემი?
 რალაც არ მახსოვს! მაგრამ მაინც იმაზე ვჯავრობ,
 ეს უდიდესი ღირსებები ვინ მისცა რეხას?
 რატომ, რისათვის? ალბათ მართლა დავიმსახურე,
 სულთანმა ასე რომ დამცინა. ისიც კი კმარა,
 რომ სალადინმა გაიფიქრა ასეთი რამე.
 რა სულმდაბალი, საზიზღარი ვეჩვენე ალბათ!
 ამის მიზეზი კი ქალია მხოლოდ და მხოლოდ?
 ო, კურდ, კურდ! ასე არ ივარგებს. გაბრუნდი უკან!
 იქნებ დაიამ წამოროშა ისეთი რამე,
 რის დამტკიცებას ვერასოდეს ვერ შესძლებს კაცი.
 ჰა, როგორც იქნა, გამოვიდა იგი სახლიდან:
 ვიღაცა კაცთან მობაასობს? ვისთან საუბრობს?
 მასთან? მორჩილთან? მაშ სცოდნია სუყველაფერი!
 ჩანს, პატრიარქის ხელში არის ის ჩავარდნილი!
 რა ჩაიღინე უგუნურმა! ვით შეიძლება.
 ამგვარი ვნების ერთადერთმა ნაპერწკალმა რომ
 ასე აღანთოს, გადაბუგოს ჩვენი გონება!

ჩქარა, სასწრაფოდ გადაწყვიტე, როგორ მოიქცე!
აქვე კუთხეში მივდგები და დავუცდი იმათ,
იქნებ მორჩილმა დასტოვოს ის, წავიდეს მალე.

გამოსვლა მართხე

ნათანი და მორჩილი.

ნათანი (ახლოს მიდის)

ულრმესად გმადლობთ კიდევ ერთხელ, კეთილო ძმაო!

მორჩილი

მადლობას გწირავთ მეც ასევე!

ნათანი

თქვენც? მე? რისათვის?

იქნება ჩემი ურჩობისთვის, რომ მოვისურვე
თავს მომეხვია თქვენთვის ის, რაც არა გჭირდებათ?
ღიახ, რომ ჩემთვის დაგეთმოთ და ძალდატანებით
არ მოგენდომათ გამდიდრება თვით ჩემზე მეტად.

მორჩილი

მაგრამ წიგნი ხომ, ჩემო ნათან, მე არ მეკუთვნის.
ქალიშვილისა არის იგი და შეადგენს მთელს
წემკვიდრეობას, რაც კი ღარჩა თავის მამისგან.
მაგრამ იმას ხომ თქვენა ჰყევხართ! ღმერთმა ინებოს,
სანანებლად არ გაგხდომოდეთ, რომ თქვენ რეხასთვის
ასე ბევრი რამ გააკეთეთ.

ნათანი

რატომ ვინანებ?

ეგ არასოდეს არ მოხდება! ნუ შეწუხდებით!

მორჩილი

აღვილად ითქმის... პატრიარქნი და მეტაძრენი...

ნათანი

იმდენ ცუდ რამეს ისინი ვერ გამიკეთებენ,
სანანებელი რომ გამიხდეს ოდესმე რამე.
დავეხსნათ ამას, მამ თქვენ გჯერათ, კეთილო ძმაო,
რომ მეტაძრეა, ვინც პატრიარქს აქეზებს ჩემზე?

მორჩილი

ის უნდა იყოს უეჭველად, სხვა ვინ იქნება?
ამ ცოტა ხნის წინ ესაუბრა იგი პატრიარქს;
მეც იქ ვიყავი, ყური მოგკარ ამგვარ საუბარს.

ნათანი

მაგრამ ახლა ხომ ერთადერთი მეტადრე არის
იერუსალიმს და მას ვიცნობ ძალიან კარგად.
მეგობარია იგი ჩემი, კეთილშობილი,
პატიოსანი, გულახდილი ახალგაზრდაა.

მორჩილი

სწორედ ის არის! მართალს ბრძანებთ; მაგრამ რანიც ვართ
და რანიც უნდა ვიყოთ ქვეყნად, ყოველთვის ერთურთს
არ ეთანხმება.

ნათანი

სამწუხაროდ, ეს ასე არის.
დაე აკეთოს თუნდა ცუდი, თუნდ კარგი საქმე.
ამ თქვენი წიგნით მე სუყველას გავუმკლავდები
და ამ წიგნითვე პირდაპირ გზით სულთანთან წავალ.

მორჩილი

უფალმა ხელი მოგიმართოთ! დროა, დავშორდეთ.

ნათანი

ერთხელაც კი არ შეგივლიათ რეხასთვის თვალი.
მამ მალე მოდით, უფრო ხშირად იარეთ ხოლმე.
ოღონდაც დღეს კი ვერ შეიტყოს ეს პატრიარქმა.
მაგრამ რა დიდი საქმე არის! თუნდაც უთხარიო
დღესვე, რაც გნებავთ.

მორჩილი

მე არ ვეტყვი. მშვიდობით, ნათან!
(მიდის.)

ნათანი

კეთილო ძმაო, შეეცადეთ, არ დაგვივიწყოთ!
ოჰ, ღმერთო ჩემო! რად არ ძალმიძს. ახლავე. აქვე,
ამ ღია ცის ქვეშ შენს წინაშე მუხლთ მოვიყარო!
ლამის გაიხსნას თავისთავად კვანძი, რომელიც
ხშირად მაკრთობდა! რა ლალად ვგრძნობ თავს, ღმერთო ჩემო.

რომ მე დღეიდან არაფერი ამ ქვეყანაზე
აღარ შექნება დამალული, რომ შემეძლება
ადამიანთა წინაშეც აწ გულწმინდად წარვსდგე,
ისე ვით შენს წინ. შემოქმედო, შენ, ერთადერთი,
არ განსჯი ხოლმე ადამიანს იმ საქმის გამო,
რომელიც თვით მან აღასრულა, რადგანაც უწყი,
რომ ის ამ საქმეს ჩადის ხშირად თვის უნებურად.

გამოსვლა მხუთე

ნ ა თ ა ნ ი და რ ა ი ნ დ ი, რომელიც მას გვერდიდან მიუახლოვდება

რ ა ი ნ დ ი

ჰე, შეიცადეთ, ნათან, ნათან! ბეც წამიყვანეთ!

ნ ა თ ა ნ ი

მანდ ვინ იძახის? თქვენ, რაინდო? სად ბრძანდებოდით,
რომ სალადინთან ვერა გნახეთ?

რ ა ი ნ დ ი

ერთმანეთს ავცდით,

ნუ გამიწყობით.

ნ ა თ ა ნ ი

არ გიწყობით, მაგრამ სულთანნი...

რ ა ი ნ დ ი

ის-ის იყო, რომ წამოხვედით...

ნ ა თ ა ნ ი

მაშ უსაუბრეთ?

ეს კი კარგია.

რ ა ი ნ დ ი

მაგრამ მას სურს, რომ ჩვენ ორივე
ერთად გვნახოს და გვესაუბროს.

ნ ა თ ა ნ ი

მით უკეთესი
ისედაც მასთან მივდიოდით. წავიდეთ ერთად.

რ ა ი ნ დ ი

ხომ შემეძლია გკითხოთ, ნათან, ვინ იყო, აქ რომ
დაგემშვიდობათ?

ნ ა თ ა ნ ი

რატომ არა. არ იცნობთ თქვენ მას?

რ ა ი ნ დ ი

ეგ ხომ არ არის ის კეთილი მორჩილი, ვინაც
ემსახურება ჩვენს პატრიარქს, როგორც ჯაშუში?

ნ ა თ ა ნ ი

შესაძლო არის. დიახ, დიახ, იგი პატრიარქს
ემსახურება.

რ ა ი ნ დ ი

✓ცული ფანდი არ უნდა იყოს:
ოინბაზობას წაუმძღვარო მიამიტობა. ✓

ნ ა თ ა ნ ი

ჰო, სულელური, მაგრამ არა ღვთისმოსიშარი.

რ ა ი ნ დ ი

ღვთისმოსიშობა პატრიარქებს არა სწამთ ხოლმე.

ნ ა თ ა ნ ი

თავდებად ვდგები, რომ მაგგვარი არ არის იგი
და არ გაუწევს დახმარებას თავის პატრიარქს
უხამს საქმეში.

რ ა ი ნ ღ ი

ჰო, ასე ჩანს ერთი შეხედვით.

მაგრამ მას ჩემზე არაფერი არ უთქვამს თქვენთვის?

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენზე? პირადად თქვენზე იმას ერთი სიტყვაც კი
არ დასცდენია, ამასთან ხომ საეპვოც არის,
თქვენი სახელი რომ იცოდეს?

რ ა ი ნ დ ი

საეპვო არის.

ნ ა თ ა ნ ი

თუმც მართალია, ერთ რაინდზე მელაპარაკა.

რ ა ი ნ დ ი

შაინც რა გითხრათ?

ნ ა თ ა ნ ი

რასაც იგი ვერას დიდებით
ვერ იფიქრებდა თქვენს შესახებ, რაღა თქმა უნდა!

რ ა ი ნ დ ი

ვინ იცის! რა თქვა? მომიყევით, გამაგებინეთ.

ნ ა თ ა ნ ი

რომ იმ რაინდმა დამასმინა მე პატრიარქთან...

რ ა ი ნ დ ი

თქვენ დაგასმინათ? უცრუვანია მის მოწყალებას...
მისმინეთ, ნათან! მე არა ვარ ისეთი კაცი,
ჩემს საქციელზე რომ მჩვეოდეს ხელის აღება.
რაც ჩავიდინე, ჩავიდინე! არც ისეთი ვარ,
რომ გავამართლო ყველა ჩემი ნამოქმედარი
და, როგორც კარგი საქციელი, ცტკიცედ დავიცვა.
რად უნდა შემრცხვეს შეცდომისა? განა არა მაქვს
მტკიცე განზრახვა, ის სასწრაფოდ გამოვასწორო?
ხომ კარგად ვიცი, რომ ამნაირ გულწრფელ განზრახვას
სადამდეც ძალუძს მიიყვანოს ადამიანი?
მისმინეთ, ნათან: ის მეტაძრე მე ვარ, რომელმაც,
ვით ბერმა გითხრათ, დაგასმინათ თქვენ პატრიარქთან.
თქვენც კარგად უწყით, ასერიგად რამ აღმამფოთა
და რამაც სისხლი ამიდულა, ჭკვა დამიბნელა!
მე სულელი ვარ!.. თქვენთან მოველ იმ განზრახვითა,
ვით მშობელ მამას გულმხურვალედ გადაგხვეოდით,
და როგორ შემხვდით, რარიგ ცივად, რარიგ გულგრილად,
გულგრილობას კი გულცივობა სჯობია ისე.
როგორ ცდილობდით ჩემს თავიდან ჩამოცილებას,
რარიგ მიხვეულ-მოხვეულად მაძლევდით პასუხს
ანაზდეულად გამოგონილ შეკითხვებითა.
ახლაც არ ძალმიძს გავიხსენო ეს დამშვიდებით...
მისმინეთ, ნათან! ის-ის იყო, თქვენ რომ წახვედით,
მთლად აღლევებულს მომეპარა უცბად ღაია
და მან თავისი საიდუმლო შემატყობინა,
რომელიც ახსნად მივიჩნიე თქვენი ასეთი
გამოუცნობი საქციელის.

ნ ა თ ა ნ ი

როგორ?

რ ა ი ნ დ ი

მისმინეთ!

წარმოვიდგინე, რომ არ გინდათ თქვენ დაანებოთ
ქრისტიანისგან წაყვანილი ისევ ქრისტიანს.
ჰოდა, ვიფიქრე, ერთი კარგად, დაუყოვნებლივ
გამომეღაღრა თქვენთვის ყელი პირბასრი დანით.

ნ ა თ ა ნ ი

კარგად? მერედა, აქ სიკარგეს რალაში ხედავთ?

რ ა ი ნ დ ი

მისმინეთ, ნათან! რა თქმა უნდა, ცულად მოვიქეც!
თქვენ არაფერში არ მიგიძღვით დანაშაული:
ხოლო დაიამ, იმ სულელმა, თვითონ არ იცის,
რას ლაპარაკობს. მას თქვენ სძულხართ და ამიტომაც
ეს ქალი ცდილობს, ცულ საქმეში გაგხვიოთ ამით.
ვინ იცის, იქნებ ასეც იყოს!.. მეც ტუტუცი ვარ,
გადაჰარბება ვიცი ხოლმე უკიდურესი:
ხან ძალიან ბევრს გაგაკეთებ, ხან ძალზე ცოტას,
იქნება ესაც ასე იყოს! ბოდიში, ნათან!

ნ ა თ ა ნ ი

რალა თქმა უნდა, რაკი ასე გამიგეთ, ყრმაო...

რ ა ი ნ დ ი

ჰოდა, მე ვიყავ პატრიარქთან, მაგრამ თქვენ სულ არ
მიხსენებხართ. სიცრუეა ეგ ყველაფერი,
როგორც უკვე ვთქვი. მე, საერთოდ, მოგუყვებ იმას
ერთი შემთხვევა, რათა მისი აზრი გამეგო.
რალა თქმა უნდა, არც ეს იყო დიდად საჭირო:
მე ხომ ვიცოდი პატრიარქის ოინბაზობა?
განა მე თვითონ არ შემძლო პირადად თქვენთან
მოთათბირება? რატომ იყო გარდაუვალი,
რომ რეხასათვის შემემთხვია უბედურება
ასეთი მამის მოცილებით? რა გამოვიდა?
გაიძვერობამ პატრიარქის, რაც ჩემთვის მულამ
ცნობილი იყო, უფრო მალე, უფრო მოკლე გზით
გონება ისევ დამიბრუნა. მისმინეთ, ნათან!
გთხოვთ, ყოველივე მომისმინოთ: თუნდაც დავუშვათ,
თქვენი სახელი იცოდეს მან, მერედა, ამით

ის იმაზე მეტს რაღას იზამს, რაღას დაგაკლებთ?
მას ძალუძს მხოლოდ, რომ წაგართვათ ეს ქალიშვილი,
თუ იგი მარტო თქვენ გეკუთვნით და სხვას არავის.
მას ძალუძს იგი წაიყვანოს თქვენი სახლიდან
მხოლოდ დედათა მონასტერში და იქ ჩაკეტოს.
მაშ მე მომეცით! მომეცით ის და მერე დაე
მოვიდეს თვითონ პატრიარქი და მაშინ ვნახოთ,
როგორ წამართმევს ჩემს მეუღლეს. ნომეცით ოღონდ.
ახლავ მომეცით! თქვენი არის იგი თუ არა,
ქრისტიანი თუ ებრაელი, თუნდაც არც ერთი!
ეგ სულ ერთია ჩემთვის, დიახ, ეგ სულ ერთია!
არც ახლა და არც არასოდეს ჩემს სიცოცხლეში
ამის შესახებ არას გკითხავთ. რაც არის, არის.

ნ ა თ ა ნ ი

აღბათ გგონიათ, რომ დამალვა ჭეშმარიტების
ძლიერ საჭირო არის ჩემთვის?

რ ა ი ნ დ ი

რაც არის, არის!

ნ ა თ ა ნ ი

მე ხომ არც თქვენთვის და არც სხვისთვის, თუკი ვისთვისმე
ამისი ცოდნა საჭიროა, არ დამიმალავს,
რომ რეხა არის ქრისტიანი და ამავე დროს
ნაშვილებია იგი ჩემი და არა შვილი.
და თუ ეს მისთვის ჯერ კიდევ არ გამიმხელია,
ამაზე მხოლოდ მასთან მმართვებს ბოლიშის მოხდა.

რ ა ი ნ დ ი

არც იმასთანა გმართებთ, ნათან. რა საჭიროა,
ამიერიდან სულ სხვა თვალით შეგხედოთ რეხამ!
ნუ, ნუ გაუმხელთ სიმართლესა! და მანამ, ვიდრე
ეს ქალიშვილი თქვენ გეკუთვნით, მომეცით იგი!
მომეცით, ნათან, გვედრებით, მარტოოდენ მე
შემიძლია და მსურს კიდევაც, რომ იგი თქვენთვის
მეორედ ვიხსნა.

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ შეგეძლოთ! დიახ, შეგეძლოთ!
მაგრამ ახლა ეს აღარ ძალგიძთ. დაგაგვიანდათ.

რ ა ი ნ დ ი

დაშავვიანდა?

ნ ა თ ა ნ ი

ვუმადლოდეთ უნდა პატრიარქს...

რ ა ი ნ დ ი

პატრიარქს? რაო? ვუმადლოდეთ? მერედა, რისთვის?
დამსახურა მან რითიმე ჩვენი მადლობა?
რაზე? რისათვის?

ნ ა თ ა ნ ი

იმისათვის, რომ ახლა ვიცით,
ვინ არის რეხას ნათესავი და ისიც ვიცით,
ვის ხელშიც მისი გადაცემა საიმედოა.

რ ა ი ნ დ ი

ის უმადლოდეს, ვინაც უფრო მეტად იქნება
პატრიარქისგან რაიმეთი დავალებული.

ნ ა თ ა ნ ი

საჭირო არის აწ იმისგან ითხოვოთ რეხა
და არა ჩემგან.

რ ა ი ნ დ ი

საცოდავო, საბრალო რეხა!
რა არ დაგატყდა თავს, საბრალოვ! რაც სხვა ობლისთვის
ბედნიერება იქნებოდა, ის ახლა შენთვის
უბედურება უნდა იყოს. მაშ სად არიან
ნათესავები მისი?

ნ ა თ ა ნ ი .

სადა?

რ ა ი ნ დ ი

ან ვინ არიან?

ნ ა თ ა ნ ი

ნათესავთაგან ჯერ, სახელდობრ, მისი ძმა ვპოვეთ:
და თქვენ მოგიწევთ, რომ მას სთხოვოთ რეხას ხელი.

რ ა ი ნ დ ი

ძმა?

ვინ არის ეს ძმა? ჯარისკაცი არის იგი თუ

სამღვდლო პირი? გვევდრებით, გამაგებინეთ,
რისი იმედი უნდა მქონდეს?

ნ ა თ ა ნ ი

ვგონებ, არც ერთი

და არც მეორე, ან, იქნება, ორივეცაა.
კარგად არ ვიცნობ.

რ ა ი ნ დ ი

მანც?

ნ ა თ ა ნ ი

კარგი კაცია თურმე,
რეხას იმასთან არაფერი დაუშავდება.

რ ა ი ნ დ ი

ქრისტიანია? მომიტევეთ, ნუ მიწყენთ, ნათან,
ზოგჯერ არც ვიცი, თუ რა უნდა ვიფიქრო თქვენზე.
ქრისტიანებში ხომ მოუწევს, უეჭველია,
რომ ქრისტიანი ქალის როლი გაითამაშოს?
და ნუთუ ბოლოს, ამ ხანგრძლივი თამაშის შემდეგ,
არ გადიქცევა იმად, რასაც ის თამაშობდა?
იმ სუფთა მარცვალს, რომელიც მის სულში დასთესეთ,
ბოლოს მთლიანად სარეველა არ გადაჰფარავს?
ეს კი თქვენ, ნათან, არცთუ ისე დიდად გაწუხებთ?
და შეიძელით გეთქვათ ამის მიუხედავად,
რომ რეხას ძმასთან არაფერი დაუშავდება?

ნ ა თ ა ნ ი

ასე მგონია! იმედი მაქვს! და თუ რაიმე
გაუჭირდება რეხას ძმასთან, მაშინ მე და თქვენ
რალას ვაკეთებთ?

რ ა ი ნ დ ი

მართალსა ბრძანებთ. ო, აბა რალა
გაუჭირდება თავის ძმასთან! განა ის რეხას
საკმაოდ, უხვად არ მიაწვდის საკმელს, ტანსაცმელს,
ტკბილეულობას და ამასთან მრავალ სამკაულს?
ან სხვა რამ კიდევ საჭიროა დაიკოსათვის?
ო, მართალია, მეუღლეს ხომ საჭირო არის...
მერე რა უშავს, თავის დროზე ძამიკო ქმარსაც

გამოუნახავს, ვით ეს მუდამ იციან ხოლმე,
ნამდვილ ქრისტიანს, სანიმუშოს, საუკეთესოს.
რა ანგელოზი შეპქმენით თქვენ, ო, ნათან, ნათან,
სხვები კი როგორ შერყვნიან მას და წაახდენენ.

ნ ა თ ა ნ ი

არა უჭირს რა! იგი მინც ღირსი იქნება
შემდგომშიც ჩვენი გულითადი სიყვარულისა.

რ ა ი ნ დ ი

არა, ნუ იტყვით, ნურას იტყვით ჩემს სიყვარულზე!
რადგან არაფერს, სულ არაფერს არ დასთმობს იგი,
არც უმნიშვნელო, მცირე რამეს, არც ერთ სახელსა!
მაგრამ მოიცათ!.. რეხამ უკვე აიღო ეშვი,
მის თავს რაც არის?

ნ ა თ ა ნ ი

მე მგონია, მაგრამ არ ვიცი.

რა გზით შეიტყო.

რ ა ი ნ დ ი

არც მე ვიცი მაგაზე მეტი.

მაგრამ, რაც ელის, დე პირველად ჩემგან შეიტყოს.
მასთან შეხვედრა არ მინდოდა, არც საუბარი,
ვიდრე მას „ჩემს“ არ ვუწოდებდი. ახლა კი უკვე
გადავიფიქრე. მივიჩქარი.

ნ ა თ ა ნ ი

მოიცათ! საით?

რ ა ი ნ დ ი

რეხასთან! ვნახო, მის ქალურ გულს თუ შესწევს ძალა,
გამოიჩინოს ვაჟკაცობა, რათა გადადგას
ეს ერთადერთი ღირსეული, სწორი ნაბიჯი.

ნ ა თ ა ნ ი

რომელ ნაბიჯზე ლაპარაკობთ?

რ ა ი ნ დ ი

რომ არასოდეს

აღარ იკითხოს არც თქვენზე და არც თავის ძმაზე.

ნ ა თ ა ნ ი

მერე?

რ ა ი ნ დ ი

გამომყვებს, თუნდაც ამით მაჰმადიანის
ცოლი შეიქნეს.

ნ ა თ ა ნ ი

ღარჩით, ღარჩით! ვერ ნახავთ იმას.
ზიტასთან არის იგი ახლა, დასთან სულთნისა.

რ ა ი ნ დ ი

დიდი ხანია? იქ რად არის?

ნ ა თ ა ნ ი

და თუ თქვენ გნებავთ,
რომ მასთან მისი ძმაცა ნახოთ, წავიდეთ ერთად.

რ ა ი ნ დ ი

ძმომ? ვისი ძმა? ზიტასია ის თუ რეხასი?

ნ ა თ ა ნ ი

ვინ იცის, იქნებ ორივესიც! წავიდეთ ოღონდ!
(გაჰყავს რაინდი.)

გამოსვლა შეეპყვამ

სცემა წარმოადგენს ოთახს ზიტას პარამხანაში.

ზ ი ტ ა და რ ე ხ ა საუბრით გართულნი.

ზ ი ტ ა

რარიგ მახარებ, ჩემო კარგო, ჩემო გოგონა!
ნუ ხარ ასეთი მოწყენილი, შეშინებული.
გამხიარულდი, გასწნევი და მომენდე უფრო.

რ ე ხ ა

პრინცესა...

ზ ი ტ ა

არა! დამიძახე უბრალოდ: ზიტა,
შენი და... შენი, მეგობარი... შენი დედიკო!..
რა ჭკვიანი ხარ! რარიგ მორცხვი! რა ახალგაზრდა!
რალა არ იცი, რა არის, რომ არ წავიკითხავს!

რ ე ხ ა

მე წამიკითხავს? ნუთუ ასე დასცინი, ზიტა,
შენს ჭკუამოკლე დაიკოსა? წერა-კითხვა ზომ
კარგად არც ვიცი.

ზ ი ტ ა

კარგად არა? შე მატყუარა!

რ ე ხ ა

მამის ხელნაწერს ვარჩევ მხოლოდ გაჭირვებითა.
მე კი მეგონა, რომ წიგნებზე ლაპარაკობდი.

ზ ი ტ ა

ღიახ, წიგნებზე, თავისთავად იგულისხმება.

რ ე ხ ა

წიგნის წაკითხვა, რა თქმა უნდა, გამძინელდება.

ზ ი ტ ა

სერიოზულად ამბობ მაგას?

რ ე ხ ა

სერიოზულად.

მამაჩემს მშრალი მწიგნობრობა დიდად არ უყვარს:
მკვლარი ნიშნები მისი მხოლოდ პფიტავენ ტვინსო.

ზ ი ტ ა

რას ლაპარაკობ? ეს ტყუილი არ უნდა იყოს!
და ის ბევრი რამ, რაც შენ იცი?..

რ ე ხ ა

ვიცი მე მხოლოდ

პირადად მისგან. შემძლია ისიც მოგიყვე,
თუ სად და როგორ მასწავლა მან ესა თუ ისა.

ზ ი ტ ა

ცხადია, ეგრე უფრო უკეთ აღიქვამს კაცი
და მთელი სული აითვისებს ყველაფერს უცბად.

რ ე ხ ა

ასე მგონია, ზიტაც წიგნებს ნაკლებად იცნობს.
ან სრულებითაც არ კითხულობს.

ზ ი ტ ა

რატომ გგონია?

კითხვის სიყვარულს, მართალია, ვერ დავიჩემებ,
მაგრამ შენ ეგრე რატომ ფიქრობ? მიზეზი მითხარი!

რეხა

იგი ისეთი გულლია და უშუალოა
და ისერივად ჰგავს თავის თავს...

ზიტა

რის თქმა გსურს მაგით?

რეხა

წიგნები სპობენ ყველა ამის საშუალებას,
ასე განმარტავს მამაჩემი.

ზიტა

ო, მამაშენი

რარივ კარგია, რა ძვირფასი ადამიანი!

რეხა

ხომ მართალია?

ზიტა

‘რარივ სწორად მსჯელობს ყოველთვის’

რეხა

მართალია, ხომ? მაგრამ, აი, ასეთი მამა...

ზიტა

რა დაგემართა, გენაცვალე?

რეხა

ასეთი მამა..

ზიტა

ო, ღმერთო! სტირი?

რეხა

ჰოდა, აი, ასეთი მამა...

ოჰ! აღარ ძალმიძს, გული მინდის, ჰაერი, ჩქარა...

(ქვითინით დაეკება ზიტას ფერხით.)

ზიტა

მითხარი, რეხა, ჩემო კარგო, რა მოგივიდა?

რეხა

აი, ასეთი მამა უნდა... უნდა დავკარგო...

ზ ი ტ ა

დაქარგო? მამა? მერე როგორ? კმარა, დაშვიდდი!
ეგ არ მოხდება არასოდეს!.. წამოდექ ფეხზე!

რ ე ხ ა

ტყუილად ხომ არ მითხარი, რომ და ვარო შენი,
მეგობარიო!..

ზ ი ტ ა

დიახ, დაც ვარ და მეგობარიც!
ოღონდ ახლა კი წამოდექი, თორემ მომიწევს,
მოსაშველებლად ვინმეს ვუხმო.

რ ე ხ ა (წამოდება გაშინებული)

გთხოვ მომიტეო!

მწუხარებამ სულ დამავიწყა, ვინცა ბრძანდები.
ცრემლი, გოდება ზიტაზე ხომ არა მოქმედებს,
იგი მხოლოდ ცივ, დამშვიდებულ გონებას უსმენს
და ვინც ზიტასთან ამ გონებით იხელმძღვანელებს,
ის უეჭველად მოიპოვებს გამარჯვებასაც!

ზ ი ტ ა

მერე, მერე რა?

რ ე ხ ა

არა, ჩემი და, მეგობარი
არავის მისცემს იმის ნებას, რომ მე ვილაც სხვა,
სულ უცხო მამა მომაკუთვნონ ძალდატანებით!

ზ ი ტ ა

სულ უცხო მამა? მოგაკუთვნონ? ვის შეუძლია?
მან ვინ აპირებს ასეთ რამეს, ჩემო ძვირფასო?

რ ე ხ ა

ვის? ჩემს კეთილ და ამავე დროს ბოროტ დაიას.
შეუძლია და სურს კიდევაც. დიახ, ასეა!
აქნებ არც იცნობ შენ დაიას? შეუნდე, ღმერთო!
შიაგე მაღლი! მან მე ბევრი სიკეთე მიყო,
ბევრი რამ ავიც!

ზ ი ტ ა

შენ და ავი? მაშ ის ნამდვილად
ვეთილი ქალი არ ყოფილა.

რ ე ხ ა

ნამდვილად არის.

ზ ი ტ ა

კინ არის იგი?

რ ე ხ ა

ქრისტიანი. მე მან აღწარდა,
მერედა, რარიგ მზრუნველობით! არ გჯერა განა?
ისე, ვით დედამ! ო, სანაცვლო მიუზღოს ღმერთმა!
მაგრამ თან რარიგ მაშინებდა და მაწამებდა!

ზ ი ტ ა

თან გაწამებდა? მერე რისთვის, რატომ, რის გამო?

რ ე ხ ა

ეს, საცოდავი, ხომ გითხარი, ქრისტიანია
და სიყვარული უკარნახებს აწანოს სხვები.
იცი? არიან ამნაირი მეოცნებენიც:
იმათ ჰგონიათ, რომ უფლისკენ მიმავალი გზა,—
სწორი, ნამდვილი,— მხოლოდ მათთვის არის ცნობილი.

ზ ი ტ ა

ახლა კი მესმის.

რ ე ხ ა

და თავიანთ მოვალეობად
მიაჩნიათ, რომ ვინც ოდესმე ამ გზას ასცდება,
ყველა კვლავ მასზე დააყენონ. არც შეუძლიათ
მათ სხვანაირად... რადგან ეს გზა ჰგონიათ იმათ
ერთადერთი და ქვეშაირი და როგორ ძალუძთ,
ნცდარ გზაზე დამდგარ მეგობრებს რომ უტყვირონ მშვიდად,
როდესაც ეს გზა მათ უქადის განადგურებას
და მიაქანებს საუკუნო წაწყმედისაკენ.
ეს ხომ იგივე გამოდის, რომ აღამიანი
ერთ და იმავე დროს გიყვარდეს და გძულდეს კიდეცა.
ახლა კი სულაც აღარ ვჩივი მე ამის გამო.

მისი ვედრება, ოხვრა, შფოთვა, ხვეწნა, მუქარა
მულამ იოლი ასატანი იქნება ჩემთვის.
სახალისოა, სასარგებლო ამაზე ფიქრი.
ან რომელ ჩვენგანს არ იტაცებს იმის შეგნება,
ამ ქვეყანაზე რომ არსებობს ისეთი ვინმე,
ვინც ისე გვეტრფის, — ველარ იტანს იმაზე ფიქრსა,
რომ შეიძლება სამულამოდ დაგვკარგოს ჩვენა.

ზ ი ტ ა

ეგ მართალია!

რ ე ს ა

მაგრამ... მაგრამ... ძალზე აჭარბებს!
ვით გაუუმკლავდე? მოთმინება აღარა მყოფნის;
არც მოფიქრების უნარი მაქვს.

ზ ი ტ ა

ვის ან რას გინდა

რომ გაუმკლავდე?

რ ე ს ა

მას, რაც ახლა მან გამიმკლავნა.

ზ ი ტ ა

მან გაგიმკლავნა, თანაც ახლა?

რ ე ს ა

ჰო, სწორედ ახლა.

მე და დაია აქეთკენ რომ გამოვემართეთ,
გზაზე წავაწყდით ქრისტიანულ ტაძრის ნანგრევებს.
იგი უეცრად შეჩერდა და მე მომეჩვენა,
თითქოს რალაცას ყოყმანობდა, თან ცრემლიანი
თვალებით ხან მე შემხედავდა და ხანაც ზეცას.
ზოლოს მან მითხრა, ნანგრევებზე გავიართოთ.
წავილა. გავყვევ, თან შიშით თვალთ მიბნელებოდა.
ისევ შეჩერდა საკურთხევის საფეხურებზე.
და იქ, ოჰ, ღმერთო! იცი, ზიტა, რა დამემართა,
როცა დაია, ცხარე ცრემლით ატირებული,
ჩემს წინ დაემხო, თან სიმწარით ხელებს იმტვრევდა?

ზ ი ტ ა

კეთილო ბავშვო!

რ ე ხ ა

მაფიცებდა იგი მის სახელს,
ვინც ამ ტაძარში მოისმინა მრავალი ლოცვა
ადამიანთა, ვინც სასწაულს ახდენდა მრავალს,
შემომცქეროდა თან ისეთი ღრმა სიბრალულით
და ისერიგად მაფიცებდა, მეხვეწებოდა,
შემბრალებოდა ჩემი თავი ან ოდნავ მაინც
შემენდო მისთვის აღსარება, რომლითაც სურდა
აეხსნა, თუ რა უფლებები გააჩნდა ჩემზე
ქრისტიანულსა ეკლესიას.

ზ ი ტ ა

(ო, უბედური!

წინასწარ ვგრძნობდი!..)

რ ე ხ ა

მითხრა, თითქოს მე წარმოშობილ
ქრისტიანი ვარ, მონათლული, თანაც დასძინა,
ვითომც არა ვარ ღვიძლი შვილი ნათან ბრძენისა
და არც ის არის ჩემი მამა! ოპ, ღმერთო! ღმერთო!
იგი არ არის ჩემი მამა!.. ო, ზიტა! ზიტა!
ისევ შენს ფერხთით...

ზ ი ტ ა

არა, რეხა! ადექი ჩქარა!
ჩემი ძმა აქეთ მობრძანდება! ადექი-მეთქი!

გ ა გ ო ს ვ ლ ა მ ი უ ვ ი დ ე

ს ა ლ ა დ ი ნ ი და ი გ ი ვ ე ნ ი :

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაშია საქმე? მითხარ, ზიტა!

ზ ი ტ ა

ოპ, ღმერთო ჩემო!
ეს გონებაზე აღარ არის ნწუხარებისგან.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და ეს ვინ არის?

ზ ი ტ ა

შენ ხომ იცი...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჩვენი ნათანის

ქალიშვილია? რეხა? მერე, რა დაემართა?

ზ ი ტ ა

გონს მოდი, ბავშვო! სულთანია!

რ ე ხ ა (თავაუწველად ჩოქვით მიეცლება
სალადინის ფეხებთან)

მე არ ავდგები!..

მანამდე არ მსურს დავინახო სახე სულთნისა,
მანამდე ვნახო ანარეკლი დიად სიმართლის
და სიკეთისა, მის თვალთავან რომ გამოსჰვივის,
და მის შუბლზე რომ აღბეჭდილა...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აღეჭი, კმარა!

რ ე ხ ა

ვიდრე იგი არ შემპირდება...

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

კარგი. გპირდები,
რომ ყოველივე შეგისრულო, რასაც კი მოინთხოვ.

რ ე ხ ა

არც მეტს, არც ნაკლებს არ მოვითხოვ, ოღონდაც მამა
შემინარჩუნოთ და მეც ისევ მამას მაკუთვნოთ.
ჯერაც არ ვიცი, სხვას ვისა სურს, ვის შეუძლია,
ჩემს მამად თავი მიიჩნიოს, არც მსურს ვიცოდე.
ნუთუ იმიტვის, რომ ნამდვილი მამა შეიქნე,
საჭირო არის უეჭველად მამობა სისხლით?
მხოლოდ სისხლ-ხორციით?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (წაშოაყენებს)

ჩემთვის უკვე გასაგებია!

ვინ იყო ასე უღმობელი, ასე სასტიკი,

რომ შენ ეგ აზრი ჩაგაგონა? მაგრამ ნამდვილად
მართალი არის ეს ამბავი, დამტკიცებული?

რ ე ხ ა

აღბათ. რადგანაც ღაიას ეს მთელი ამბავი
ჩემი ძიძისგან გაუგია.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შენი ძიძისგან?

რ ე ხ ა

ვითომდა ძიძა გამოუტყდა მას სიკვდილის წინ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აჰ, მომაკვდავი? შეიძლება ბოდავდა კიდეც?
იქნებ მართალიც იყო ეგა, ღიახ, მართალიც!
ვთქვათ ასეც იყოს. მაგრამ სისხლი როდი გვხდის მამად
თუნდაც ცხოველის მამობისთვის არ კმარა იგი!
პირველ უფლებას იძლევა ის მამის წოდების
მოსაპოვებლად — მეტს არაფერს. მაშ ნულარ შიშობ.
იცი, რა გითხრა? როგორც კი ეს ორივე მამა
ერთიმეორეს ჩხუბს დაუწყებს შენი გულისთვის,
წამსვე ორივე მიატოვე და აირჩიე
მესამე მამა!.. მე მიმიღე შენს მამად მამინ.

ზ ი ტ ა

ჰო, ასე ქენი! ასე ქენი!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შენ ნამდვილ მამას
პოვებდი ჩემში! რა კარგ მამას! მაგრამ მოიცა!
მე უფრო ბევრად უკეთესი რამ მოგიფიქრე:
ერთი მითხარი, ეს მამები რაში გჭირდება?
მიიცივლებიან, შენ კი მარტოდმარტო დარჩები.
არ გირჩევნია, გამონახო ისეთი ვინმე,
რომელიც შესძლებს გაგიწიოს თანამგზავრობა
ცხოვრების გზაზე? არავინ გყავს ჯერ შერჩეული?

ზ ი ტ ა

ნუ გააწითლე!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

პოდა, სწორედ მეც ეგ მინდოდა.

სიწითლე გონჯსაც კი ამშვენებს და ლამაზი ხომ
გაწითლებისგან მშვენიერი გახდება უფრო.

მე მამაშენი ნათანი და კიდეც სხვა ვილაც

აქ დავიბარე. გამოიცან, აბა, ვინ არის?

აქა! ხომ ნებას დამრთავ. ზიტა?

ზ ი ტ ა

ძმავ!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მართლაც რომ

ძლიერ გაწითლდე მის წინაშე, ჩემო გოგონა?

რ ე ხ ა

ვისთან გავწითლდე?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

შე პატარა თვალთმაქცო, შენა!

თუკი არ მოგწონს გაწითლება, მაშინ გაფითრდი,

როგორც გენებოს, ვით შგვეძლოს!

(შემოდის მონა ქალი და ზიტასთან მიდის.)

აბა, მე მგონი,

მოვიდნენ კიდეც. ხომ ისინი არიან, არა?

ზ ი ტ ა (მონა ქალს)

კარგი, მოვიდნენ! დიახ. ძმავ, სწორედ ისინი.

გამოსვლა მერვე

ნ ა თ ა ნ ი, რ ა ი ნ დ ი და ი გ ი ვ ე ნ ი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

აა, კეთილო მეგობრებო! შენ, ჩემო ნათან,
პირველ ყოვლისა, მსურს ახლავე შეგატყობინო,
რომ შეგიძლია შენი ფული მაშინ მიიღო,
როცა ისურვებ.

ნ ა თ ა ნ ი

სულთანო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და ამიერიდან

მეც შემიძლია გაგიმართო ხელი ყოველთვის.

ნ ა თ ა ნ ი

სულთანო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ჩვენი ქარავანი მოვიდა უკვე.

კვლავ მდიდარი ვარ ისე, როგორც კარგა ხანია
ალარ ვყოფილვარ. მოდი, მთხოვე, რამდენიც გნებავს,
რაიმე დიდი საქმისათვის! ხომ კარგად ვიცი,
თქვენც ხომ, ვაჭარ ხალხს, ისე არ ვაქვთ ყოველთვის საქმე,
ნაღდი ფული არ შემოგაკლდეთ.

ნ ა თ ა ნ ი

მაგ წერილმანებზე

შემდეგ ვიმსჯელოთ, მე აქ მტირალ თვალეხსა ვხედავ,
და მათი ცრემლი რომ შევაშრო, ჩემი ვალია.

(მიდის რეხასთან)

სტიროდი? რაზე? რა გაწუხებს? შენ ხომ ჯერ ისევ
ჩემი შვილი ხარ?

რ ე ხ ა

მამაჩემო!

ნ ა თ ა ნ ი

ჩვენ კარგად გვესმის

ერთმანეთისა. მაშ გამხნევდი! დამშვილდი! კმარა!
ოლონდაც შენს გულს გაუფრთხილდი, ოლონდ სხვა რამის
დაკარგვა მან არ გამოსცალოს! მამას არ ჰკარგავ!

რ ე ხ ა

სხვა არაფერი დასაკარგი მე არა მაქვს რა.

რ ა ი ნ დ ი

სხვა არაფერი? მაშ შევმცდარვარ! რის დაკარგვასაც
ჩვენ არა ვეწიშობთ, ცხადი არის, იმისი ქონა
არც გვიფიქრია არასოდეს, არ გვდომებია...
რა ვუყოთ! რა ვქნათ! ნათან, ეს სცვლის უკვე ყველაფერს.
შენი ბრძანებით გამოვცხადდით, სულთანო, ჩვენ აქ,

მაგრამ მე თურმე შეგაწუხებ ტყუილუბრალოდ —
ამიერიდან ჩემთვის უკვე ნულარ ეცდები.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

როგორ აფეთქდი, ახალგაზრდავ, გაცხარდი ისევ!
ნუთუ შენ უნდა ყველაფერი წინ შეგეგებოს,
შენი საურვილი გამოიცნოს?

რ ა ი ნ დ ი

ხომ გაიგონე!

ხომ ნახე თვითონ!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მართალია!.. კარგი არ არის,
შენს საქმეში რომ წინასწარ არ დარწმუნებულხარ.

რ ა ი ნ დ ი

სამაგიეროდ. ახლა უკვე ნათლად დავრწმუნდი.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ვინც ჩადენილი სიკეთისთვის ჯილდოს მოელის
იმას ხომ ანით ესე სიკეთე უკანვე მიაქვს.
გადაარჩინო, როდი ნიშნავს, რომ მიიკუთვნო.
სხვაგვარად თვითონ ყაჩაღიც კი, რომელსაც თვისი
გაუშაძღრობა ცეცხლში აგდებს. დიახ. ისიც კი
შეგედავება გმირობაში.

(გაუმართება რუხასკენ, რათა იგი რაინდთან მიიყვანოს.)

წამოდი, შვილო!

მოდი! ნუ დასჯი მას ამგვარი სიფიცხის გამო:

ასე ამაყი და ფიცხი რომ არ ყოფილიყო.

მაშინ შენც ალბათ ვერ გიხსნიდა. რაც არის, არის.

ჰოდა, ეს ურთი მერორეში გამოუქვითე.

მაშ მოდი, იგი შეარცხვინე! შენ გააკეთე

ის, რაც მას უნდა თვითონ ექნა. მიდი, აუხსენ

და შესთავაზე სიყვარული აწ გულახდილად.

მაგრამ თუ იგი უარს გეტყვის და დაივიწყებს,

რომ ამ ნაბიჯით შეტს აკეთებ შენ იმისათვის,

ვიდრე მან შენთვის გააკეთა... და აწ კი რომ ვთქვათ,

მაინც აბა რა გააკეთა შენი გულისთვის,

რაკი ცოტათი შეიმჰვარტლა? დიდი ამბავი!

ო, თუ ასეა, მაშინ მასში ჩემი ასადის

ბევრი რამ აღარ დარჩენილა: მხოლოდ სახით ჰგავს
იგი ასადის, არა გულით!.. აბა, ძვირფასო!..

ზ ი ტ ა

ჰო, მიდი, მიდი, გენაცვალე, ამითი მხოლოდ
შენი მადლობის მცირე ნაწილს მაინც გადიხდი,
სულ უმნიშვნელოს.

ნ ა თ ა ნ ი

შესდექ, ზიტა! შესდექ, სალადინ!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ახლა შენც?

ნ ა თ ა ნ ი

კიდევ ერთ ვილაცას შეუძლია აქ
თავისი აზრი მოგვახსენოს.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მერედა, ამას

განა უარყოფს ვინმე, ნათან? აზრის გამოთქმის
უფლება შენ გაქვს და პირველი ხმაც შენ გეკუთვნის,
როგორც მამობილს, თუ ისურვებ... თვითონვე ხედავ,
რომ ვიცი, საქმე რაშიც არის.

ნ ა თ ა ნ ი

არცთუ მთლიანად.

ჩემზე არაფერს ვლაპარაკობ, სულ სხვაზე ვანბობ.
მე გთხოვთ, სალადინ, რომ პირველად მას მოუსმინოთ.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ეგ ვინლა არის?

ნ ა თ ა ნ ი

რეხას ძმავა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რაო? რეხას ძმავა?

ნ ა თ ა ნ ი

ღიახ!

რ ე ხ ა

ჩემი ძმავა? მამ მე ძმავა მყავს?

რ ა ი ნ დ ი (ღრმა ფიქრებიდან გამოერკვევა)

მერე სად არის?

სად არის ეს ძმა? ნუთუ ჯერ არ წოსულა კიდე?

მას ხომ აქ უნდა შევხვედროდი.

ნ ა თ ა ნ ი

გთხოვთ, მოითმინოთ!

რ ა ი ნ დ ი (უაღრესი სიმწარით)

მამა ხომ უკვე მოუძებნა და განა ძმას კი
ველარ უპოვის?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ეგლა გაკლდა! ექ, გიაურო!

ემაგდაგვარი საზიზღარი ეჭვი არასდროს,
არაფრის გზით არ დასცდებოდა ასადის ბაგეს...

კარგი! განაგრძე!

ნ ა თ ა ნ ი

მიუტევე, სულთანო, კაბუქს!..

მე ყოველივე მივუტევე დიდი ხალისით.

ვინ იცის, ჩვენც რომ ვიყოთ ახლა მაგის ადგილას,

ან მაგის ხნისა, რას ვიზამდით, რას ვიფიქრებდით.

(მეგობრულად მიუახლოვდება რაინდს.)

ხედავთ, რაინდო, უნდობლობას თან მოსდევს ეჭვი!..

თქვენი ნამდვილი სახელი რომ შეგვატყობინოთ...

რ ა ი ნ დ ი

როგორ?

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ არ ხართ შტაუფენი!

რ ა ი ნ დ ი

მაშ ვინ ვარ, აბა?

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენი სახელი, თქვენი გვარი სულაც არ არის
კურდ შტაუფენი.

რ ა ი ნ დ ი

მაშ რა მქვია?

ნ ა თ ა ნ ი

ლეო ფონ-ფილნეკ.

რ ა ი ნ დ ი

რაო?

ნ ა თ ა ნ ი

თქვენ გიკვირთ?

რ ა ი ნ დ ი

არც ტყუილად. ვინ ამბობს მაგას?

ნ ა თ ა ნ ი

მე ვლავარაკობ, ვისაც მეტის თქმაც ძალმიძს კიდეც.
თუმც არ გაბრალებთ, რომ იცრუეთ.

რ ა ი ნ დ ი

არა?

ნ ა თ ა ნ ი

რადგანაც

ისიც ძალგიძთ, რომ შტაუფენად იწოდებოდეთ.

რ ა ი ნ დ ი

მეც მაგას ვფიქრობ! — (მის ბაგით ღმერთი მეტყველებს!)

ნ ა თ ა ნ ი

დედათქვენი ხომ შტაუფენთა გვარს ეკუთვნოდა.
მისი ძმა ანუ ბიძათქვენი, ვინც თქვენ აღგზარდათ
და რომელთანაც დაგტოვეს თქვენ მშობლებმა, როცა
იძულებულნი გახდნენ ისევ აქ მოსულიყვნენ,
შეწუხებულნი გერმანიის მკაცრი ბუნებით,
აი ის თქვენი ბიძა იყო კურდ შტაუფენი
და მან შემდეგში ალბათ უკვე გიმეილათ კიდეც.
დიდი ხანია, რაც აქა ხართ ბიძათქვენი თურთ?
ხომ ცოცხალია ის ჯერ კიდე?

რ ა ი ნ დ ი

რა გითხრათ, ნათან!

სწორედ ასეა! ბიძაჩემი გარდაიცვალა.

მე კი ორდენის უკანასკნელ რაზმს გამოვყევი

პალესტინისკენ. მაგრამ, მაგრამ... ყველაფერ ამას
რა კავშირი აქვს რეხას ძმასთან?

ნ ა თ ა ნ ი

ჰმ! თქვენი მამა...

რ ა ი ნ დ ი

მამაჩემიო? რაო? მასაც... მასაც იცნობდით?

ნ ა თ ა ნ ი

ის მეგობარი იყო ჩემი.

რ ა ი ნ დ ი

რა? მეგობარი?

ნათან! ნუთუ ეს მართალია?!

ნ ა თ ა ნ ი

ეოლფ ფონ ფილნეკი

ერქვა მამათქვენს, თუმც არ იყო ის გერმანელი.

რ ა ი ნ დ ი

მამ ეგვც იცით?

ნ ა თ ა ნ ი

გერმანელი ქალი შეერთო

და სულ ცოტა ხნით გაჰყვა იმას გერმანიაში.

რ ა ი ნ დ ი

ოჰ, კმარა, კმარა. გევედრებით! მაგრამ რეხას ძმა?
ნათან. მისი ძმა?

ნ ა თ ა ნ ი

ეს თქვენა ხართ!

რ ა ი ნ დ ი

მე? მე რეხას ძმა?

რ ე ხ ა

ეს ჩემი ძმაა?

ზ ი ტ ა

და-ძმა არის?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

და-ძმა ყოფილა!

რ ე ხ ა (სურს მიეჭრას რაინდს)

აპ, ჩემო ძმავო!

რ ა ი ნ დ ი (უკან იხევს)

მე რეხას ძმა!

რ ე ხ ა (შეჩერდება და ნათანს მიუბრუნდება)

ო. არა, არა!

ეგ არაფრით არ შეიძლება! მაშინ ხომ გული
უგრძნობდა ამას!.. ახლა კი ვართ მატყუარები.
ოპ, ღმერთო ჩემო!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (რაინდს)

მატყუარა? შენ ასე ფიქრობ?

შეგიძლია ეს გაიფიქრო? თვით მატყუარავ!..

სუყველაფერი სიცრუეა, რაც კია შენში:

ხმა, გარეგნობა, სიარული მოპარული გაქვს
და ასეთ დაზეც უარს ამბობ? გასწი აქედან!

რ ა ი ნ დ ი (წყნარად მიუახლოვდება სალადოსს)

ჩემს განცვიფრებას ნუ განმარტავთ, სულთანო. ცუდად:

შენს ასადსაც რომ განეცადა ისეთი წამი,

როგორსაც მე ვგრძნობ, იმასაც ვერ იცნობდი, ალბათ.

(მიაშურებს ნათანს.)

ნათან, თქვენ ამით მე ბევრს მართმევთ, მაგრამ ბევრს მაძლევთ,

ო, გაცილებით უფრო მეტსა, გაცილებით მეტს.

(ეხვევა რეხას.)

ძვირფასო დაო! დაო ჩემო!

ნ ა თ ა ნ ი

ბლანდა ფილნეკა.

რ ა ი ნ დ ი

ბლანდა? მამ ბლანდა? ასე ამბობთ? და არა რეხა?

მამ, თქვენი რეხა აღარ ჰქვია? ოპ, ღმერთო! ღმერთო!

თქვენ გინდათ მასზე უარი სთქვათ? კვლავ ქრისტიანის
სახელი უნდა დაუბრუნოთ? ჩემი გულისთვის
უარყოფთ თქვენ მას! ნათან! ნათან! ოპ, რისთვის უნდა
დაისაჯოს ის? აბა რისთვის?

ნ ა თ ა ნ ი

მერე რა მოხდა!

ჩემო შვილებო! ძვირფასებო! ჩემი შვილის ძმაც
ხომ ჩემი შვილი უნდა იყოს... თუ მოისურვებს?

(ვიდრე ნათანი მათ ეხვევა, სალადინი მოუსვენარი გაოცებით მიდის ზიტასთან.)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რას იტყვი, დაო?

ზ ი ტ ა

ამიჩუყდა ამ ამბით გული.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მეც, და თან ვშიშობ, გული უფრო არ ავგიჩუყდეს,
რამდენადაც კი შეგიძლია, შენ ამისათვის
მზად იყავ.

ზ ი ტ ა

რაო?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ნათან! ერთი სიტყვა მაქვს თქვენთან!..

(ნათანი სალადინისკენ გაუმართება, ზიტა კი თანაგრძნობის გამომეტყველებით
მიდის და-ძმასთან. ნათანი და სალადინი ხმადაბლა ლაპარაკობენ.)

მისმინე, ნათან! წელან მგონი ასე სთქვი...

ნ ა თ ა ნ ი

რა ვთქვი?..

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

რომ რეხას მამა არ იყოო გერმანიიდან
და გერმანელიც არ ყოფილა შთამომავლობით.
მაშ ვინდა იყო, ან სად იყო დაბადებული?

ნ ა თ ა ნ ი

ამას ჩემთანაც კი მაღავედა. ერთი სიტყვაც კი
არ უთქვამს ამის თაობაზე. სულთანო, ჩემთვის.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

მაგრამ ის ფრანკი, ევროპელი ხომ არ ყოფილა?

ნ ა თ ა ნ ი

ო, არა, ამას იგი სულაც არა მაღავედა,
ყველა სხვა ენას მას სპარსული ენა ერჩივნა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

სპარსული, არა? სპარსული ხომ? სხვა რაღა მინდა?
ის არის! ისა!

ნ ა თ ა ნ ი

ვინ ის არის?

ს ა ლ ა დ ი ნ ი

ვინ და, ჩემი ძმა!

უეჭველია! უეჭველი! ჩემი ასადი!

ნ ა თ ა ნ ი

რადგან შენ თვითონ უკვე მიხვდი, აი, დასტურიც.

(გაუწოლებს კონდაკს.)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (სწრაფად გადაშლის წიგნს)

აჰ! მისი ხელი! დიახ! დიახ! ასადის ხელი!

ნ ა თ ა ნ ი

მათ არაფერი არ იციან ამის შესახებ!

თვითვე განსაჯე, შეიტყონ ეს იმათ თუ არა.

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (ფურცლებს წიგნს)

მე უარი ვთქვა ძნისწულებზე? ჩემს ძნისწულებზე?

ჩემი შვილები უარეყო და შენ დაგიტოვო?

(კვლავ ხმაშლით)

აგერ ისინი! გესმის, ზიტა? ისინი-მეთქი!

ჩვენი ასადის ნაშვიერნი, მისი ქალ-ვაჟი!

(სასწრაფოდ მიუა მათთან და ცხვევა)

ზ ი ტ ა (თან მისდევს)

ო, ეს რა მესმის!.. ან სხვაგვარად ვით იქნებოდა!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (რაინდს)

ახლა კი უნდა შემოიყვარო, ჯიუტო კაცო!

(რეხას)

მამაშენობას ვცდილობდი და ნამდვილად გავხდი.

გინდა თუ არა?

ზ ი ტ ა

მეც ასევე!

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (ისევ რაინდს)

ო, ჩემო შვილო!

ძვირფასო ჩემო ასად! საყვარელი ასადის შვილო!

რ ა ი ნ დ ი

მამ, როგორცა ჩანს, ჩემს ძარღვებში ჩქვეს შენი სისხლი,

და ის სიზმრები, ოღესღაც რომ მინანავებდნენ

ჩემს ბავშვობაში, არ ყოფილან მხოლოდ სიზმრები.

(ღეჟმა მას ღერბით)

ს ა ლ ა დ ი ნ ი (წამოაყენებს)

ერთი შესვლეთ ამ ყაჩაღსა! ამის შესახებ

სცოდნია რაღაც და არ მიახარა. კინაღამ ჩემი

ძმისწულის მკვლეელი არ გახდა. დამოცა ერთი!

(ააღა უპოლევოდ ეყვებო გრიმანტოს; ეყვება ფარდა.)

